

Badanie ewaluacyjne pn. Oszacowanie wartości wskaźnika dotyczącego uczestników znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy sześć miesięcy po opuszczeniu RPO Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020

Marzec 2019

Rozwijamy innowacyjne technologie gromadzenia i analizy danych

Z wielu źródeł informacji wybieramy te, które pozwolą zrozumieć zależności gwarantujące sukces naszych Klientów

ASM Centrum Badań i Analiz Rynku

Badanie ewaluacyjne pn. Oszacowanie wartości wskaźnika dotyczącego uczestników znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy sześć miesięcy po opuszczeniu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020

RAPORT KOŃCOWY

Zamawiający:

Województwo Pomorskie

ul. Okopowa 21/27

80-810 Gdańsk

Wykonawca:

ASM - Centrum Badań i Analiz Rynku Sp. z o.o.

99-301 Kutno, ul. Grunwaldzka 5

Opracowanie:

Zespół Badawczy ASM - Centrum Badań i Analiz Rynku Sp. z o.o.

Spis treści

WYKAZ SKRÓTÓW	5
STRESZCZENIE.....	6
SUMMARY.....	10
WPROWADZENIE	14
1.1. CELE BADANIA	14
1.2. ZAKRES BADANIA	15
1.3. ODBIORCY WYNIKÓW BADANIA	15
1.4. KRYTERIA EWALUACYJNE	15
II. OPIS SPOSOBU REALIZACJI BADANIA.....	16
2.1. PYTANIA BADAWCZE.....	16
2.2. DEFINICJA WSKAŹNIKA	17
2.3. METODY BADAWCZE	18
III. CHARAKTERYSTYKA INTERWENCJI OBJĘTEJ EWALUACJĄ.....	22
3.1. ZAKRES INTERWENCJI	22
3.2. CHARAKTERYSTYKA ZBIOROWOŚCI OBJĘTEJ BADANIEM	30
IV. SYTUACJA RESPONDENTÓW NA RYNKU PRACY W CHWILI ROZPOCZĘCIA UDZIAŁU W PROJEKCIE	33
4.1. SYTUACJA ZAWODOWA	33
4.2. FORMA ZATRUDNIENIA	35
4.3. WYMIAR CZASU PRACY	37
4.4. POCZUCIE ADEKWATNOŚCI ZAROBKÓW DO CHARAKTERU WYKONYWANEJ PRACY	38
4.5. POZIOM OBAW O UTRATĘ PRACY	39
4.6. PODSUMOWANIE	41
V. SYTUACJA RESPONDENTÓW NA RYNKU PRACY 6 MIESIĘCY PO ZAKOŃCZENIU UDZIAŁU W PROJEKCIE	42
5.1. SYTUACJA ZAWODOWA	44
5.2. FORMA ZATRUDNIENIA	49
5.3. WYMIAR CZASU PRACY	54
5.4. POCZUCIE ADEKWATNOŚCI ZAROBKÓW DO CHARAKTERU WYKONYWANEJ PRACY	57
5.5. ZMIANA MIEJSCA PRACY	60
5.6. ZMIANA WYSOKOŚCI ZAROBKÓW	64
5.7. OBAWA PRZED UTRATĄ PRACY	66
5.8. PODSUMOWANIE	68
VI. OCENA TRAFNOŚCI UDZIELONEGO WSPARCIA.....	69
6.1. PODSUMOWANIE	75
VII. WPŁYW INTERWENCJI NA SYTUACJĘ UCZESTNIKÓW PROJEKTÓW NA RYNKU PRACY .	76
7.1. WSKAŹNIK POPRAWY SYTUACJI UCZESTNIKÓW PROJEKTÓW NA RYNKU PRACY.....	76

7.2. WYSTĘPOWANIE BRAKU ZMIAN BĄDŹ POGORSZENIE SYTUACJI ZAWODOWEJ UCZESTNIKÓW PROJEKTÓW	82
7.3. WARTOŚĆ NETTO WSKAŹNIKA REZULTATU DŁUGOTERMINOWEGO	88
7.4. PODSUMOWANIE	89
VIII. WNIOSKI I REKOMENDACJE	93
SPIS WYKRESÓW I TABEL	96
SPIS WYKRESÓW	96
SPIS TABEL	99
ZAŁĄCZNIKI.....	101
ZAŁĄCZNIK 1. WZÓR KWESTIONARIUSZA	101
ZAŁĄCZNIK 2. ZASADY WYLICZANIA WSKAŹNIKA REZULTATU DŁUGOTERMINOWEGO	106
ZAŁĄCZNIK 3. ZASADY OKREŚLANIA STRUKTURY ZMIANY W SYTUACJI UCZESTNIKÓW PROJEKTÓW NA RYNKU PRACY (WYSTĘPOWANIE KORZYSTNEJ ZMIANY, BRAKU ZMIANY LUB NIEKORZYSTNEJ ZMIANY)	107
ZAŁĄCZNIK 4. WSKAŹNIKI REZULTATU DŁUGOTERMINOWEGO WG PI ORAZ PŁCI	109
ZAŁĄCZNIK 5. WYJAŚNIENIE DOTYCZĄCE STOSOWANIA RÓŻNOLICZNYCH GRUP RESPONDENTÓW PRZY OBLICZANIU WSKAŹNIKÓW DOTYCZĄCYCH POPRAWY, BRAKU ZMIAN ORAZ POGORSZENIA SYTUACJI UCZESTNIKÓW NA RYNKU PRACY	110
ZAŁĄCZNIK 6. WYJAŚNIENIE PRZYCZYN, DLA KTÓRYCH WARTOŚCI WSKAŹNIKÓW DOTYCZĄCYCH POPRAWY, BRAKU ZMIAN I POGORSZENIA SYTUACJI UCZESTNIKÓW NA RYNKU PRACY NIE SUMUJĄ SIĘ DO 100%	112

Wykaz skrótów

CATI – *Computer-Assisted Telephone Interview* – ankieta telefoniczna

CAWI – *Computer-Assisted Web Interview* – ankieta internetowa

EFS – Europejski Fundusz Społeczny

IZ – Instytucja Zarządzająca

MIR – Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju

OP – Oś Priorytetowa

PI – Priorytety Inwestycyjne

PES – Podmioty Ekonomii Społecznej

RPO WP 2014-2020 – Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020

SL2014 – Centralny System Teleinformatyczny wspierający realizację programów operacyjnych

TIK – Technologie Informacyjno-Komunikacyjne

ZIT – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

Streszczenie

Przeprowadzenie badania ewaluacyjnego dotyczącego oszacowania wskaźnika rezultatu długoterminowego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020 (RPO WP 2014-2020, Program) wynika z Planu Ewaluacji RPO WP 2014-2020. Założono w nim, że pomiar wskaźnika *Uczestnicy znajdujący się w lepszej sytuacji na rynku pracy sześć miesięcy po opuszczeniu Programu* przeprowadzany będzie trzykrotnie w trakcie realizacji Programu. W wyniku niniejszej ewaluacji pomiar wartości wskaźnika został przeprowadzony po raz pierwszy.

Celem badania była ocena wpływu wsparcia udzielonego ze środków EFS w ramach Osi Priorytetowych 3, 5 i 6 RPO WP 2014-2020 na zmianę sytuacji uczestników projektów na rynku pracy, pracujących w momencie udzielania wsparcia. Warto podkreślić, że w perspektywie finansowej 2014-2020, w odróżnieniu od poprzedniego okresu programowania polityki spójności, interwencja EFS nie koncentruje się wyłącznie na uzyskaniu zatrudnienia przez uczestników projektów, ale także na jakościowej zmianie sytuacji zawodowej osób korzystających ze wsparcia. Z tego też powodu został wprowadzony na poziomie UE wskaźnik odnoszący się do zmiany sytuacji osób pracujących.

Oszacowanie wartości wskaźnika oraz udzielenie odpowiedzi na pytania badawcze zostało przeprowadzone przy wykorzystaniu dwóch metod badawczych: **analizy danych zastanych** (desk research) oraz **badania ilościowego** (CAWI/CATI).

Analiza danych zastanych obejmowała m.in. dokumenty programowe (RPO WP 2014-2020, Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych RPO WP 2014-2020), wytyczne krajowe i Komisji Europejskiej odnoszące się do pomiaru badanego wskaźnika oraz dane z systemu SL2014 nt. liczby osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, objętych wsparciem w Programie, którzy zakończyli udział we wsparciu do 30 czerwca 2018 r. w podziale na PI oraz płeć.

Główną metodą oszacowania wpływu interwencji RPO WP 2014-2020 na zmianę sytuacji na rynku pracy osób pracujących otrzymujących wsparcie było **badanie ilościowe**. Zakładana próba badawcza miała liczyć 1510 respondentów wyłonionych z **populacji 17 107 uczestników projektów**, którzy zakończyli udział we wsparciu do połowy 2018 roku. Ostatecznie zrealizowano **2 561 ankiet z uczestnikami projektów**. Błąd szacowania wyniósł 2% na poziomie wsparcia EFS ogółem.

Uczestnikami projektów były głównie kobiety (13,4 tys.), mężczyźni zaś ze wsparcia korzystali wyraźnie rzadziej (3,7 tys.). Spośród uczestników projektów najwięcej osób pracujących zakończyło udział w Programie w ramach PI 10iii (kształcenie ustawiczne), PI 8vi (programy zdrowotne) oraz PI 10i (edukacja przedszkolna i ogólna) – odpowiednio 37,0%, 32,0% oraz 30,0% uczestników projektów realizowanych w ramach wymienionych PI. Jeśli chodzi o

status odbiorców wsparcia na rynku pracy w chwili przystąpienia do projektu, to były osoby zatrudnione głównie w sektorze MMSP oraz w administracji.

Zgodnie z danymi SL2014 niemal połowa uczestników projektów nabyła kompetencje, kontynuuje zatrudnienie, bądź uzyskała kwalifikacje. Nabycie kompetencji i kwalifikacji to główne efekty projektów związanych z kształceniem ustawicznym (PI 10iii) oraz działaniami odnoszącymi się do edukacji przedszkolnej, ogólnej i zawodowej (PI 10i oraz PI 10iv). Należy jednak zwrócić uwagę, że wsparcie oferowane uczestnikom projektów w ramach badanych PI nie zawsze stwarzało możliwość bezpośredniego wpływu na sytuację odbiorców wsparcia na rynku pracy. Największe szanse na uzyskanie pozytywnych efektów w tym obszarze można zaobserwować w projektach dotyczących wspierania rozwoju kształcenia ustawicznego. W części wsparcia oferowanego w EFS, np. w projektach odnoszących się do edukacji przedszkolnej, ogólnej bądź zawodowej, efekty będą możliwe do zaobserwowania w dłuższej perspektywie.

Przeprowadzone badanie ankietowe pokazało, że w chwili przystąpienia do Programu sytuacja uczestników projektów była korzystna. Większość respondentów pracowała jako regularni pracownicy (prawie 9 na 10 osób), zaś osoby prowadzące działalność gospodarczą stanowiły 9,2%. Reszta badanych podejmowała prace dorywcze. Kobiety relatywnie częściej były zatrudnione w charakterze regularnych pracowników (92,9% wobec 81,4% mężczyzn), podczas gdy mężczyźni częściej prowadzili własną działalność gospodarczą (16,2% wobec 5,9% kobiet) lub podejmowali się zajęć dorywczych (4,6% wobec 2,2% kobiet). Większość osób pracowała także w **pełnym wymiarze czasu pracy (89,9%)**.

Uzupełnieniem informacji na temat sytuacji uczestników na rynku pracy jest także dokonywana przez nich subiektywna ocena **adekwatności otrzymywanego wynagrodzenia do wykonywanej pracy**. Przed rozpoczęciem udziału w projektach ich uczestnicy, niezależnie od płci, oceniali ten aspekt swojej sytuacji zawodowej na poziomie przeciętnym. Dodatkowo ponad połowa respondentów w chwili rozpoczęcia projektu nie obawiała się utraty pracy, a jedynie 6,7% respondentów wskazywało na co najmniej dużą obawę w tym zakresie. Tego rodzaju wskazania dowodzą na występowanie dobrej sytuacji zawodowej tych osób, co z kolei powodowało, że możliwości zaistnienia korzystnych zmian w wyniku otrzymanego wsparcia były relatywnie małe.

Na podstawie wyników badania ilościowego oszacowano, że w lepszej sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu Programu znalazło się **17,4% uczestników projektów**. Najwięcej zmian na lepsze zaszło w przypadku projektów ukierunkowanych na działania adaptacyjne. Wysoką efektywność w zakresie wpływania na poprawę sytuacji zawodowej uczestników projektów można przypisać projektom realizowanym w ramach OP 5. Zatrudnienie, przy czym w przypadku działań zdrowotnych (PI 8vi) wpływ był stosunkowo niski. Relatywnie wysoki wpływ odnotowano w projektach odnoszących się do kształcenia ustawicznego (PI 10iii). W tym przypadku korzystne zmiany występowały częściej w przypadku mężczyzn (23,1%) niż kobiet (14,6%).

Jeśli chodzi o poszczególne zmiany w sytuacji na rynku pracy, jakich doświadczyli uczestnicy projektów po opuszczeniu Programu, można dopatrzeć się następujących prawidłowości:

- u 7,7% uczestników projektów nastąpiło przejście z niepewnego do stabilnego zatrudnienia;
- 1,1% uczestników projektów przeszło z niepełnego do pełnego zatrudnienia;
- 9,9% uczestników projektów uzyskało stanowisko pracy wymagające wyższych kompetencji, umiejętności, kwalifikacji lub wiążące się z większą odpowiedzialnością;
- 8,6% uczestników projektów uzyskało awans w pracy.

Jeśli chodzi o inne korzystne zmiany w sytuacji uczestników, to były one identyfikowane w obrębie takich aspektów jak adekwatność zarobków do wykonywanej pracy, zmiana wysokości zarobków czy obawa o utratę pracy. Przeprowadzona analiza pokazała, że:

- jakkolwiek uczestnicy projektów będący respondentami badania przeciętnie oceniali adekwatność swoich zarobków względem charakteru wykonywanej pracy to jednak średnia ocena po upływie 6 miesięcy od zakończenia projektu wzrosła – z 5,69 do 5,94. Dodatkowo u 25,3% uczestników wszystkich projektów nastąpił wzrost poczucia adekwatności zarobków do wykonywanej pracy bądź jego utrzymanie na najwyższym poziomie;
- po 6 miesiącach od opuszczenia Programu 28,1% uczestników projektów odczuło umiarkowany lub znaczny wzrost wysokości zarobków;
- u większości uczestników projektów nie zaszły zmiany w zakresie obaw o utratę pracy – blisko 77% respondentów odczuwało taki sam poziom obawy przed utratą pracy, jak w chwili przystępowania do projektu. Natomiast u nieco ponad 18% respondentów po 6 miesiącach od zakończenia udziału w projekcie obawy te zmalały.

Odnosząc się do szczegółowych zmian, jakie zaszły w sytuacji uczestników projektów, widzimy, że zmiany odnosiły się głównie do dwóch aspektów: poprawy stabilności zatrudnienia oraz uzyskania stanowiska wymagającego wyższych kompetencji, umiejętności, kwalifikacji lub wiążącego się z większą odpowiedzialnością.

Brak jakichkolwiek zmian w sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu Programu dotyczył zaledwie 2,2% uczestników projektów. Natomiast pogorszenie sytuacji uczestników na rynku pracy po 6 miesiącach od opuszczenia Programu miało miejsce w przypadku 5,9% uczestników projektów, przy czym:

- u 5,3% uczestników projektów nastąpiło przejście ze stabilnego do niepewnego zatrudnienia;
- 0,6% uczestników projektów przeszło z pełnego do niepełnego zatrudnienia.

Jeśli chodzi o inne (tj. nie związane ze wskaźnikiem rezultatu)_ niekorzystne zmiany w sytuacji uczestników po 6 miesiącach od opuszczenia Programu to przyjmowały one następującą postać:

- u 10,4% uczestników wszystkich projektów nastąpił spadek poczucia adekwatności zarobków względem wykonywanej pracy;
- 5,3% uczestników wszystkich projektów odczuło umiarkowany lub znaczny spadek wysokości zarobków;
- u 4,8% uczestników wszystkich projektów w sposób umiarkowany lub znaczny wzrosły obawy o utratę pracy.

Głównymi formami wsparcia oferowanymi respondentom w ramach projektów były szkolenia/kursy, wsparcie z wykorzystaniem TIK oraz programy zdrowotne. Jest to pochodną liczebności uczestników projektów w ramach poszczególnych PI. Dla przeprowadzonego badania istotna była ocena wpływu, jaki wpływ otrzymane formy wsparcia miały na sytuację zawodową respondentów 6 miesięcy od zakończenia udziału w projektach w kontekście **trafności wsparcia**. Jeśli chodzi o ogólną ocenę, to zdecydowanie najlepiej oceniane były działania polegające na ułatwianiu podejmowania zatrudnienia osobom opiekującym się dziećmi lub inną osobą zależną. Zbliżony poziom ocen pozytywnych (powyżej 60%) osiągnęły różne formy wsparcia ukierunkowane na podniesienie kwalifikacji i kompetencji zawodowych – przygotowanie zawodowe dorosłych, doskonalenie zawodowe czy szkolenia/kursy. Najbardziej dostrzegany był wpływ uczestnictwa w programach zdrowotnych, co z perspektywy uczestników projektów można uznać za zrozumiałe. Celem interwencji jest w ich przypadku długofalowe zapobieganie negatywnym skutkom występowania określonych chorób cywilizacyjnych, tj. przedwczesnemu opuszczaniu rynku pracy przez osoby w wieku aktywności zawodowej. Warto jednak dodać, że uczestnicy korzystający z tego rodzaju wsparcia osiągnęli przede wszystkim korzyści osobiste (sprawdzenie stanu swojego zdrowia), które mogą się przekładać na aktywność zawodową, lecz w okresie znacznie dłuższym, niż rozpatrywane tu 6 miesięcy po opuszczeniu Programu.

Summary

The evaluation study concerning the estimation of the long-term result indicator within the Regional Operational Programme of the Pomeranian Voivodeship for the years 2014-2020 (RPO WP 2014-2020, Programme) results from the Evaluation Plan of RPO WP 2014-2020. It was assumed that the measurement of the following indicator: *Participants who are in a better situation on the labour market after six months from leaving the Programme* will be carried out three times during the Programme's implementation. As a result of this evaluation, the measurement of the indicator value was carried out for the first time.

The aim of the study was to assess the impact of ESF support within Priority Axes 3, 5 and 6 of the RPO WP 2014-2020 on changing the situation of project participants on the labour market, working at the time of providing the support. It is worth noting that within the Financial Framework for 2014-2020, unlike within the previous programming period of the cohesion policy, the intervention of the ESF does not focus only on obtaining employment by the participants of the programme, but also on the qualitative change in the professional situation of people benefiting from the support. For this reason, the indicator was introduced at the EU level referring to the change in the situation of working people.

The estimation of the indicator value and the answer to the research questions were carried out using two research methods: **desk research** and **quantitative research** (CAWI/CATI).

Analysis of the existing data included i.a. programme documents (RPO WP 2014-2020, Detailed Description of the Priority Axes RPO WP 2014-2020), national guidelines and guidelines of the European Commission relating to the measurement of the indicator in question and data from the SL2014 system on the number of working people, including self-employed, supported by the Programme, who completed their participation in the support by 30th June 2018, by PI and gender.

The quantitative study was the main method of estimating the impact of the intervention of RPO WP 2014-2020 on the change in the labour market situation of working people receiving the support. The assumed research sample was supposed to include 1,510 respondents, selected from **the population of 17,107 project participants** who completed their participation in the support until mid-2018. Finally, **the project participants completed 2,561 questionnaires**. The assessment error was 2% at the level of ESF support in total.

The participants of the projects were mainly women (13.4 thousand), while the men benefited from the support less frequently (3.7 thousand). Among the project participants, the highest number of working people completed their participation in the Programme under IP 10iii (lifelong learning), PI 8vi (health programmes) and PI 10i (pre-school and general education) - respectively 37.0%, 32.0% and 30.0% participants of implementation projects under the aforementioned PI. As far as the status of the support beneficiaries on the labour market at the time of joining the project is concerned, these were people

employed mainly in the micro, small and medium enterprises sector and in the administration.

According to the SL2014 data, almost half of the project participants acquired competences, is continuing employment or obtained qualifications. The acquisition of competences and qualifications are the main effects of projects related to the lifelong learning (PI 10iii) and the activities related to pre-school, general and vocational education (PI 10i and PI 10iv). It should be noted, however, that the support offered to project participants within the surveyed PI did not always provide the opportunity to directly influence the situation of the beneficiaries of the support on the labour market. The greatest prospects of obtaining positive effects in this area can be seen in the projects concerning the supporting of the development of the lifelong learning. In part of the support offered in the ESF, for example in the projects relating to the pre-school, general or vocational education, the effects will be observable in the long-term perspective.

The carried out survey showed that at the time of joining the Programme, the situation of the project participants was favourable. Most of the respondents worked as regular employees (almost 9 out of 10 people), while those running an economic activity amounted to 9.2%. The rest of the respondents were casual employees. Women were relatively more often employed as regular employees (92.9% against 81.4% of men), while men more often run their own economic activity (16.2% against 5.9% of women) or were casual employees (4, 6% against 2.2% women). Most people also were **full-time employees (89.9%)**.

In addition to the information on the situation of the participants on the labour market, the participants themselves make also their subjective assessment of the **adequacy of the received remuneration for the performed work**. Before their participation in the projects began, the participants, regardless of gender, assessed this aspect of their professional situation on an average level. In addition, more than half of the respondents at the time of starting the project were not afraid of losing their jobs, and only 6.7% of the respondents proved to be at least considerably anxious about it. Such indications are a proof of the good professional situation of these people, which in turn meant that favourable changes as a result of the support were relatively little possible.

On the basis of the results of the quantitative survey it was estimated that **17.4% of the project participants** were in a better situation on the labour market six months after leaving the Programme. The majority of the changes for the better occurred in case of the projects focused on the adaptation activities. High efficiency in influencing the improvement of the professional status of the project participants can be attributed to the projects implemented within OP 5. Employment, while in the case of health activities (PI 8vi) the impact was relatively low. A relatively high impact could be seen in projects relating to lifelong learning (PI 10iii). In this case, favourable changes occurred more frequently in case of men (23.1%) than of women (14.6%).

When it comes to individual changes of the situation on the labour market, experienced by the project participants after leaving the Programme, the following rules can be found:

- 7.7% of the project participants moved from uncertain to stable employment;
- 1.1% of the project participants moved from part-time to full-time employment;
- 9.9% of the project participants obtained a job position requiring higher competences, skills, qualifications or involving more responsibility;
- 8.6% of the project participants received promotion at work.

When it comes to other beneficial changes in the situation of the participants, they were identified within such aspects as adequacy of earnings for the job, change in earnings or the fear of losing the job. The analysis which was carried out showed that:

- despite the fact that project participants, who were respondents in the study, assessed the adequacy of their earnings in relation to the nature of the work performed by them as mediocre, the average assessment after six months from the end of the project increased from 5.69 to 5.94, though. In addition, 25.3% of the participants of all projects declared the adequacy of their earnings for their job has increased or is maintained at the highest level;
- after six months from leaving the Programme, 28.1% of the project participants experienced a moderate or significant increase in their earnings;
- in case of the majority of the project participants, their fear of losing the job has not changed - nearly 77% of the surveyed respondents felt the same level of fear of losing their job as at the time of joining the project. However, in case of a little more than 18% of the respondents, these fears decreased after six months from completing the project.

Referring to the detailed changes that have occurred in the situation of the project participants, we can see that the changes related mainly to two aspects: improving the employment stability and obtaining a position requiring higher competences, skills, qualifications or involving more responsibility.

Unchanged situation on the labour market after six months from leaving the Programme was the case of only 2.2% of the project participants. On the other hand, the deterioration of the situation of the participants on the labour market after six months from leaving the Programme took place in the case of 5.9% of the project participants, whereby:

- 5.3% of the project participants moved from stable to uncertain employment;
- 0.6% of the project participants moved from full-time to part-time employment.

As regards other (i.e. not related to the result indicator) _ adverse changes in the situation of the participants after six months from leaving the Programme, they took the following form:

- in case of 10.4% of the participants of all projects there was a decline in the sense of adequacy of their earnings for the work performed by them;
- 5.3% of the participants of all projects experienced a moderate or significant decrease in their earnings;
- in case of 4.8% of the participants of all projects, their worries about losing their job increased moderately or significantly.

The main support forms offered to the respondents within the projects were trainings / courses, support with the use of ICT and health programmes. It resulted from the number of the project participants within particular PI. For the study which was carried out, it was important to assess the impact of the received forms of support on the professional status of the respondents after six months from the end of their participation in the projects in terms of **the support accuracy**. When it comes to the general assessment, the actions aimed at facilitating taking up employment for people caring for children or for other dependent persons definitely gained the best appraisal. A similar level of positive grades (over 60%) has been reached by various forms of the support aimed at improving qualifications and professional competences - vocational training for adults, professional development or trainings / courses. The influence of participation in health programmes was the least frequently perceived, which can be considered understandable from the point of view of the project participants. The aim of the intervention is in their case the long-term prevention of the negative effects of the occurrence of specific civilisation diseases, i.e. prematurely leaving the labour market by people belonging to the age group of professionally active people. It is worth adding, however, that the participants benefiting from this type of the support achieved primarily personal benefits (checking their health condition), which may translate to their professional activity, but in a much longer period than six months after leaving the Programme, as it was considered here.

Wprowadzenie

Realizacja badania ewaluacyjnego dotyczącego oszacowania wskaźnika rezultatu długoterminowego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020 (RPO WP 2014-2020, Program) wynika z Planu Ewaluacji RPO WP 2014-2020. Założono w nim, że pomiar wskaźnika *Uczestnicy znajdujący się w lepszej sytuacji na rynku pracy sześć miesięcy po opuszczeniu Programu* przeprowadzany będzie trzykrotnie w trakcie realizacji Programu. W wyniku niniejszej ewaluacji pomiar wartości wskaźnika został przeprowadzony po raz pierwszy.

Wartość wskaźnika oraz wnioski płynące z niniejszego badania zostaną wykorzystane na potrzeby przygotowania sprawozdania rocznego z wdrażania RPO WP 2014-2020 za 2018 r. Obowiązek realizacji niniejszego badania wynika z Wytycznych Ministra Rozwoju i Finansów w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020 (zwanym dalej Wytycznymi), Wytycznych Komisji Europejskiej dla Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) w zakresie monitorowania i ewaluacji polityki spójności oraz art. 5 i art. 19 Rozporządzenia EFS¹.

Celem badania była ocena wpływu wsparcia udzielonego ze środków EFS w ramach Osi Priorytetowych 3, 5 i 6 RPO WP 2014-2020 na zmianę sytuacji uczestników projektów na rynku pracy, pracujących w momencie udzielania wsparcia. Warto podkreślić, że w perspektywie finansowej 2014-2020, w odróżnieniu od poprzedniego okresu programowania polityki spójności, interwencja EFS nie koncentruje się wyłącznie na uzyskaniu zatrudnienia przez uczestników projektów, ale także na jakościowej zmianie sytuacji zawodowej osób korzystających ze wsparcia. Z tego też powodu został wprowadzony na poziomie UE wskaźnik odnoszący się do zmiany sytuacji osób pracujących.

1.1. Cele badania

Celem głównym badania była **ocena wpływu wsparcia udzielonego w ramach Priorytetów Inwestycyjnych (PI) RPO WP 2014-2020 współfinansowanych ze środków EFS na zmianę sytuacji uczestników projektów na rynku pracy, pracujących w momencie udzielania wsparcia**. Cel ten został zrealizowany poprzez następujące cele szczegółowe:

1. Oszacowanie wartości wskaźnika *Uczestnicy znajdujący się w lepszej sytuacji na rynku pracy sześć miesięcy po opuszczeniu Programu*;
2. Zidentyfikowanie form wsparcia mających największy wpływ na zmianę sytuacji uczestników projektów na rynku pracy.

---

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1304/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1081/2006 (Dz.U. UE L 347 z 20.12.2013 z późn. zm.).

1.2. Zakres badania

Zakres przedmiotowy badania

Zakres przedmiotowy badania został sformułowany w oparciu o zapisy Wytycznych, zwłaszcza zapisy załącznika nr 6 (pt. *Sposób pomiaru wskaźników rezultatu długoterminowego EFS, dla których źródłem danych jest badanie ewaluacyjne*). Pomiar pozwalający na oszacowanie wartości wskaźnika przeprowadzony został na populacji lub reprezentatywnej próbie uczestników projektów (w zależności od liczebności w obrębie danego PI), którzy:

1. byli uczestnikami projektów RPO WP 2014-2020 w ramach wybranych PI współfinansowanych z EFS i zakończyli udział we wsparciu do 30 czerwca 2018 r.;
2. byli zatrudnieni w momencie rozpoczęcia udziału w projekcie;
3. w przypadku których upłynęło co najmniej 6 miesięcy od zakończenia udziału we wsparciu.

Zakres podmiotowy i czasowy:

Badanie objęło uczestników projektów RPO WP 2014-2020 realizowanych w ramach PI współfinansowanych z EFS, pracujących w momencie udzielania wsparcia, którzy zakończyli udział we wsparciu między 17 grudnia 2015 r. (kiedy pierwsi uczestnicy projektów współfinansowanych ze środków EFS zakończyli udział we wsparciu) a 30 czerwca 2018 r.

Zakres terytorialny badania:

Województwo pomorskie.

1.3. Odbiorcy wyników badania

Głównymi odbiorcami wyników badania są Zarząd Województwa Pomorskiego, który pełni funkcję Instytucji Zarządzającej RPO WP 2014-2020 oraz członkowie Zespołu Sterującego Strategią Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020. W szerszym ujęciu odbiorcami wyników badania są członkowie Komitetu Monitorującego RPO WP 2014-2020, przedstawiciele Komitetu ds. Umowy Partnerstwa oraz przedstawiciele Komisji Europejskiej.

1.4. Kryteria ewaluacyjne

W ramach badania ewaluacyjnego zostały zastosowane następujące kryteria ewaluacyjne:

1. **Trafność:** rozumiana jako stopień dopasowania zakresu realizowanego wsparcia w stosunku do kluczowych problemów zidentyfikowanych w obszarze wdrażania interwencji EFS;
2. **Skuteczność:** rozumiana jako osiąganie dzięki realizowanym projektom założonych celów wsparcia zdefiniowanych na etapie programowania;
3. **Użyteczność:** rozumiana jako przydatność wsparcia EFS do poprawy sytuacji uczestników projektów na rynku pracy.

II. Opis sposobu realizacji badania

2.1. Pytania badawcze

Realizacja badania dostarczyła odpowiedzi na poniższe pytania:

1. Oszacowanie wartości wskaźnika Uczestnicy znajdujący się w lepszej sytuacji na rynku pracy sześć miesięcy po opuszczeniu Programu:

- Jaką wartość osiągnął wskaźnik rezultatu długoterminowego Uczestnicy znajdujący się w lepszej sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu Programu w ujęciu brutto oraz netto²?
- Jakie zmiany zaszły w sytuacji uczestników projektów po 6 miesiącach od opuszczenia Programu, tj. jaki odsetek z nich:
  - a) Przeszedł z niepewnego do stabilnego zatrudnienia;
  - b) Przeszedł z niepełnego do pełnego zatrudnienia;
  - c) Zmienił pracę na inną, wymagającą wyższych kompetencji/umiejętności/kwalifikacji i wiążącą się z większą odpowiedzialnością;
  - d) Awansował w pracy;
  - e) Dostrzega inne korzystne zmiany zidentyfikowane przez Wykonawcę, np. poprawę sytuacji finansowej, zmniejszenie zagrożenia likwidacji stanowiska pracy;
  - f) Nie dostrzega jakichkolwiek zmian;
  - g) Dostrzega zmiany niekorzystne (jakie)?

2. Zidentyfikowanie form wsparcia mających największy wpływ na zmianę sytuacji uczestników projektów na rynku pracy:

- Jakie formy wsparcia po 6 miesiącach od zakończenia projektu miały największy wpływ na poprawę sytuacji uczestnika na rynku pracy?

Poniższa tabela ukazuje powiązania pytań badawczych z technikami badawczymi oraz przyjętymi w badaniu kryteriami ewaluacyjnymi.

---

² Wartość netto wskaźnika uwzględnia subiektywną ocenę wpływu wsparcia, natomiast wartość brutto nie zawiera tego komponentu.

Tabela 1. Powiązanie pytań badawczych z technikami badawczymi i kryteriami ewaluacyjnymi

Pytanie badawcze	Techniki badawcze	Kryteria ewaluacyjne
1) Jaką wartość osiągnął wskaźnik rezultatu długoterminowego <i>Uczestnicy znajdujący się w lepszej sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu Programu</i> w ujęciu brutto oraz netto?	Desk research CATI lub CAWI lub <i>mix – mode</i>	Skuteczność
2) Jakie zmiany zaszły w sytuacji uczestników projektów po 6 miesiącach od opuszczenia Programu?	CATI lub CAWI lub <i>mix – mode</i>	Użyteczność
3) Jakie formy wsparcia po 6 miesiącach od zakończenia projektu miały największy wpływ na poprawę sytuacji uczestnika na rynku pracy?	CATI lub CAWI lub <i>mix – mode</i>	Trafność

2.2. Definicja wskaźnika

Wskaźnik definiowany jest jako liczba osób pracujących, które uzyskały wsparcie z EFS i w ciągu 6 miesięcy po opuszczeniu Programu (tj. po zakończeniu udziału we wsparciu) poprawiły swoją sytuację na rynku pracy. Poprawa sytuacji na rynku pracy rozumiana jest natomiast jako:

1. Przejście z niepewnego do stabilnego zatrudnienia lub
2. Przejście z niepełnego do pełnego zatrudnienia lub
3. Zmiana pracy na inną, wymagającą wyższych kompetencji/umiejętności/kwalifikacji i wiążącą się z większą odpowiedzialnością lub
4. Awans w pracy.

Zgodnie z definicją wskaźnika sformułowaną w Wytycznych oraz zapisami Załącznika nr 2 do Wytycznych – Wspólną Listą Wskaźników Kluczowych 2014-2020 – EFS:

1. **Niepewne zatrudnienie** należy rozumieć jako zatrudnienie tymczasowe i umowę o pracę na czas określony. Biorąc pod uwagę rozbieżności instytucjonalne, pojęcia „zatrudnienie tymczasowe” i „umowa o pracę na czas określony” odnoszą się do sytuacji, które w różnych kontekstach instytucjonalnych można uznać za podobne. Osoby zatrudnione na umowę o pracę na czas określony to takie, których główna praca zakończy się po upływie okresu ustalonego z góry lub nieokreślonego z wyprzedzeniem, lecz wskazanego przez obiektywne kryteria, takie jak: ukończenie zadania lub koniec okresu tymczasowego zastępstwa pracownika;
2. **Niepełne zatrudnienie** należy rozumieć jako niedobrowolne zatrudnienie w niepełnym wymiarze czasu pracy. Taka sytuacja ma miejsce wtedy, gdy osoba deklaruje, że pracuje w niepełnym wymiarze czasu, ponieważ nie może znaleźć pracy na pełen etat.

3. **Kompetencje** należy rozumieć jako udowodnioną zdolność wykorzystywania wiedzy, kwalifikacji oraz umiejętności indywidualnych, społecznych i/lub metodologicznych w pracy lub nauce oraz w rozwoju zawodowym i osobistym;
4. **Kwalifikacje** należy rozumieć jako formalny wynik oceny i walidacji, który uzyskuje się w sytuacji, kiedy właściwy organ uznaje, że dana osoba osiągnęła efekty uczenia się spełniające określone standardy.

2.3. Metody badawcze

Oszacowanie wartości wskaźnika oraz udzielenie odpowiedzi na pytania badawcze zostało przeprowadzone przy wykorzystaniu dwóch metod badawczych: **desk research** (analiza danych zastanych) oraz **badania ilościowego** (CAWI/CATI).

Analiza danych zastanych obejmowała m.in. następującą dokumentację:

- RPO WP 2014-2020,
- Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych RPO WP 2014-2020,
- Wytyczne w zakresie ewaluacji polityki spójności na lata 2014-2020 z 10 października 2018 r.,
- Wytyczne w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020 z 9 lipca 2018 r.,
- Wytyczne Komisji Europejskiej *The Programming Period 2014-2020. Monitoring and Evaluation of European Cohesion Policy – European Social Fund. Guidance document*),
- dane z systemu SL2014 nt. liczby osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, objętych wsparciem w Programie, którzy zakończyli udział we wsparciu do 30 czerwca 2018 r. w podziale na PI oraz płeć.

Kluczowym instrumentem pomiaru wpływu interwencji RPO WP 2014-2020 na zmianę sytuacji na rynku pracy było **badanie ilościowe**. Wymaganą techniką ilościową przeprowadzenia badania z uczestnikami projektów była ankieta internetowa (CAWI) lub wywiad telefoniczny wspomagany komputerowo (CATI). Możliwe było również zastosowanie metody łączącej obie techniki badawcze (*mix – mode*). Do skonstruowania narzędzi badawczych wykorzystano pytania z Załącznika nr 6 do Wytycznych w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020, rozszerzając je o dodatkowe pytania umożliwiające udzielenie odpowiedzi na przedstawione zagadnienia badawcze.

Metodologia pomiaru wskaźników przedstawiona w załączniku nr 6 do ww. Wytycznych stanowi minimum metodologiczne wspólne dla każdego z programów operacyjnych, współfinansowanych z EFS. Narzędzia badawcze mogły jednak być poszerzane o dodatkowe kwestie – zgodnie z potrzebami IZ danego programu operacyjnego.

Próba, przy pomocy której oszacowana została wartość wskaźnika, została dobrana losowo, indywidualnie dla każdego PI, jest ona reprezentatywna oraz odzwierciedla badaną populację pod względem płci.

W niniejszym badaniu podstawową techniką badawczą było CAWI, zaś technika CATI była rozwiązaniem przewidzianym na wypadek braku reakcji uczestnika projektu na otrzymaną prośbę o wypełnienie elektronicznego kwestionariusza. Pierwsza prośba o udział w badaniu uznana została za nieskuteczną, jeśli jej adresat nie rozpoczął wypełniania elektronicznego kwestionariusza w ciągu tygodnia od chwili otrzymania zaproszenia. Wówczas następował kontakt telefoniczny z uczestnikiem projektu, który proszony był o udział w wywiadzie telefonicznym.

Zakładana próba badawcza miała liczyć 1 510 respondentów wyłonionych z **populacji 17 107 uczestników projektów**. Populacja została podzielona na 9 warstw, wyznaczonych ze względu na PI oraz ze względu na płeć uczestników projektów. W dwóch najliczniejszych warstwach założony został kwotowo-losowy dobór respondentów (PI 10i i 10iii). W pozostałych warstwach, z uwagi na niewielką liczebność uczestników projektów, zastosowanie procedury losowania nie było celowe (uwaga ta nie dotyczy pierwotnie nieuwzględnianego PI 8vi). W ich przypadku badaniem zostali objęci wszyscy przyporządkowani do nich uczestnicy projektów.

Tabela 2. Populacja uczestników projektów, próba badawcza oraz wielkość błędów szacowania w poszczególnych warstwach próby

Populacja uczestników projektów					Próba badawcza				
PI	Działanie/ poddziałanie	Kobiety	Mężczyźni	Suma	PI	Działanie/ poddziałanie	Kobiety	Mężczyźni	Suma
8iv	5.3	59	0	59	8iv	5.3	45	0	45
8v	5.6	18	29	47	8v	5.6	6	17	23
8vi	5.4.2	5 090	380	5470	8vi	5.4.2	271	33	304
9i	6.1.2	5	0	5	9i	6.1.2	0	0	0
9iv	6.2.1	28	5	33	9iv	6.2.1	13	4	17
	6.2.2	2	3	5		6.2.2	2	2	4
Suma PI 9iv		30	8	38	Suma PI 9iv		15	6	21
9v	6.3.1	2	1	3	9v	6.3.1	1	1	2
10i	3.1	474	15	489	10i	3.1	86	10	96
	3.2.1	3710	586	4296		3.2.1	696	236	932
	3.2.2	268	28	296		3.2.2	51	22	73
Suma PI 10i		4452	629	5081	Suma PI 10i		833	268	1101
10iii	5.5	3675	2646	6321	10iii	5.5	525	475	1000
10iv	3.3.1	37	46	83	10iv	3.3.1	30	35	65
Suma ogółem		13368	3739	17107	Suma ogółem		1726	835	2561
Błędy szacowania w warstwach próby									
PI	Działanie/ poddziałanie	Kobiety	Mężczyźni	Suma					
8iv	5.3	7%	<i>nd.</i>	7%					
8v	5.6	33%	15%	15%					
8vi	5.4.2	6%	16%	5%					
9i	6.1.2	<i>nd.</i>	<i>nd.</i>	<i>nd.</i>					
9iv	6.2.1	20%	22%	17%					
	6.2.2	0%	40%	22%					
Suma PI 9iv		18%	20%	14%					
9v	6.3.1	69%	0%	40%					
10i	3.1	10%	18%	9%					
	3.2.1	3%	5%	3%					

	3.2.2	12%	10%	10%
Suma PI 10i		3%	5%	3%
10iii	5.5	4%	4%	3%
10iv	3.3.1	8%	8%	6%
Suma ogółem		2%	3%	2%

W kontekście błędów szacowania należy zwrócić uwagę na dwie kwestie:

- **Właściwość wyliczeń błędów szacowania** – jeśli przyjmiemy stały błąd szacowania (oraz stałość pozostałych parametrów), to wówczas wraz ze spadkiem populacji będzie następował nieliniowy spadek oczekiwanej wielkości próby: 16.000-2.088, 8.000-1.847, 4.000-1.500, 2.000-1.091, 1.000-706, 500-414, 250-226, 125-119, gdzie pierwsza liczba z pary oznacza populację, zaś druga – oczekiwaną wielkość próby. Jeśli przyjmiemy, że stosowana próba będzie stanowić stały ułamek populacji (w tym wypadku 1/4) oraz ustalimy inne parametry próby na stałym poziomie, to wówczas wraz ze spadkiem populacji i próby, będziemy obserwować następujący wzrost błędów szacowania: 16.000-4.000: 1%, 8.000-2.000: 2%, 4.000-1.000: 3%, 2.000-500: 4%, 1.000-250: 5%, 500-125: 8%, 250-63: 11%.
- **Znaczna nierównomierność podziału całej populacji i próby badawczej**, która zwiększa dodatkowo rozpiętość błędów szacowania odnotowanych w odniesieniu do przebadanych zbiorowości wyodrębnionych ze względu na priorytety inwestycyjne. Obok PI bardzo licznych występują PI o liczebności stanowiącej niewielki ułamek populacji. W tym drugim przypadku nawet w sytuacji, gdy efektywność dotarcia do takich respondentów byłaby nadprzeciętnie wysoka, to wyliczone błędy szacowania i tak będą przewyższać błędy ze zbiorowości znacznie liczniejszych.

Ostatecznie zrealizowana została próba badawcza licząca **2 561 uczestników projektów**, co oznacza, że **błąd szacowania w odniesieniu do pełnej próby badawczej przyjął poziom 2%**. W przypadku zbiorowości kobiet, których w próbie badawczej było 1 726, błąd szacowania również osiągnął poziom 2%, zaś w przypadku mężczyzn, których liczebność w próbie zrealizowanej wyniosła 835, osiągnął on poziom 3%. Trzyprocentowe poziomy błędów szacowania zostały osiągnięte w przypadku PI 10i oraz PI 10iii, zaś pięcioprocentowy – w przypadku PI 8vi. W odniesieniu do pozostałych PI odnotowane zostały wyższe poziomy błędów szacowania, co wiązało się z niewielkimi liczebnościami zbiorowości objętych wpisującymi się w nie działaniami i poddziałaniami.

Alokacja próby badawczej pomiędzy warstwy obliczona została na podstawie wzoru:

$$N_{\min} = \frac{N_P(\alpha^2 * f(1-f))}{N_P * e^2 + \alpha^2 * f(1-f)}$$

gdzie:

$N_{\min}$ - minimalna liczebność próby w danej warstwie

N_P - wielkość populacji danej warstwy, z której brana jest próba

α - poziom ufności; dla poziomu = 0,95 wartość $\alpha = 1,96$

f - wielkość frakcji = 0,5

e - założony błąd szacowania = 5% wyrażony ułamek (0,05)

Procedura realizacji badania zakładała odpisywanie kwot powstałych w wyniku skrzyżowania warstw wyznaczonych ze względu na PI oraz płęć – aż do momentu dopełnienia kwoty lub do chwili wyczerpania się danego podzbioru operatu badawczego (w pewnych przypadkach o uznaniu, że nie jest możliwe przeprowadzenie wywiadu z uczestnikiem projektu przesądzało niepomyślne podjęcie kilkunastu prób nawiązania z nim kontaktu).

III. Charakterystyka interwencji objętej ewaluacją

3.1. Zakres interwencji

Projekty objęte ewaluacją były realizowane w ramach trzech OP i dziewięciu PI:

ZAKRES INTERWENCJI OBJĘTEJ EWALUACJĄ

OP 3. Edukacja

PI 10i (Działanie 3.1. Edukacja przedszkolna; Działanie 3.2. Edukacja ogólna, w tym: Poddziałanie 3.2.1. Jakość edukacji ogólnej; Poddziałanie 3.2.2. Wsparcie ucznia szczególnie uzdolnionego) Ograniczenie przedwczesnego kończenia nauki szkolnej oraz zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości edukacji elementarnej, kształcenia podstawowego i ponadpodstawowego

Cele szczegółowe: (1) Poprawiona jakość edukacji ogólnej i przedszkolnej oraz (2) Zwiększona liczba trwałych miejsc edukacji przedszkolnej

Zakres interwencji: projekty ukierunkowane przede wszystkim na działania związane z kompleksowym wspomaganie szkół i przedszkoli, służące wzmocnieniu u dzieci i uczniów kompetencji kluczowych na rynku pracy i rozwoju form wsparcia uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych oraz projekty ukierunkowane na tworzenie nowych miejsc edukacji przedszkolnej.

PI 10iv (Działanie 3.3. Edukacja zawodowa, w tym: Poddziałanie 3.3.1. Jakość edukacji zawodowej) Zwiększenie dopasowania systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy

Cel szczegółowy: Poprawiona przyszła zatrudnialność uczniów kształcenia zawodowego

Zakres interwencji: projekty mające na celu dostosowanie kierunków kształcenia zawodowego, w tym programów nauczania na poziomie ponadgimnazjalnym, do potrzeb gospodarki, jak również związane ze wsparciem rozwoju uczniów kształcenia zawodowego

OP 5. Zatrudnienie

PI 8iv (Działanie 5.3 Opieka nad dziećmi do lat 3) Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę.

Cel szczegółowy: Zwiększone zatrudnienie osób opiekujących się dziećmi do lat 3.

Zakres interwencji: projekty ukierunkowane na wdrażanie rozwiązań ułatwiających powrót na rynek pracy, łączenie obowiązków zawodowych z prywatnymi oraz zwiększających szanse utrzymania pracy przez osoby, które opiekują się dziećmi do lat 3, poprzez zapewnienie zorganizowanych form opieki nad nimi. Interwencja dotyczy wspierania powstawania i rozwoju istniejących miejsc opieki dla dzieci w tej grupie wiekowej (żłobków, klubów dziecięcych i punktów dziennej opieki).

PI 8vi (Poddziałanie 5.4.2. Zdrowie na rynku pracy) Aktywne i zdrowe starzenie się

Cel szczegółowy: Zwiększony udział mieszkańców w programach zdrowotnych dotyczących chorób stanowiących istotną barierę w utrzymaniu i wydłużaniu aktywności zawodowej.

ZAKRES INTERWENCJI OBJĘTEJ EWALUACJĄ

Zakres interwencji: projekty mające na celu realizację kompleksowych, wieloletnich i wielosektorowych regionalnych programów zdrowotnych opracowanych i koordynowanych przez Samorząd Województwa Pomorskiego. Programy te dotyczą chorób cywilizacyjnych będących istotnym problemem zdrowotnym regionu (np. diabetologiczne, wieku starczego, choroby i zaburzenia psychiczne czy układu krążenia). Działania są ukierunkowane na zwiększenie udziału mieszkańców regionu w programach zdrowotnych, wzmocnienie potencjału zdrowia osób pracujących oraz rozwój programów profilaktycznych wczesnego wykrywania wybranych chorób nowotworowych (rak piersi, rak szyjki macicy, rak jelita grubego).

PI 10iii (Działanie 5.5 Kształcenie ustawiczne) Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzenie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji

Cel szczegółowy: Poprawiona sytuacja osób w wieku aktywności zawodowej na rynku pracy.

Zakres interwencji: przedsięwzięcia z zakresu stworzenia zintegrowanej, zindywidualizowanej i kompleksowej oferty edukacyjnej, obejmującej kształtowanie kompetencji kluczowych (w zakresie TIK i języków obcych) ukierunkowane na poprawę sytuacji na rynku pracy osób w wieku aktywności zawodowej, które z własnej inicjatywy są zainteresowane nabyciem, uzupełnieniem lub podwyższeniem kwalifikacji i kompetencji, w szczególności pracowników sektora MMŚP, realizowane z uwzględnieniem analizy potrzeb edukacyjnych danego uczestnika projektu.

PI 8v (Działanie 5.6 Adaptacyjność pracowników) Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian

Cel szczegółowy: Poprawiona sytuacja osób zagrożonych zwolnieniem i zwolnionych na rynku pracy.

Zakres interwencji: działania typu outplacement skierowane do pracowników będących w okresie wypowiedzenia w związku z prowadzoną w przedsiębiorstwach restrukturyzacją lub reorganizacją, zagrożonych zwolnieniem bądź osób zwolnionych z pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy.

OP 6. Integracja społeczna

PI 9i (Poddziałanie 6.1.2. Aktywizacja społeczno-zawodowa) Aktywna integracja, w szczególności w celu poprawy zatrudnialności.

Cel szczegółowy: Zwiększone zatrudnienie osób dotkniętych i zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Zakres interwencji: projekty ukierunkowane na wdrażanie kompleksowych i zindywidualizowanych programów aktywizacji społeczno-zawodowej osób dotkniętych i zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, przy wykorzystaniu instrumentów aktywizacji zawodowej, społecznej i edukacyjnej (w tym m.in. rozwijanie umiejętności i kompetencji społecznych, poradnictwo psychologiczne i psychospołeczne czy kursy/szkolenia umożliwiające nabycie, podniesienie lub zmianę kwalifikacji i kompetencji zawodowych). Uzupełniająco w stosunku do ww. działań, realizowane jest także wsparcie towarzyszące, niezbędne do aktywizacji osób dotkniętych i zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, którym objęte są rodziny ww. osób przy wykorzystaniu środowiskowych form aktywizacji społecznej.

ZAKRES INTERWENCJI OBJĘTEJ EWALUACJĄ

PI 9iv (Poddziałanie 6.2.1 Rozwój usług społecznych – mechanizm ZIT, Poddziałanie 6.2.2 Rozwój usług społecznych) Ułatwianie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym.

Cel szczegółowy: Zwiększona liczba trwałych miejsc świadczenia usług społecznych

Zakres interwencji: inicjatywy w zakresie rozwoju zdeinstytucjonalizowanych, spersonalizowanych i zintegrowanych usług społecznych, adresowanych w głównej mierze do rodzin dotkniętych i zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, dotyczące przede wszystkim: (1) tworzenia nowych i rozwijania istniejących placówek wsparcia dziennego przeznaczonych dla seniorów, osób z niepełnosprawnościami oraz dzieci i młodzieży, (2) wspierania rodziny w prawidłowym pełnieniu jej funkcji, (3) opieki nad dziećmi i młodzieżą w systemie opieki zastępczej, m.in. poprzez kształcenie i doskonalenie kompetencji osób sprawujących pieczę zastępczą oraz rozwój usług towarzyszących procesowi usamodzielniania.

PI 9v (Poddziałanie 6.3.1. Podmioty ekonomii społecznej – mechanizm ZIT) Wspieranie gospodarki społecznej i przedsiębiorstw społecznych.

Cel szczegółowy: Zwiększone zatrudnienie w podmiotach ekonomii społecznej.

Zakres interwencji: realizacja usług na rzecz rozwoju sektora ekonomii społecznej, głównie przy wykorzystaniu potencjału ośrodków wspierających ekonomię społeczną. Realizowane projekty są ukierunkowane na wzrost zatrudnienia w sektorze ekonomii społecznej (usługi animacji lokalnej czy usługi wsparcia istniejących przedsiębiorstw społecznych).

Pochodną celów przyjętych dla każdego z PI objętych przedmiotową ewaluacją jest zakres wsparcia oferowanego uczestnikom projektów. Na podstawie bazy SL2014 można stwierdzić, że od początku wdrażania Programu do 30 czerwca 2018 r. w projektach współfinansowanych z EFS uczestniczyło 17 107 osób. Byli to głównie uczestnicy projektów realizowanych w ramach PI 10iii oraz PI 10i. Relatywnie liczną grupę stanowili także uczestnicy wsparcia oferowanego w ramach PI 8vi, czyli programów zdrowotnych. Jeśli chodzi o status odbiorców wsparcia na rynku pracy w chwili przystąpienia do projektu, to były to osoby pracujące, zatrudnione głównie w sektorze MMSP oraz osoby zatrudnione w administracji. Przedstawiciele sektora przedsiębiorstw koncentrowali się głównie w projektach realizowanych w ramach PI 10iii (kształtowanie kompetencji w zakresie TIK i języków obcych). Z kolei osoby deklarujące się jako pracownicy administracji to osoby zatrudnione w systemie oświaty korzystające głównie ze wsparcia w ramach projektów odnoszących się do edukacji przedszkolnej i ogólnej.

Tabela 3. Liczba uczestników projektów realizowanych w ramach wybranych OP/PI od początku wdrażania Programu do 30 czerwca 2018 r. oraz ich status na rynku pracy w chwili przystąpienia do projektu

	OP3 Edukacja		OP 5 Zatrudnienie				OP 6 Integracja społeczna			Ogółem
	10i	10iv	8iv	8v	10iii	8vi	9i	9iv	9v	
ogółem	5 081	83	59	47	6 321	5 470	5	38	3	17 107
kobiety	4 452	37	59	18	3 675	5 090	5	30	2	13 368

	OP3 Edukacja		OP 5 Zatrudnienie				OP 6 Integracja społeczna			Ogółem
	10i	10iv	8iv	8v	10iii	8vi	9i	9iv	9v	
mężczyźni	629	46	0	29	2 646	380	0	8	1	3 739
Status osoby na rynku pracy w chwili przystąpienia do projektu										
osoba pracująca w administracji rządowej lub samorządowej	2 372	4	2	0	859	599	2	1	0	3 839
osoba pracująca w dużym przedsiębiorstwie	9	1	5	1	425	673	0	2	0	1 116
osoba pracująca w MMSP	185	14	12	43	3 725	1 073	0	5	1	5 058
osoba pracująca w organizacji pozarządowej	51	5	0	0	135	76	0	0	1	268
osoba prowadząca działalność na własny rachunek	12	4	3	0	550	361	0	3	0	933
brak danych	353	0	25	3	55	1 503	2	5	1	1 947
inne	2 099	55	12	0	572	1 185	1	22	0	3 946

Źródło: baza SL2014

Jeśli chodzi o sytuację uczestników projektów w momencie zakończenia udziału w projekcie to zgodnie z informacjami podawanymi w bazie SL2014 niemal wszyscy uczestnicy nabyli kompetencje, kontynuują zatrudnienie bądź uzyskali kwalifikacje. Jeśli weźmiemy pod uwagę obydwie sytuacje identyfikowane po zakończeniu projektów określone w SL2014 (por. sytuacja 1 i sytuacja 2 w Tabeli 4 poniżej), wówczas okaże się, że niemal połowa uczestników kontynuowała zatrudnienie (48,9%) po zakończeniu projektu, niewiele mniej (45,7%) nabyło kompetencje, zaś nieco ponad jedna czwarta (27,4%) uzyskała kwalifikacje. W przypadku łącznego ujęcia obydwu sytuacji identyfikowanych po zakończeniu projektów relatywnie częściej kontynuacja zatrudnienia miała miejsce w przypadku kobiet (51,8% wobec 38,4% u mężczyzn). Uzyskanie kwalifikacji z kolei było częściej udziałem mężczyzn – 54,3% wobec jedynie 19,9% u kobiet.

Nabycie kompetencji i kwalifikacji to przy tym główne efekty projektów związanych z kształceniem ustawicznym (PI 10iii), działaniami odnoszącymi się do edukacji przedszkolnej, ogólnej i zawodowej (PI 10i/PI 10iv), ale także działań związanych z rozwojem usług społecznych. Kontynuacja zatrudnienia najwyraźniej ujawnia się w przypadku uczestników projektów zatrudnieniowych, zarówno tych związanych z kształceniem ustawicznym, jak i mających na celu zwiększenie zatrudnienia osób opiekujących się dziećmi do lat 3 (PI 8iv).

Formy wsparcia, z jakich korzystali uczestnicy projektów wynikają z zakresu interwencji określonej w SZOOP. Szkolenia i kursy czy działania wspierające wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych to zatem główne rodzaje wsparcia, jakie były im oferowane. Jak wynika z tabeli 5 szkolenia i kursy były bardziej popularne wśród mężczyzn (69,6% wobec

19,9% udziału wśród kobiet), z kolei programy i usługi zdrowotne były domeną kobiet (54,3% wobec 9,2% udziału wśród mężczyzn).

Tabela 4. Sytuacja uczestników projektów realizowanych w ramach wybranych OP/PI w momencie zakończenia udziału w projekcie

	OP3		OP 5				OP 6			kobiety	mężczyźni	ogółem
	10i	10iv	8iv	8v	10iii	8vi	9i	9iv	9v			
SYTUACJA 1												
osoba kontynuuje zatrudnienie	31	20	5 441	2	13	2	371	1536	5	6386	1035	7 421
osoba nabyła kompetencje	0	0	0	1	17	0	3 945	2 299	50	5095	1217	6 312
osoba nie podjęła żadnej nowej aktywności po zakończeniu udziału w projekcie	0	12	0	0	0	0	703	2 059	25	1 506	1293	2 799
osoba poszukująca pracy po przerwie związanej z urodzeniem/ wychowaniem dziecka	3	0	0	0	0	0	6	22	0	17	14	31
osoba podjęła kształcenie lub szkolenie	0	0	0	0	0	0	0	34	0	5	29	34
osoba pracująca/ prowadząca działalność na własny rachunek po przerwie związanej z urodzeniem/ wychowaniem dziecka	0	11	0	0	0	0	5	0	1	15	2	17
osoba podjęła pracę/ rozpoczęła prowadzenie działalności na własny rachunek	0	3	0	0	0	0	1	0	0	2	2	4
osoba poszukująca pracy	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
osoba uzyskała kwalifikacje	23	0	0	0	0	0	0	6	0	24	5	29
nie dotyczy	1	0	29	0	0	0	0	201	0	157	74	231
inne	0	1	0	2	8	1	50	164	2	160	68	228
SYTUACJA 2												
osoba kontynuuje zatrudnienie	0	0	0	0	0	0	373	535	28	536	400	936
osoba nabyła kompetencje	0	3	0	1	0	0	584	922	2	1 129	383	1512
osoba nie podjęła żadnej nowej aktywności po zakończeniu udziału w projekcie	0	28	0	0	0	0	132	1 731	5	1 160	736	1 896
osoba poszukująca pracy po przerwie związanej z urodzeniem/ wychowaniem dziecka	0	3	0	0	0	0	0	24	1	10	18	28
osoba podjęła kształcenie lub szkolenie	0	0	1	0	0	0	0	1	0	1	1	2
osoba pracująca/ prowadząca działalność na własny rachunek po przerwie związanej z urodzeniem/ wychowaniem dziecka	0	0	0	0	0	0	1	0	1	2	0	2
osoba podjęła pracę/ rozpoczęła prowadzenie działalności na własny rachunek	0	0	1	0	0	0	0	3	0	1	3	4
osoba poszukująca pracy	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	1
osoba uzyskała kwalifikacje	0	0	0	0	0	0	1	232	0	180	53	233
nie dotyczy	0	0	3	1	6	0	201	115	0	267	59	326
inne	59	13	5464	3	32	3	3789	2758	46	10081	2086	12167

Źródło: baza SL2014

Tabela 5. Rodzaje wsparcia, z jakiego korzystali uczestnicy projektów realizowanych w ramach wybranych OP/PI ³

	OP 3. Edukacja		OP 5. Zatrudnienie				OP 6. Integracja społeczna			kobiety	mężczyźni	ogółem
	10i	10iv	8iv	8v	10iii	8vi	9i	9iv	9v			
dodatek relokacyjny	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
doradztwo	83	14	0	120	316	0	0	0	0	212	321	533
staż/praktyka	0	13	0	23	0	0	0	0	0	23	13	36
doskonalenie zawodowe	913	0	0	0	19	0	0	0	0	822	110	932
przygotowanie zawodowe dorosłych	0	0	0	0	34	0	0	0	0	5	29	34
pośrednictwo pracy	0	0	0	151	0	0	0	0	0	74	77	151
studia doktoranckie	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	1
studia/ kształcenie podyplomowe	76	3	0	0	291	0	0	0	0	345	25	370
stypendium	0	0	0	20	0	0	0	0	0	3	17	20
szkolenie/kurs	2 708	100	0	73	6 512	0	0	0	0	6 176	3 217	9 393
usługa rozwojowa dla pracownika przedsiębiorstwa	5	0	0	0	0	0	0	0	0	5	0	5
wsparcie z wykorzystania TIK	1 612	2	0	0	192	0	0	0	0	1 582	224	1 806
zajęcia dodatkowe	58	0	0	0	0	0	0	0	0	32	26	58
program zdrowotny	0	0	0	0	0	7 082	0	0	0	6 658	424	7 082
usługa zdrowotna/medyczna	0	0	0	0	0	4 711	0	0	0	4 711	0	4 711
opieka nad dzieckiem do lat 3/ refundacja kosztów opieki nad dziećmi do lat 7 lub inną osobą zależną	0	0	64	0	3	0	0	0	0	67	0	67
program outplacementowy	0	0	0	6	0	0	0	0	0	2	4	6
usługa aktywnej integracji	0	0	0	0	0	0	10	0	0	10	0	10
usługa społeczna świadczona w interesie ogólnym	0	0	0	0	0	0	0	78	0	64	14	78
usługa wsparcia ekonomii społecznej	0	0	0	0	0	0	0	0	5	3	2	5
inne	12	0	0	20	198	20	0	5	0	144	111	255
zwrot kosztów przejazdu, zakwaterowania	0	0	0	2	10	0	0	0	0	5	7	12
brak danych	0	0	0	0	2	0	3	0	0	3	2	5

Źródło: baza SL2014

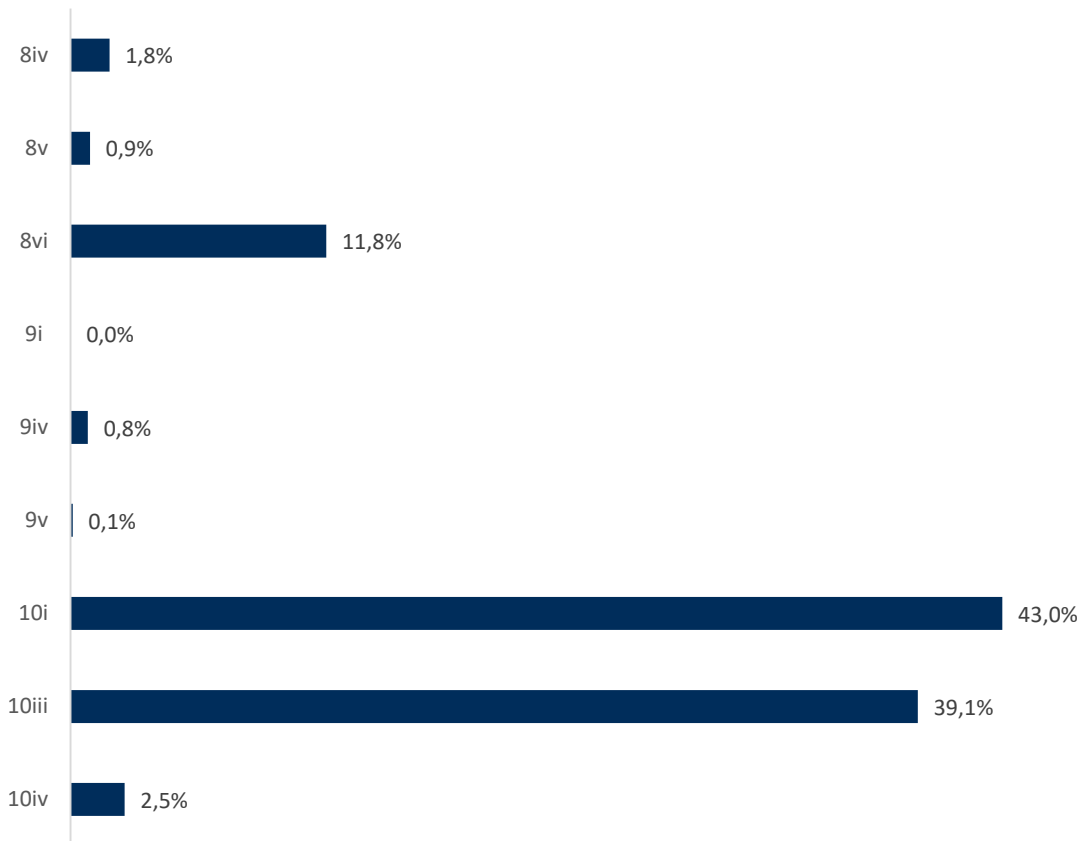
³ Uczestnicy mogli korzystać z więcej niż jednej formy wsparcia.

Należy stwierdzić, że wsparcie oferowane uczestnikom projektów w ramach PI poddanych ewaluacji nie zawsze stwarza możliwość bezpośredniego wpływu na sytuację odbiorców wsparcia na rynku pracy. Oczywiście w części projektów, np. tych ukierunkowanych na wspieranie rozwoju kształcenia ustawicznego tego rodzaju efektów można oczekiwać. W przypadku jednak niektórych projektów efektów należy szukać w bardzo szerokiej perspektywie odbiorców i czasu, w jakim mogą się pojawić (np. projekty odnoszące się do edukacji przedszkolnej, ogólnej bądź zawodowej) bądź dostrzegalne są one nie na poziomie pojedynczego uczestnika, ale całej populacji (jak chociażby w przypadku programów zdrowotnych). Tego rodzaju konstatacja jest istotna zwłaszcza z punktu widzenia interpretacji wskaźnika dotyczącego uczestników znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy sześć miesięcy po opuszczeniu Programu.

3.2. Charakterystyka zbiorowości objętej badaniem

Struktura odbiorców wsparcia oferowanego w ramach Programu, biorąc pod uwagę liczebności według PI, wpływa bezpośrednio na strukturę próby niniejszego badania ewaluacyjnego. Najliczniej reprezentowane są zatem w próbie badawczej osoby będące odbiorcami wsparcia oferowanego w ramach PI 10i, PI 10iii oraz PI 8iv. Tego rodzaju sytuacja, powiązana z poziomem błędów szacowania (por. tabela 2) skutkuje tym, że jedynie w odniesieniu do wymienionych PI możliwe jest bardziej wiarygodne wnioskowanie. W pozostałych przypadkach do uzyskanych wyników należy podchodzić bardzo ostrożnie.

Wykres 1. Struktura badanej populacji uczestników projektów wg /PI, w ramach których realizowane były projekty

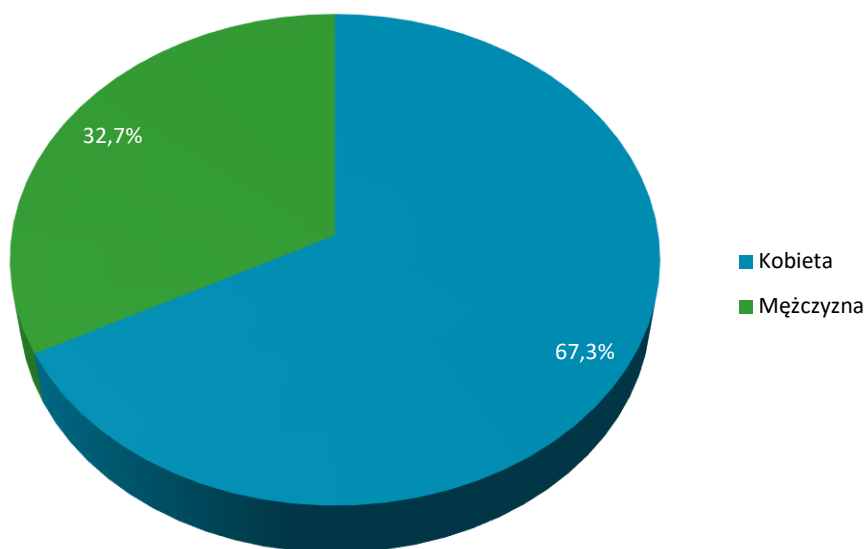

Źródło: Badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=2561

Ponad dwie trzecie badanych uczestników projektów stanowiły kobiety. Z kolei jeśli weźmiemy pod uwagę wiek, to największy udział miały osoby z przedziałów 30-39 lat oraz 40-49 lat. Dominowały przy tym osoby z wyższym wykształceniem (por. wykresy 2-4).

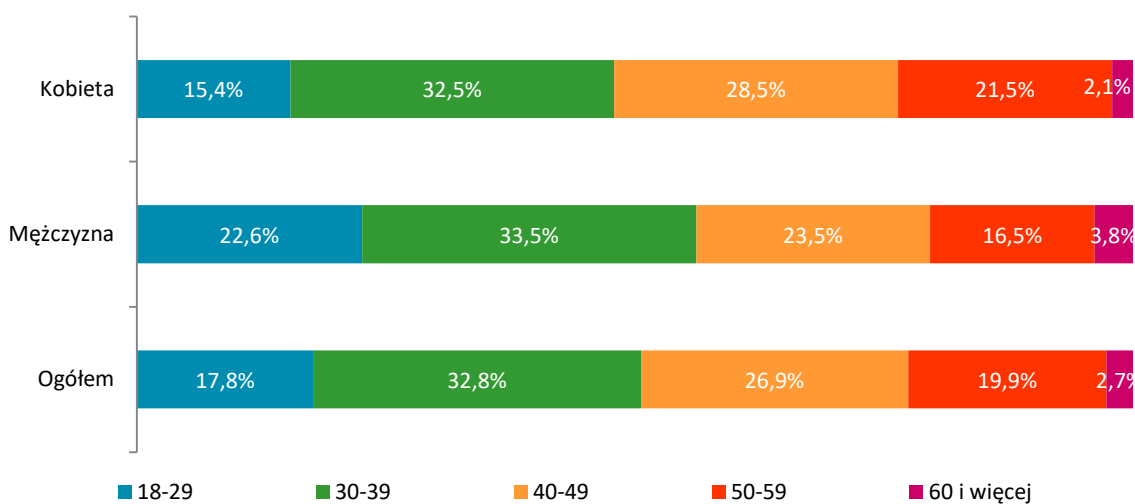

Wykres 2. Struktura badanej populacji uczestników projektów wg płci

Źródło: Badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=2561

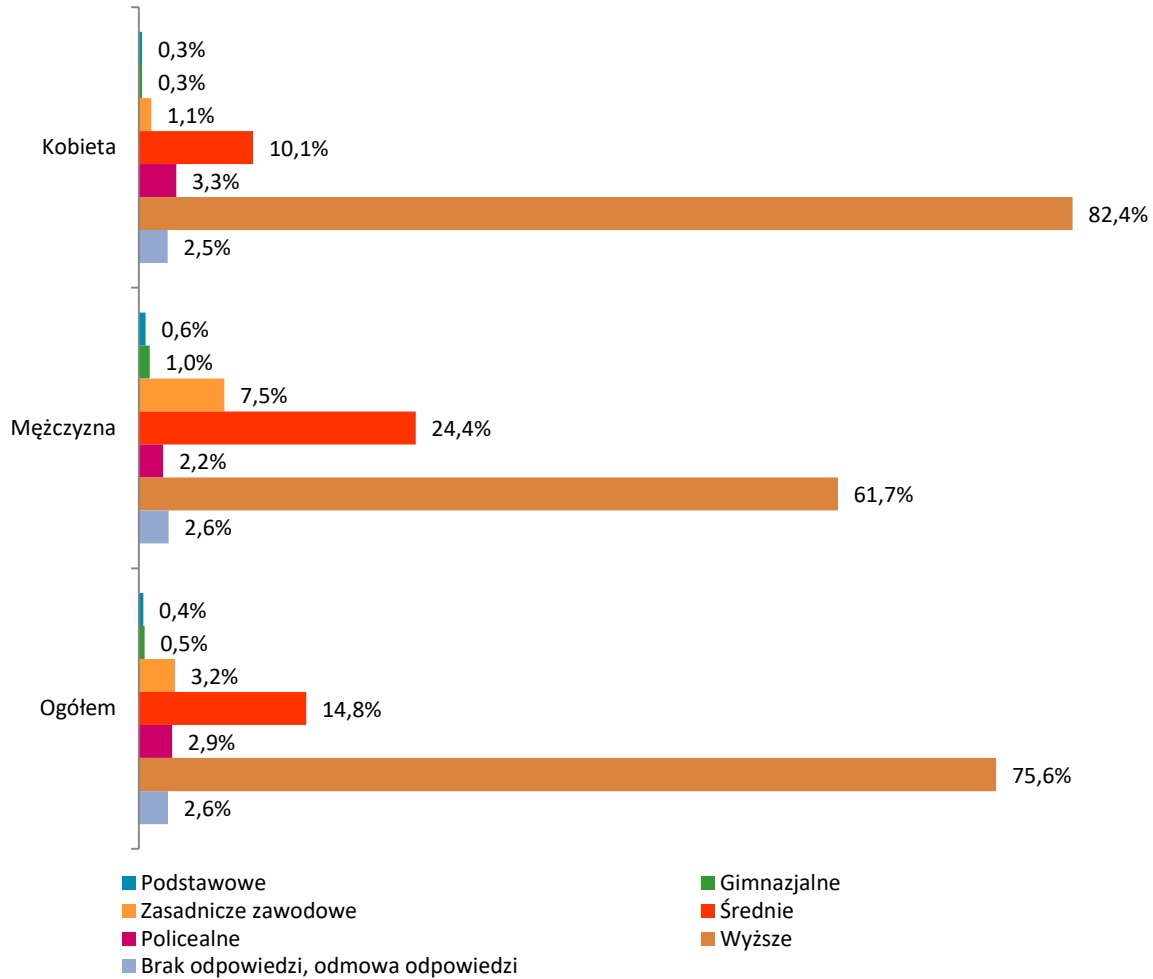
Wykres 3. Struktura badanej populacji uczestników projektów wg wieku

Źródło: Badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=2561

Wykres 4. Struktura badanej populacji uczestników projektów wg wykształcenia

Źródło: Badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=2561

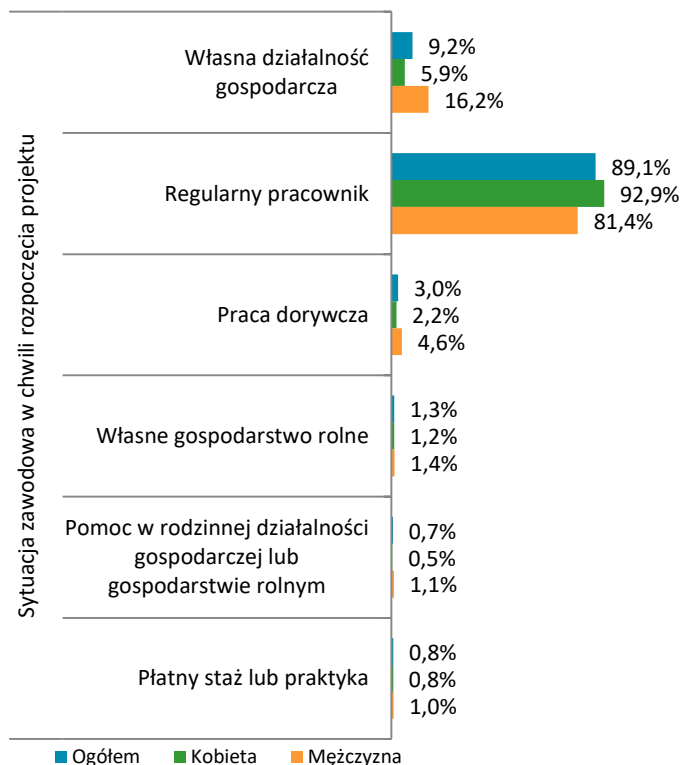

IV. Sytuacja respondentów na rynku pracy w chwili rozpoczęcia udziału w projekcie

4.1. Sytuacja zawodowa

Podstawowym założeniem prowadzonej ewaluacji było to, że do udziału w badaniu kwalifikowane były jedynie osoby, które deklarowały, że pracowały w momencie udzielania wsparcia. Analiza danych dotyczących sytuacji zawodowej uczestników projektów w momencie przystąpienia do Programu pokazuje, że zdecydowana większość była zatrudniona na umowę o pracę. Niemal 9 na 10 (89,1% – por. wykres 5) osób objętych badaniem, pracujących w jakiegokolwiek formie w chwili rozpoczęcia projektu, posiadało status regularnych pracowników zatrudnionych nie we własnej firmie. Z kolei 9,2% uczestników projektów prowadziło działalność gospodarczą – z czego 1,3 p.p. przypadła na działalność o charakterze rolniczym. Pozostałe formy zatrudnienia wskazywane były znacznie rzadziej. Warto jednocześnie podkreślić, że pojedyncze osoby wskazywały więcej niż jedną formę aktywności zawodowej.

Wykres 5. Sytuacja zawodowa uczestników projektów w chwili rozpoczęcia udziału w projekcie ogółem oraz wg płci

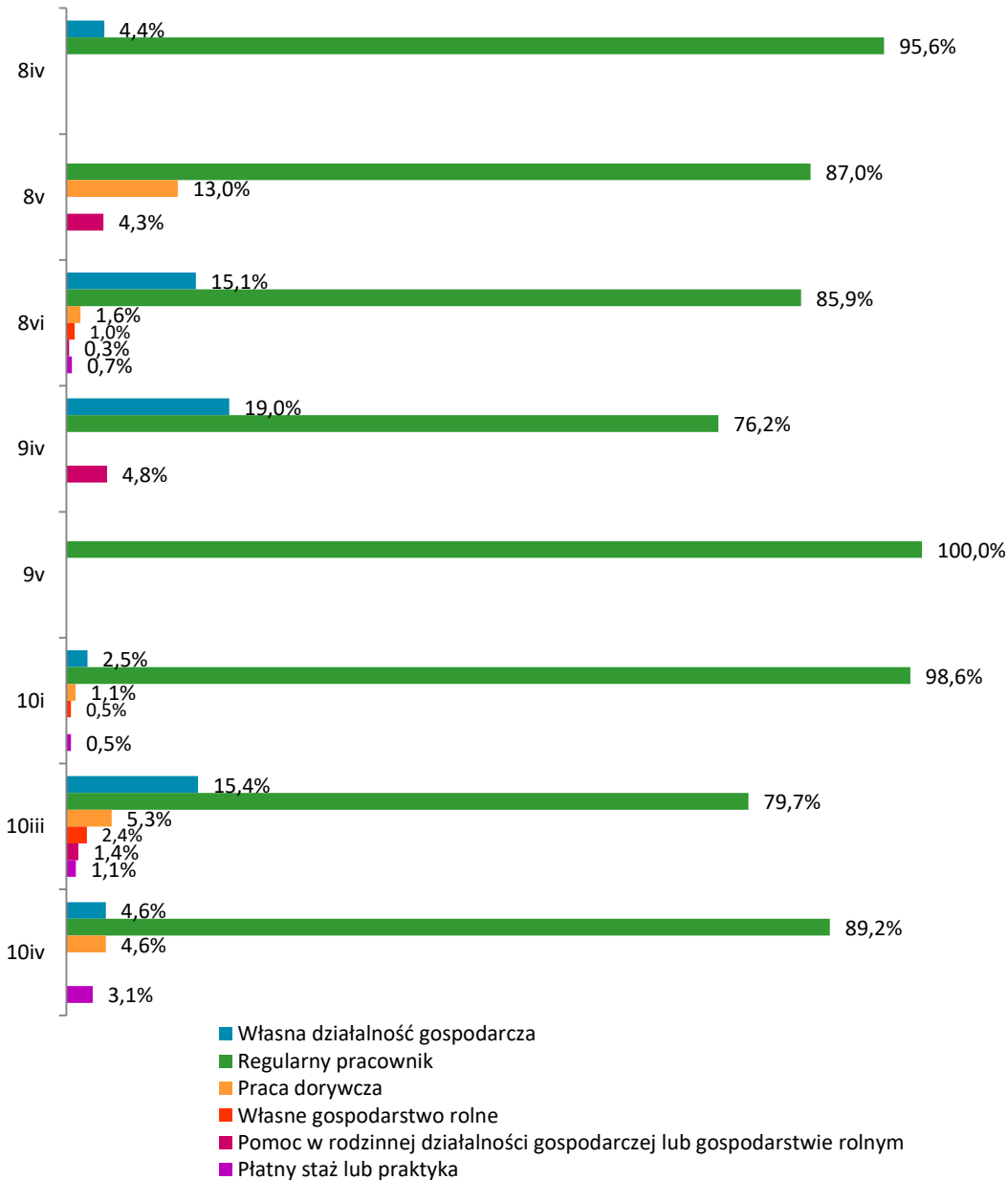
Źródło: badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=2561

Biorąc pod uwagę płeć respondentów okazuje się, że kobiety relatywnie częściej były zatrudnione w charakterze regularnych pracowników, podczas gdy mężczyźni częściej prowadzili własną działalność gospodarczą, czy podejmowali się dorywczych zajęć.

Analogicznie, patrząc na priorytety inwestycyjne widzimy, że w każdym z nich, choć w różnym stopniu, dominowało zatrudnienie w charakterze pracowników najemnych. Największe zróżnicowanie w zakresie form aktywności zawodowej miało miejsce w przypadku uczestników programów zdrowotnych (PI 8vi) oraz projektów z zakresu kształcenia ustawicznego (PI 10iii) (por. wykres 6).

Wykres 6. Sytuacja zawodowa uczestników projektów w chwili rozpoczęcia udziału w projekcie wg PI

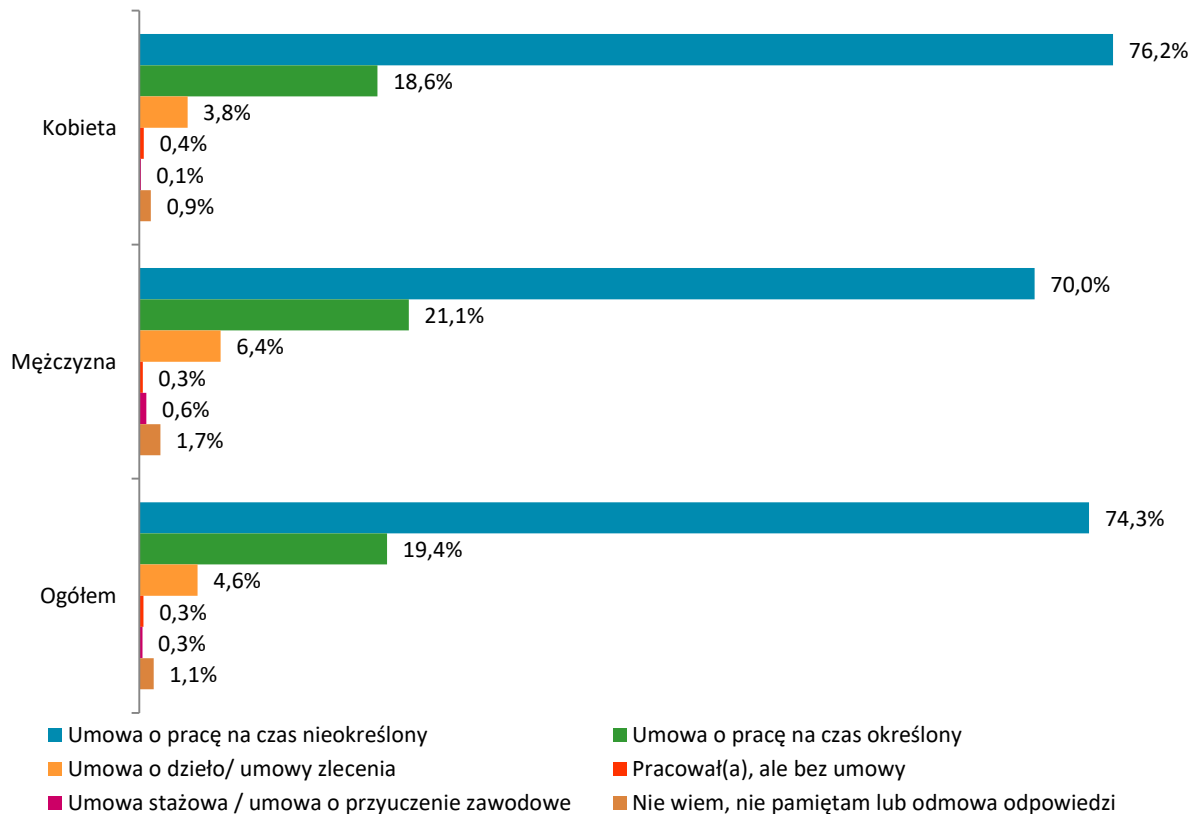

Źródło: Badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=2561

4.2. Forma zatrudnienia

Kolejnym aspektem charakteryzującym sytuację uczestników projektu na rynku pracy jest **forma zatrudnienia**. Jak pokazały wyniki badania niemal trzy czwarte (74,2%) objętych badaniem osób w chwili przystępowania do udziału w projekcie było zatrudnionych w oparciu o umowę o pracę na czas nieokreślony. Jeśli zsumuje się udziały odpowiedzi wskazujących na obydwie warianty umów o pracę, łączny udział wyniesie 93,5%. W przypadku umów zlecenia i o dzieło udział odpowiedzi wyniósł 4,6%, zaś w pozostałych przypadkach odnotowywane udziały były marginalne.

Wykres 7. Forma zatrudnienia w chwili rozpoczęcia udziału w projekcie ogółem oraz wg płci⁴

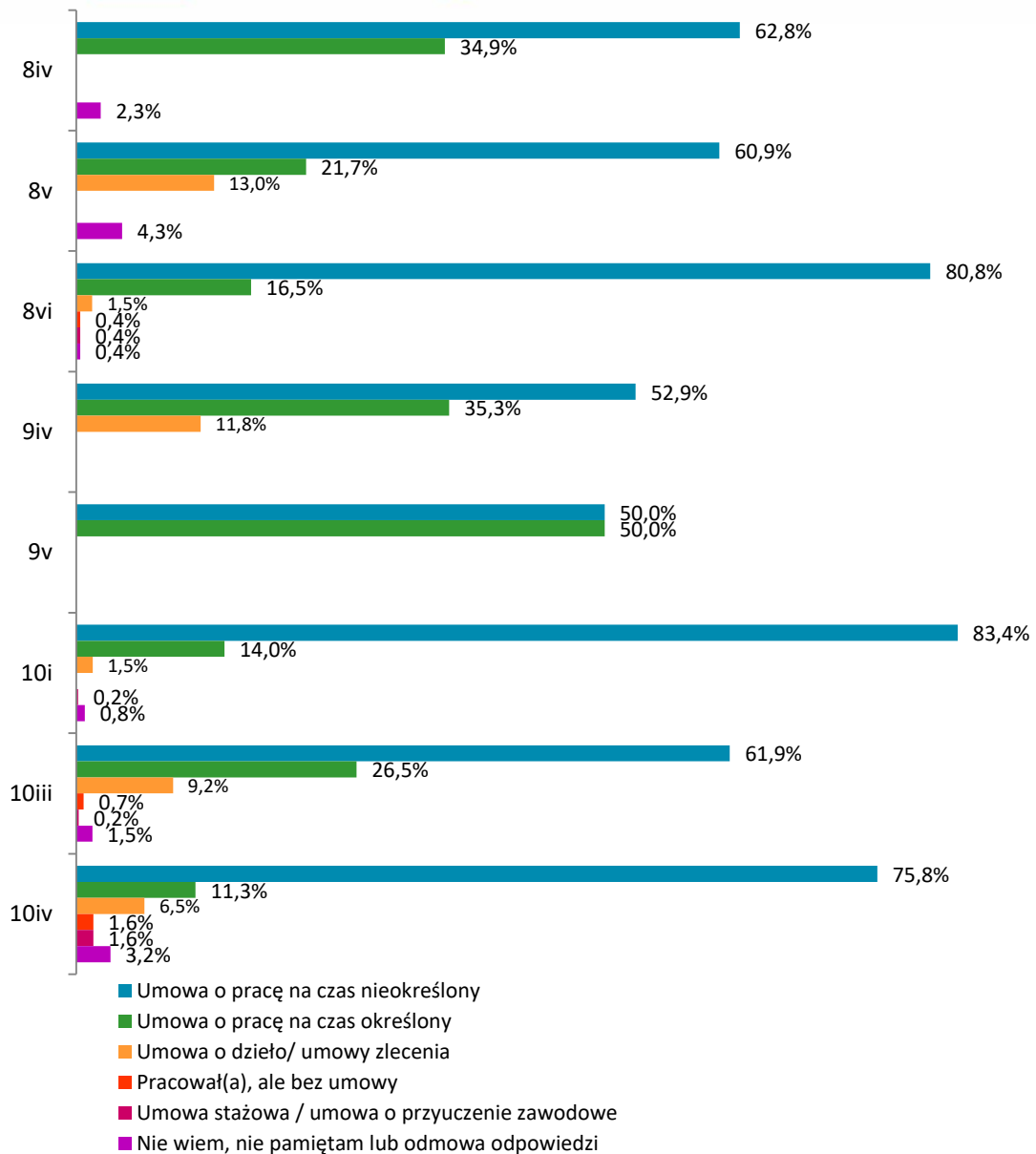

Źródło: badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, bez osób prowadzących działalność gospodarczą lub własne gospodarstwo rolne, n=2362

Kobiety relatywnie częściej niż mężczyźni pracowały w oparciu o umowę na czas nieokreślony, rzadziej wybierając zatrudnienie w oparciu o formy, które można uznać za niestabilne, jak umowy o pracę na czas określony czy umowy cywilnoprawne. Najwyższy udział osób zatrudnionych w oparciu o umowy o pracę na czas nieokreślony dotyczy uczestników projektów w ramach PI 10i oraz Pi 10iv oraz PI 8vi (por. wykres 8). Umowy na czas określony pojawiają się najczęściej w przypadku uczestników projektów w ramach PI 8iv, gdzie istotą wsparcia było ułatwienie dostępu do zatrudnienia w przypadku osób opiekujących się dziećmi do lat 3.

Wykres 8. Forma zatrudnienia w chwili rozpoczęcia udziału w projekcie wg PI

⁴ Dane nie obejmują osób prowadzących działalność gospodarczą lub własne gospodarstwo rolne

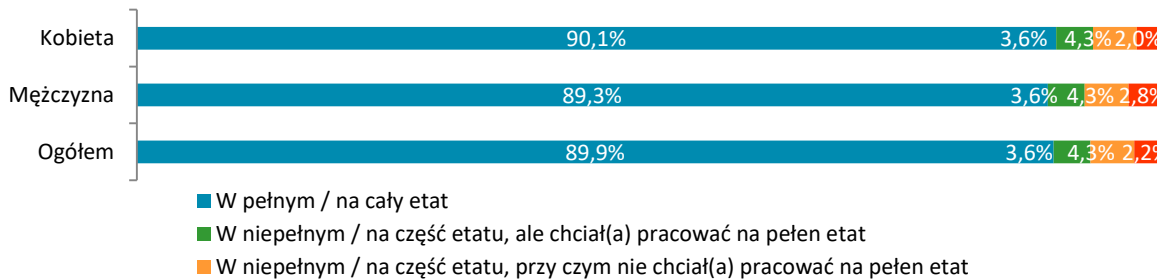

Źródło: badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, bez osób prowadzących działalność gospodarczą lub własne gospodarstwo rolne, n=2362

4.3. Wymiar czasu pracy

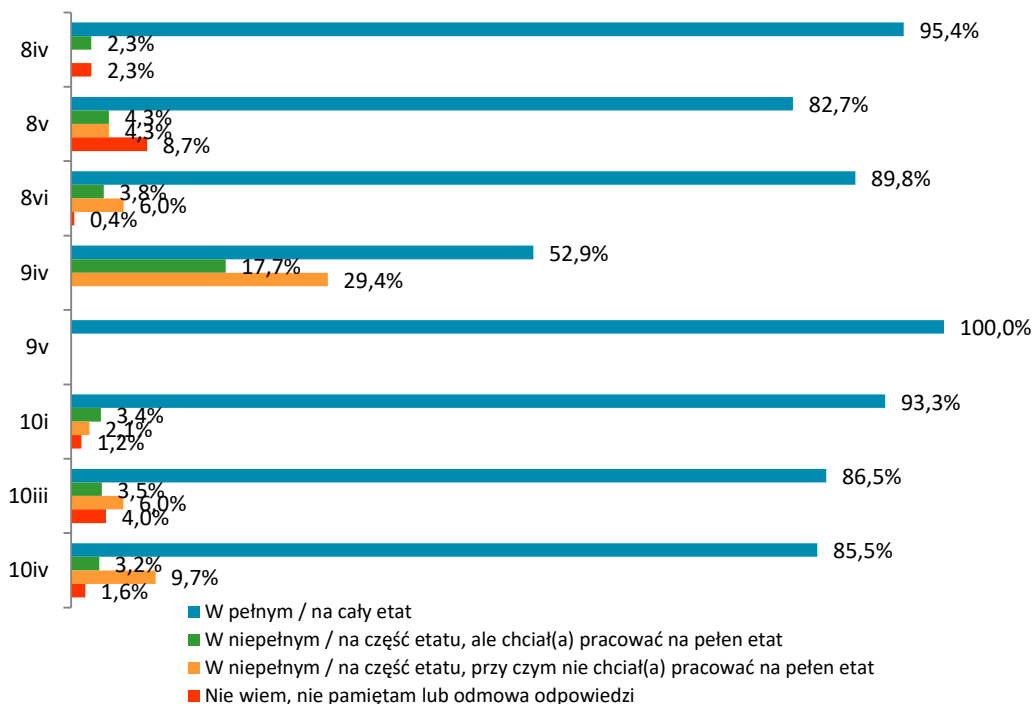
Kolejnym aspektem opisującym szeroko rozumianą sytuację zawodową respondentów w chwili rozpoczęcia udziału w projekcie jest **wymiar czasu pracy**. Znaczna większość (89,9%) osób objętych badaniem już w chwili rozpoczęcia się projektu pracowała w pełnym wymiarze czasu (wykres 9). 3,6% respondentów pracowało w niepełnym wymiarze i jako pożądaną sytuację osoby te traktowały uzyskanie pełnego etatu. Nieco większy udział (4,4%) został odnotowany w odniesieniu do sytuacji, w której objęte badaniem osoby pracowały wprawdzie na niepełny etat, lecz uznawały tę sytuację za zgodną ze swoimi oczekiwaniami i nie dążyły do uzyskania zatrudnienia w pełnym wymiarze czasowym. W ich przypadku udział w projekcie nie mógł zatem przyczynić się do poprawy sytuacji na rynku pracy w tym aspekcie. Nie odnotowuje się w tym zakresie żadnych praktycznie różnic pomiędzy sytuacją kobiet i mężczyzn.

Wykres 9. Wymiar czasu pracy w chwili rozpoczęcia udziału w projekcie ogółem oraz wg płci

Źródło: badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, bez osób prowadzących działalność gospodarczą lub własne gospodarstwo rolne, n=2362

Wykres 10. Wymiar czasu pracy w chwili rozpoczęcia udziału w projekcie wg PI

Źródło: badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, bez osób prowadzących działalność gospodarczą lub własne gospodarstwo rolne, n=2362

Z kolei biorąc pod uwagę PI największe rozproszenie wskazań pomiędzy różne wymiary czasu pracy mamy w przypadku uczestników projektów z PI 9iv ukierunkowanych na zwiększenie dostępu do usług społecznych. W przypadku pozostałych PI udział wymiarów czasu pracy innych niż pełny jest mniejszy i dominują tu sytuacje akceptowalne dla uczestników.

4.4. Poczucie adekwatności zarobków do charakteru wykonywanej pracy

Uzupełnieniem informacji na temat sytuacji uczestników projektów na rynku pracy jest dokonywana przez nich subiektywna ocena **adekwatności otrzymywanego wynagrodzenia do wykonywanej pracy**. Przed rozpoczęciem udziału w projektach ich uczestnicy, niezależnie od płci, przeciętnie oceniali ten aspekt swojej sytuacji zawodowej. Biorąc pod uwagę zróżnicowanie ze względu na PI najwyższe oceny były udziałem pracowników sektora ekonomii społecznej (PI 9v), przy czym w tym przypadku ocena była dokonywana jedynie przez dwóch respondentów. Najniższe oceny z kolei (poza również nielicznymi uczestnikami projektów w ramach PI 9iv) były udziałem osób, które znajdowały się w relatywnie trudnej sytuacji na rynku pracy przystępując do projektów adaptacyjnych (PI 8v).

Wykres 11. Adekwatność wynagrodzenia do wykonywanej pracy przed przystąpieniem do Programu ogółem oraz wg płci (średnia ocena wg skali 10-stopniowej)

Źródło: badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, bez osób prowadzących działalność gospodarczą lub własne gospodarstwo rolne, n=2296⁵

Wykres 12. Adekwatność wynagrodzenia do wykonywanej pracy przed przystąpieniem do Programu wg PI (średnia ocena wg skali 10-stopniowej)

Źródło: badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, bez osób prowadzących działalność gospodarczą lub własne gospodarstwo rolne, n=2296

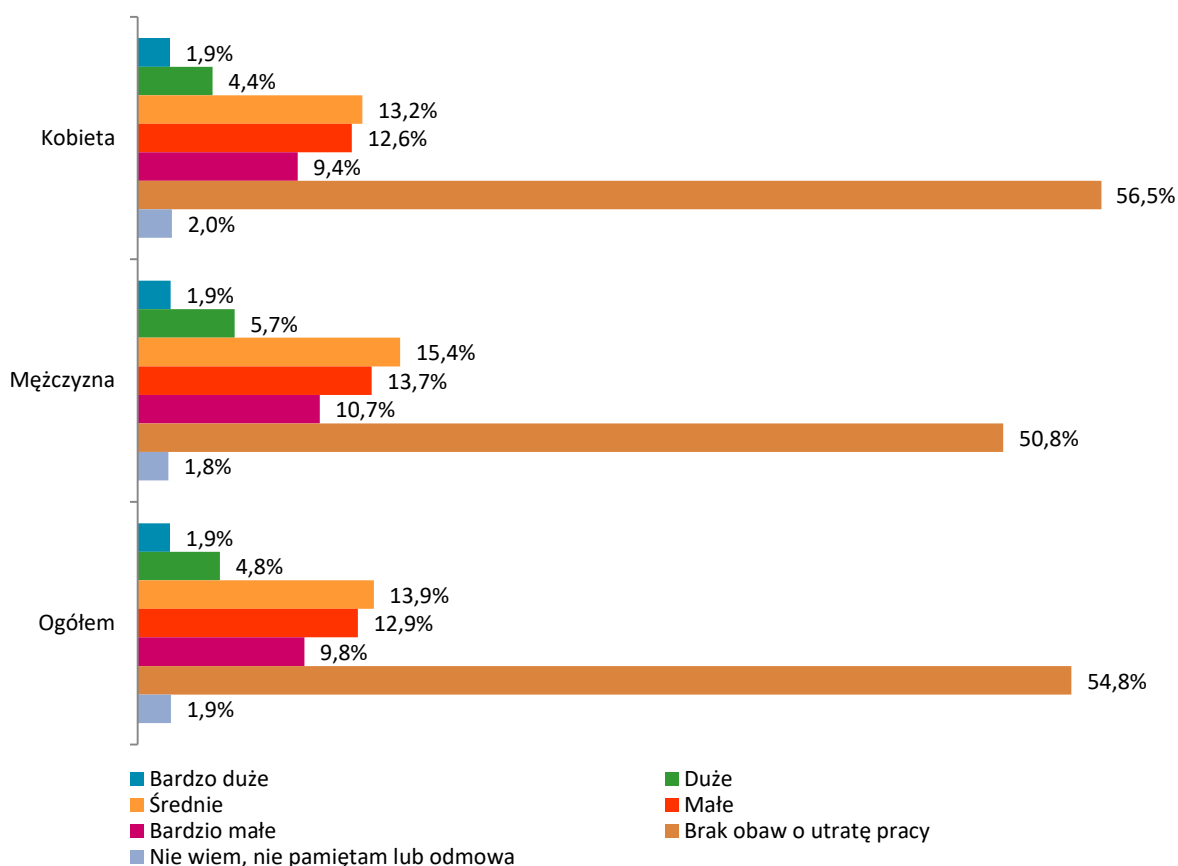
⁵ Nie uwzględniono respondentów, którzy skorzystali z opcji odpowiedzi: nie wiem, nie pamiętam lub odmowa odpowiedzi

4.5. Poziom obaw o utratę pracy

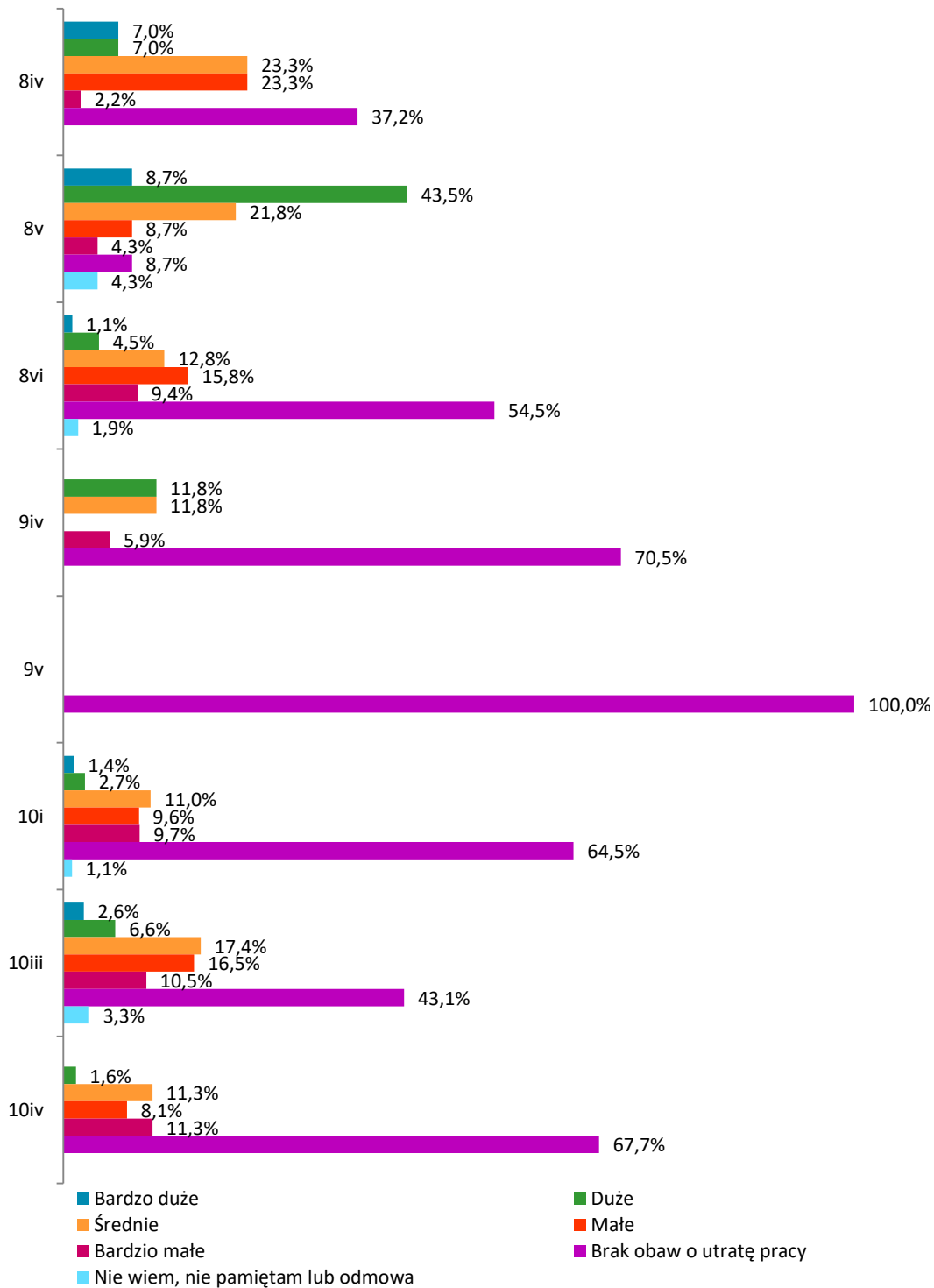
Wedle deklaracji składanych w trakcie realizacji badania ponad połowa respondentów (54,8%) w chwili rozpoczęcia projektu nie obawiała się utraty pracy, 9,8% żywiło wówczas taką obawę w bardzo małym stopniu, 12,9% – w małym, a 13,9% oceniło ją jako średnią. Jedynie 6,7% respondentów wskazywało na co najmniej dużą obawę o utratę pracy. Kobiety przystępując do udziału w projekcie czuły się w omawianej kwestii nieco pewniej od mężczyzn (różnica 6,5 p.p. w przypadku braku obaw o utratę pracy). Na uwagę zasługują wskazania uczestników projektów adaptacyjnych, którzy w największym stopniu wyrażali duże lub bardzo duże obawy o utratę pracy.

Wykres 13. Poziom obaw o utratę pracy przed rozpoczęciem udziału w projekcie ogółem oraz wg płci

Źródło: badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, bez osób prowadzących działalność gospodarczą lub własne gospodarstwo rolne, n=2362

Wykres 14. Poziom obaw o utratę pracy przed rozpoczęciem udziału w projekcie wg PI

Źródło: badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, bez osób prowadzących działalność gospodarczą lub własne gospodarstwo rolne, n=2362

4.6. Podsumowanie

Analiza sytuacji na rynku pracy uczestników projektów objętych ewaluacją pokazała, że w momencie rozpoczęcia udziału w projekcie była ona korzystna. Większość respondentów badania pracowała jako regularni pracownicy (ponad 9 na 10 osób), bądź prowadziła działalność gospodarczą. Kobiety relatywnie częściej były zatrudnione w charakterze regularnych pracowników, podczas gdy mężczyźni częściej prowadzili własną działalność gospodarczą lub podejmowali się zajęć dorywczych. Większość osób pracowała w **pełnym wymiarze czasu pracy**. Uzupełnieniem informacji na temat sytuacji uczestników na rynku pracy jest dokonywana przez nich subiektywna ocena **adekwatności otrzymywanego wynagrodzenia do wykonywanej pracy**. W momencie rozpoczęcia udziału w projekcie uczestnicy, niezależnie od płci, przeciętnie oceniali ten aspekt swojej sytuacji zawodowej. Dodatkowo ponad połowa respondentów (54,8%) w chwili rozpoczęcia projektu nie obawiała się utraty pracy, a jedynie 6,7% respondentów wskazywało na co najmniej dużą obawę w tym zakresie. Tego rodzaju wskazania dowodzą ogólnie dobrej sytuacji powodując, że możliwości zaistnienia korzystnych zmian w efekcie korzystania ze wsparcia projektowego są relatywnie małe.

V. Sytuacja respondentów na rynku pracy 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie

Analiza prowadzona w ramach przedmiotowego badania miała umożliwić zdiagnozowanie zmian, jakie zaszły w sytuacji uczestników projektów na rynku pracy po 6 miesiącach od opuszczenia Programu. Zmiany te są analizowane w odniesieniu do czterech zasadniczych aspektów takich jak: sytuacja zawodowa, forma zatrudnienia, wymiar czasu pracy oraz poczucie adekwatności wynagrodzenia do wykonywanej pracy. W obrębie poszczególnych aspektów mogą zachodzić zmiany na korzyść lub niekorzyść, jak również możemy mieć do czynienia z brakiem występowania jakichkolwiek zmian (utrzymaniem się sytuacji korzystnej lub niekorzystnej). W przypadku czterech zasadniczych aspektów zmiany w sytuacji respondentów na rynku pracy można opisywać posługując się następującymi kategoriami:

I. **Ogólna sytuacja respondentów na rynku pracy:**

- Poziom I (najwyższy): wykonywanie regularnej pracy najemnej lub prowadzenie własnej działalności gospodarczej (nierolniczej lub rolniczej);
- Poziom II: praca dorywcza, pomoc w prowadzeniu rodzinnej działalności gospodarczej (nierolniczej lub rolniczej) lub udział w płatnym stażu/praktyce.

II. **Stabilność form zatrudnienia:**

- Poziom I (najwyższy): umowa o pracę na czas nieokreślony lub prowadzenie własnej działalności gospodarczej (nierolniczej lub rolniczej);
- Poziom II: umowa o pracę na czas określony;
- Poziom III: umowa o dzieło lub umowa zlecenia;
- Poziom IV: brak umowy (wykonywanie pracy w szarej strefie).

III. **Wymiar czasu pracy:**

- Poziom I (najwyższy): praca na pełen etat lub w ograniczonym wymiarze czasu, gdy wariant ten jest preferowany przez uczestnika projektu;
- Poziom II: praca w ograniczonym wymiarze czasu przy jednoczesnym deklarowaniu chęci wykonywania pracy na pełen etat.

IV. **Poczucie adekwatności zarobków do charakteru wykonywanej pracy:**

- Poziom I (najwyższy): wartość 10 na skali 10-stopniowej, czyli poczucie pełnej adekwatności zarobków do charakteru wykonywanej pracy;
- Poziom II: wartość 9 na skali 10-stopniowej;
- Poziom III: wartość 8 na skali 10-stopniowej;
- Poziom IV: wartość 7 na skali 10-stopniowej;
- Poziom V: wartość 6 na skali 10-stopniowej;
- Poziom VI: wartość 5 na skali 10-stopniowej;

- Poziom VII: wartość 4 na skali 10-stopniowej;
- Poziom VIII: wartość 3 na skali 10-stopniowej;
- Poziom IX: wartość 2 na skali 10-stopniowej;
- Poziom X: wartość 1 na skali 10-stopniowej, czyli poczucie skrajnie nieadekwatnych zarobków do charakteru wykonywanej pracy.

By stwierdzić **poprawę** sytuacji uczestnika w ramach któregośkolwiek z wymiarów, konieczne jest wystąpienie w chwili rozpoczęcia udziału w projekcie sytuacji przyporządkowanej do poziomu innego niż poziom I, zaś w momencie upływu 6 miesięcy od zakończenia projektu sytuacji przyporządkowanej do poziomu wyższego niż poziom z chwili rozpoczęcia udziału w projekcie (włącznie z poziomem pierwszym).

Jeśli w momencie upływu 6 miesięcy od zakończenia udziału w projekcie sytuacja respondenta była charakteryzowana za pomocą elementu przyporządkowanego do niższego (wg powyższej hierarchii) poziomu niż poziom odpowiadający chwili rozpoczęcia udziału w projekcie, to wówczas stwierdzone jest **pogorszenie** sytuacji uczestnika projektu.

Ponadto można wyróżnić **dwa warianty** utrzymania się sytuacji uczestnika **na tym samym poziomie**. Pierwszy z nich odnosi się do sytuacji, gdy poziom w obu punktach czasowych (w momencie przystąpienia do projektu i po upływie 6 miesięcy od zakończenia udziału w projekcie) pozostaje bez zmian i jest przy tym inny, niż pierwszy (najlepszy). Wówczas może to stanowić przesłankę do sformułowania wniosku, że **projekt nie poprawił** sytuacji uczestnika. Drugi wariant występuje wówczas, gdy w obu punktach czasowych sytuację uczestnika charakteryzował element przyporządkowany do poziomu pierwszego. Wówczas **nie jest możliwe orzekanie o poprawie** sytuacji uczestnika projektu.

Dodatkowych informacji dostarczają także dane dotyczące:

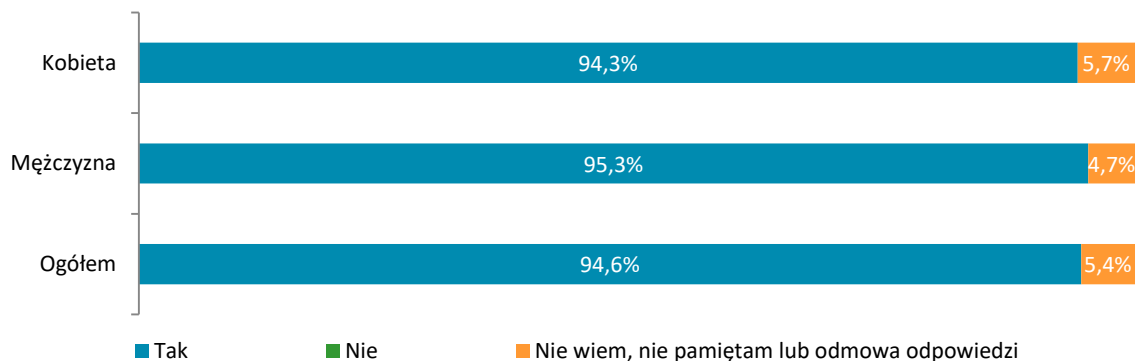
- zmiany przez uczestników projektów miejsca pracy lub stanowiska,
- zmiany wysokości zarobków oraz
- zmiany poziomu obaw o utratę pracy.

W kontekście analizy poszczególnych składowych sytuacji uczestników projektów na rynku pracy należy podkreślić, że do ich wyliczenia wykorzystywane były różniczne grupy respondentów. Dodatkowo także wartości wskaźników rezultatu długoterminowego (% osób w lepszej, gorszej i niezmięnionej sytuacji) nie sumują się do 100%. Szczegółowe wyjaśnienie przyczyny takiego stanu rzeczy zostały zamieszczone w załącznikach nr 5 (wyjaśnienie dotyczące stosowania różnicznych grup respondentów przy obliczaniu wskaźników dotyczących poprawy, braku zmian oraz pogorszenia sytuacji uczestników na rynku pracy) i 6 do raportu (wyjaśnienie przyczyn, dla których wartości wskaźników dotyczących poprawy, braku zmian i pogorszenia sytuacji uczestników na rynku pracy nie sumują się do 100%).

5.1. Sytuacja zawodowa

Jak pokazały wyniki badania w zbiorowości uczestników projektów będących respondentami badania dominowały osoby, które pracowały w jakiegokolwiek formie zatrudnienia (w oparciu o umowę o pracę na czas nieokreślony lub określony, prowadzenia działalności gospodarczej etc.) w chwili upływu 6 miesięcy od momentu zakończenia ich udziału w projekcie. Fakt ten nie został potwierdzony jedynie przez 5,4% respondentów. Nie występują przy tym istotne statystycznie różnice pomiędzy kobietami i mężczyznami. Trudno jednak o jednoznaczną i definitywną ocenę, na ile taki stan jest podyktowany uwarunkowaniami makroekonomicznymi (można je podsumować stwierdzeniem o dobrej koniunkturze gospodarczej, której emanacją jest m.in. niska stopa bezrobocia), a w jakim stopniu jest pochodną wpływu projektów lub innych czynników leżących poza możliwościami ich oddziaływania.

Wykres 15. Utrzymywanie przez respondentów aktywności zawodowej 6 m-cy po zakończeniu udziału w projekcie ogółem oraz wg płci

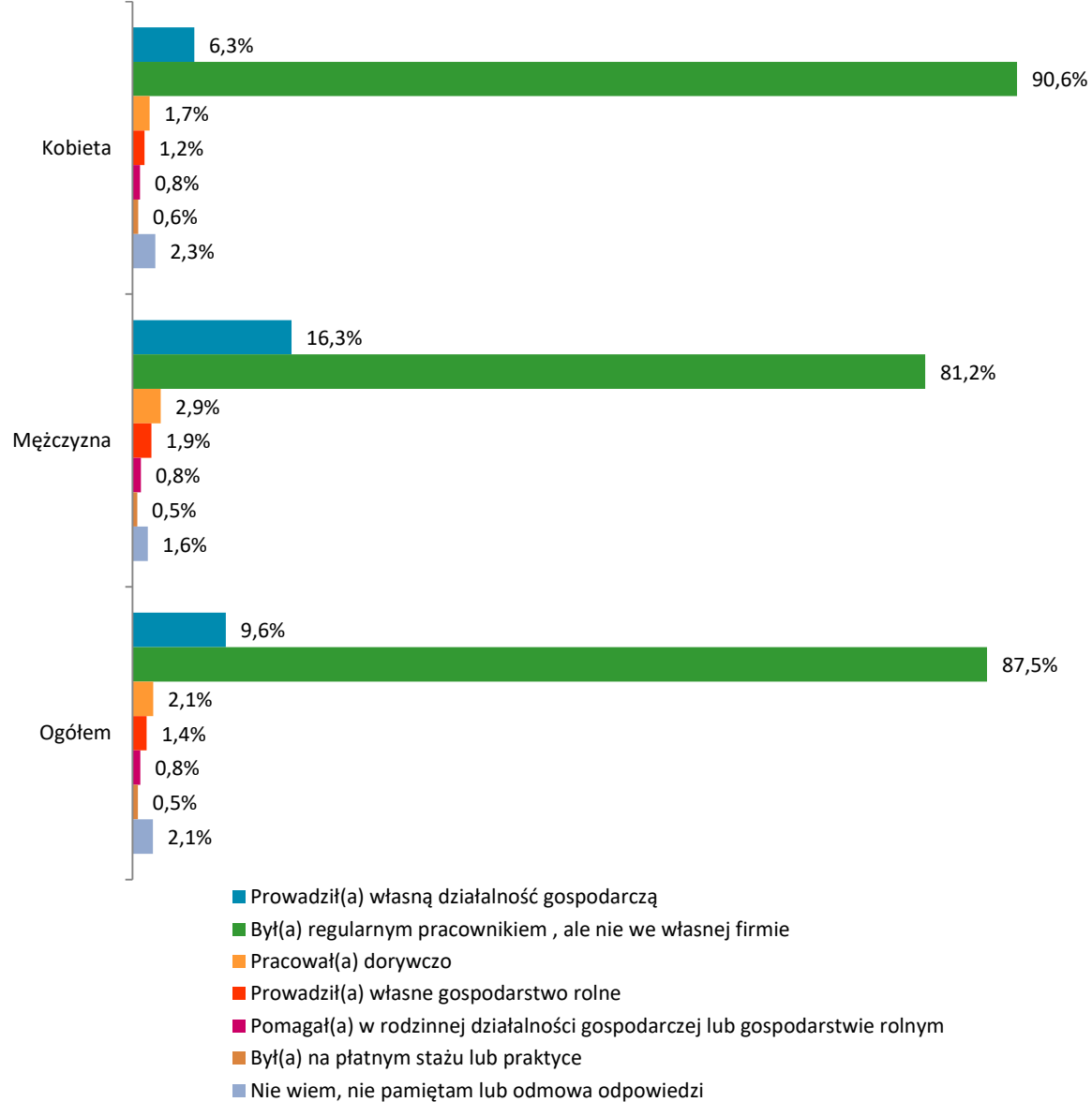
Źródło: badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=2561

Po upływie 6 miesięcy od momentu zakończenia projektu niemal tyle samo respondentów jak przed rozpoczęciem udziału w projekcie posiadało status stałych pracowników najemnych. 9,6% osób prowadziło działalność gospodarczą, zaś 2,1% wykonywało prace dorywcze (wykres 16). Udziały odnotowane w odniesieniu do wszelkich pozostałych opcji były bardzo niewielkie lub wręcz marginalne. Ponownie to kobiety częściej niż mężczyźni były regularnymi pracownikami zatrudnionymi w nieswojej firmie, z kolei mężczyźni częściej prowadzili działalność gospodarczą lub pracowali dorywczo. Jeśli z kolei weźmiemy pod uwagę PI, czyli formy i cele wsparcia (por. wykres 17), należy zwrócić uwagę na najniższą wartość (dodatkowo niższą niż przed rozpoczęciem udziału w projekcie) w przypadku uczestników projektów w ramach PI 10iii. Jednocześnie w przypadku tych uczestników można zaobserwować relatywnie większy udział osób prowadzących działalność gospodarczą. Jakkolwiek największa wartość jeśli chodzi o zatrudnienie w ramach pracy najemnej występowała w przypadku projektów skierowanych do PES (zarówno przed

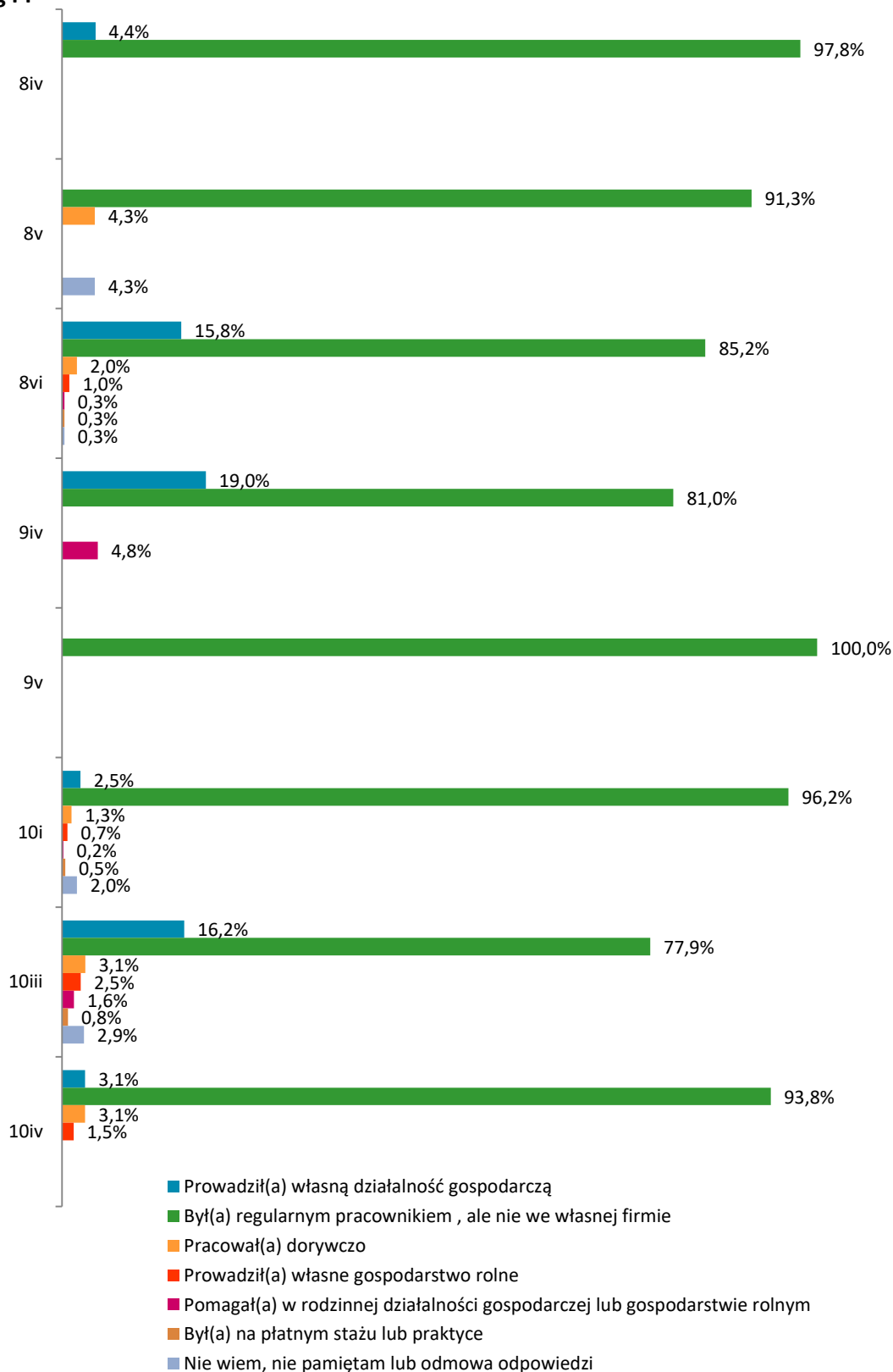
projektem, jak i 6 miesięcy po jego zakończeniu 100% uczestników projektów było zatrudnionych jako regularni pracownicy), to jednak należy mieć na uwadze niewielką liczebność respondentów będących odbiorcami tego rodzaju wsparcia.

Wykres 16. Sytuacja zawodowa uczestników projektów 6 m-cy po zakończeniu udziału w projekcie ogółem oraz wg płci

Źródło: badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=2561

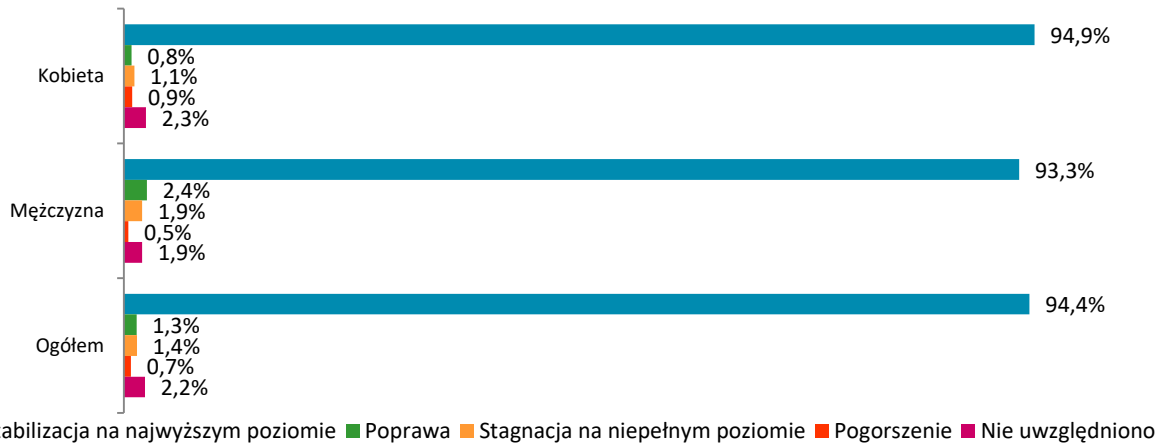
Wykres 17. Sytuacja zawodowa uczestników projektów 6 m-cy po zakończeniu udziału w projekcie wg PI

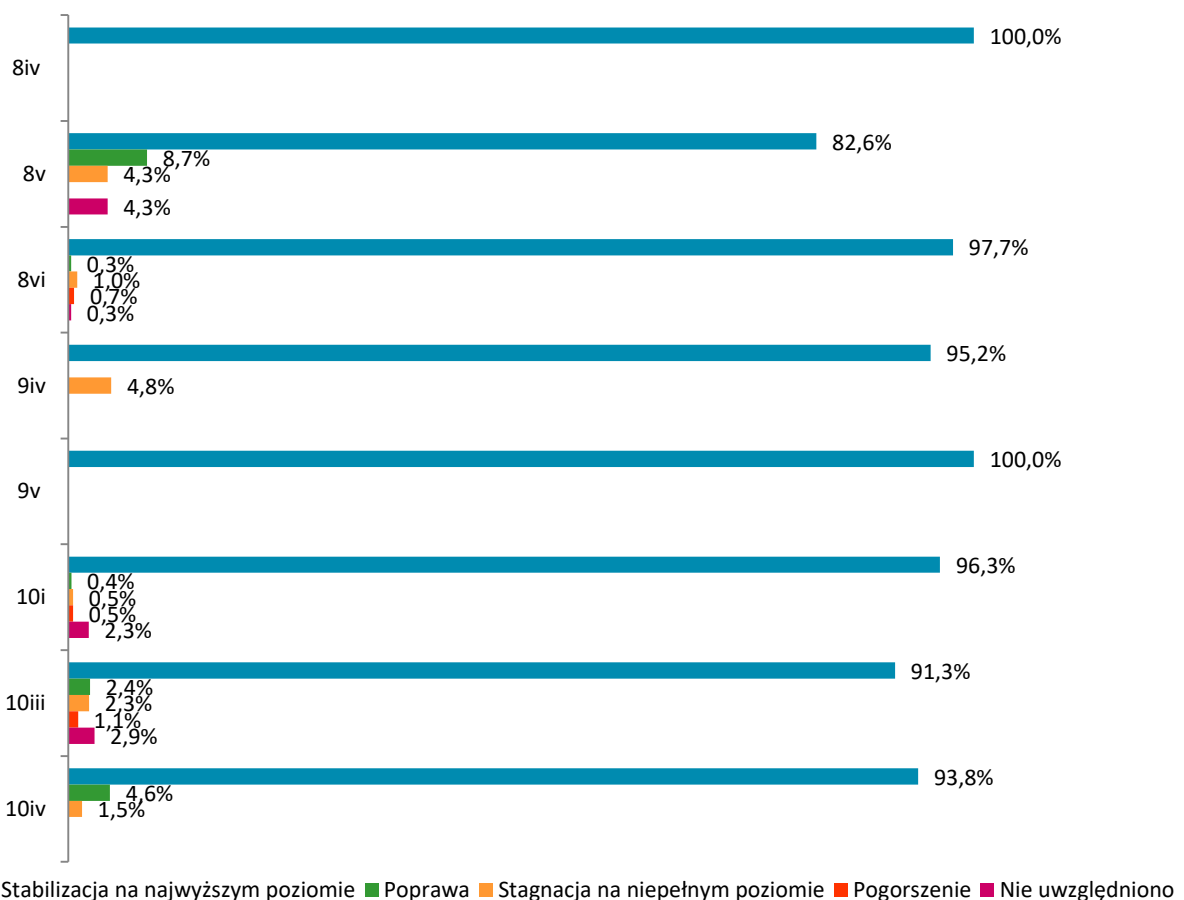
Źródło: Badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=2561

Wykres 18. Zmiany w sytuacji zawodowej uczestników projektów 6 m-cy po zakończeniu udziału w projekcie ogółem oraz wg płci

Źródło: badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=2561

Wykres 19. Zmiany w sytuacji zawodowej uczestników projektów 6 m-cy po zakończeniu udziału w projekcie wg PI

Źródło: badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=2561

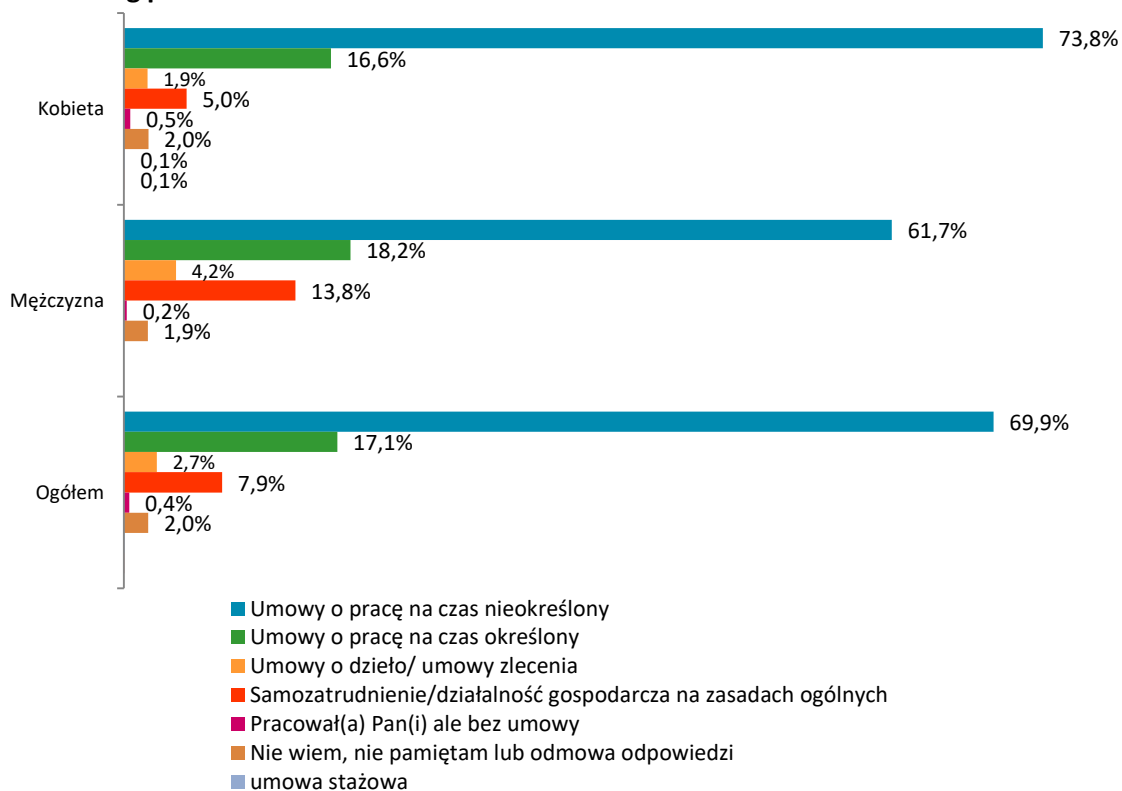
Zgodnie z uwagami poczynionymi na początku rozdziału sytuacja uczestników projektów po zakończeniu korzystania ze wsparcia mogła ulegać zmianom w różnych kierunkach. Jak wynika z zaprezentowanych wyników badania (por. wykresy 18 i 19) u większości uczestników projektów (ogółem u 94,4% uczestników projektów) mieliśmy do czynienia ze stabilizacją sytuacji zawodowej na najwyższym poziomie (tj. wykonywanie regularnej pracy najemnej lub prowadzenie własnej działalności gospodarczej). Może to dowodzić występowania korzystnej sytuacji na regionalnym rynku pracy. W niewielkim jedynie stopniu (ogółem w przypadku 0,7% respondentów) zaobserwowane zostały zmiany niekorzystne. Nie występują przy tym istotne różnice pomiędzy mężczyznami i kobietami. Z kolei jeśli weźmiemy pod uwagę PI, to poza najczęściej występującą stabilizacją sytuacji zawodowej respondentów na najwyższym poziomie poprawa sytuacji zawodowej respondentów relatywnie najczęściej występowała w przypadku uczestników projektów adaptacyjnych (PI 8v), odbiorców wsparcia w ramach kształcenia ustawicznego (PI 10 iii) oraz uczestników projektów edukacyjnych (PI 10iv).

5.2. Forma zatrudnienia

Podobnie jak w chwili rozpoczęcia udziału w projekcie zatrudnienie w oparciu o umowę o pracę było dominujące także po upływie 6 miesięcy od zakończenia udziału w projektach (wykres 20). Co prawda zmalał udział osób deklarujących zatrudnienie w ramach umów o pracę, zwłaszcza na czas nieokreślony, jak również zmalał odsetek respondentów, którzy przeszli na własną działalność gospodarczą (por. Wykres 5)⁶. W chwili upływu 6 miesięcy od zakończenia projektu różnice pomiędzy sytuacją kobiet i mężczyzn opierały się na podobnych zasadach, jak przed rozpoczęciem projektu większość kobiet pracowała w oparciu o umowę na czas nieokreślony, z kolei mężczyźni pracowali na umowy na czas określony, umowy cywilnoprawne bądź zakładali własną działalność gospodarczą.

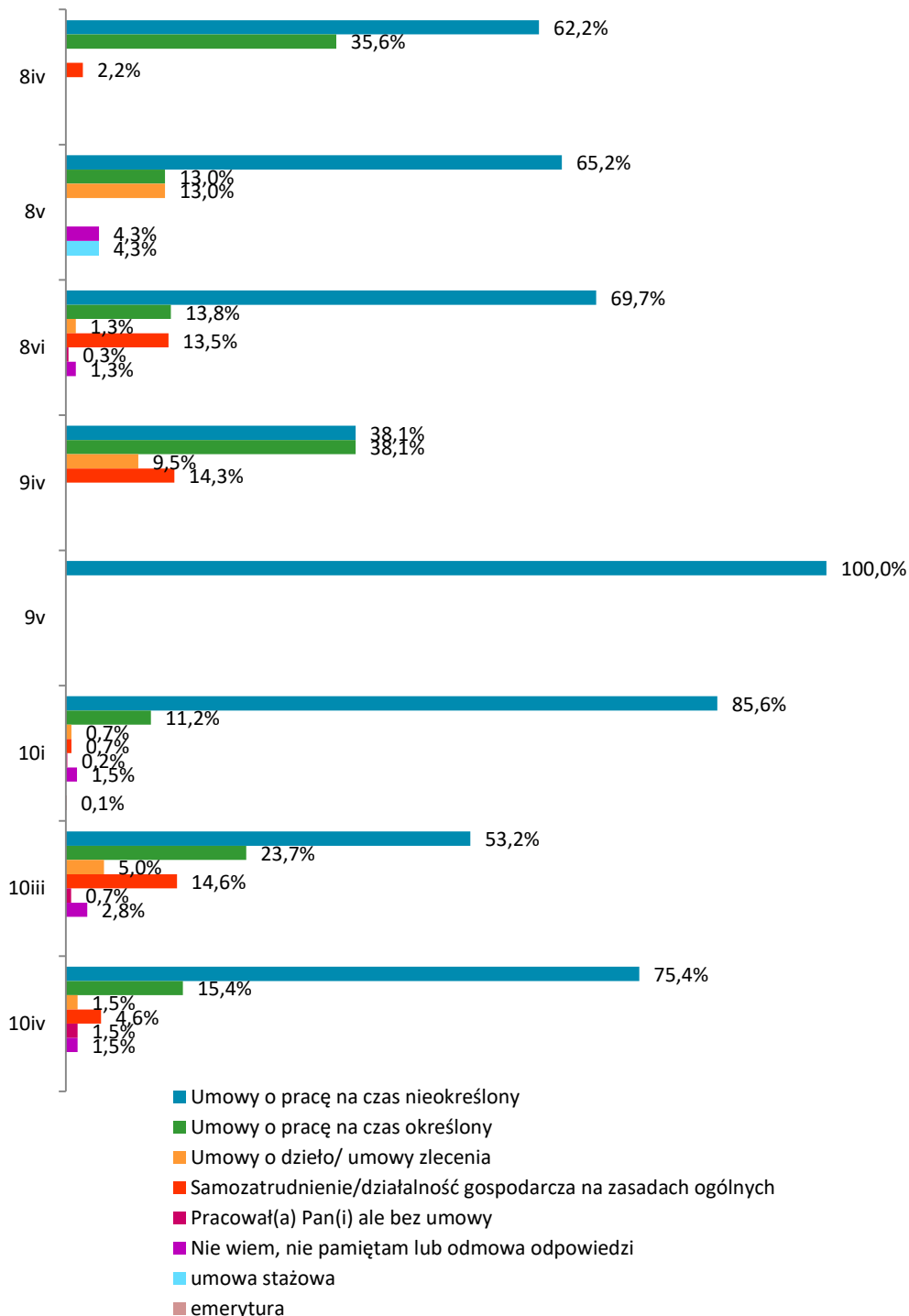
Wykres 20. Forma zatrudnienia respondentów po 6 m-cach od zakończenia udziału w projekcie ogółem oraz wg płci

Źródło: badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=2561

⁶ Struktura kwestionariusza narzucona Wytycznymi nie przewidywała uwzględniania samozatrudnienia (prowadzenia własnej działalności gospodarczej) w zakresie określania form zatrudniania przed rozpoczęciem projektu (pytanie 2 w kwestionariuszu – por. przypis do wykresu 7), podczas gdy w określaniu form zatrudnienia 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie pojawia się opcja samozatrudnienia/prowadzenia działalności gospodarczej na zasadach ogólnych.

Wykres 21. Forma zatrudnienia respondentów po 6 m-cach od zakończenia udziału w projekcie wg PI

Źródło: badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=2561

Znaczące zmiany na korzyść w zakresie zatrudnienia na czas nieokreślony (wzrost z 58,3% do 65,2%) zaszły w przypadku uczestników projektów adaptacyjnych (PI 8v). Warto przy tym zwrócić uwagę na sytuację uczestników programów zdrowotnych (Pi 8vi), gdzie z kolei

zatrudnienie na podstawie umów na czas nieokreślony zmalało. Jednak z uwagi na specyfikę wsparcia nie należy doszukiwać się tu związku przyczynowo-skutkowego. Również w przypadku uczestników projektów z OP 3. Edukacja nie należy oczekiwać, że wsparcie będzie miało wpływ na formę zatrudnienia, a zachodzące zmiany należy traktować jako efekt oddziaływania czynników poza-projektowych.

Biorąc pod uwagę przepływy pomiędzy formami zatrudnienia można dostrzec, że zasadą było utrzymywanie się określonej formy zatrudnienia, tj. umowa o pracę na czas nieokreślony w większości przypadków została zachowana, podobnie jak umowa o pracę na czas określony czy wykonywanie działalności gospodarczej. Poza sytuacjami utrzymywania status quo występujące kierunki zmian przybierały następujące formy:

- zatrudnienie w oparciu o umowy o pracę na czas określony przechodziło w zatrudnienie stałe;
- praca w oparciu o umowy cywilnoprawne przeradzała się w zatrudnienie w oparciu o umowy o pracę, w różnej proporcji na czas określony i nieokreślony;
- praca bez umowy relatywnie częściej niż w pozostałych przypadkach przeradzała się w samozatrudnienie respondentów.

Tabela 6. Zmiany w obrębie form zatrudnienia 6 m-cy po zakończeniu udziału w projekcie w porównaniu z chwilą rozpoczęcia udziału w projekcie

		Forma zatrudnienia 6 m-cy po zakończeniu projektu								
		Działalność gospodarcza (nierolnicza)	Działalność gospodarcza (rolnicza)	Umowa o pracę na czas nieokreślony	Umowa o pracę na czas określony	Umowa o dzieło/ Umowa zlecenia	Umowa stażowa	Bez umowy	Emerytura	Nie wiem, nie pamiętam lub odmowa odpowiedzi
Forma zatrudnienia w chwili rozpoczęcia udziału w projekcie	Działalność gospodarcza (nierolnicza)	89,9%	0,6%	3,9%	3,4%	1,1%	0,0%	0,0%	0,0%	1,1%
	Działalność gospodarcza (rolnicza)	0,0%	57,1%	9,5%	0,0%	0,0%	0,0%	14,3%	0,0%	19,0%
	Umowa o pracę na czas nieokreślony	0,5%	0,2%	93,2%	4,4%	0,6%	0,0%	0,1%	0,1%	0,9%
	Umowa o pracę na czas określony	1,3%	0,0%	24,2%	71,0%	0,9%	0,0%	0,2%	0,0%	2,4%
	Umowa o dzieło/ Umowa zlecenia	3,7%	2,8%	20,4%	20,4%	47,2%	0,9%	0,9%	0,0%	3,7%
	Umowa stażowa	0,0%	0,0%	16,7%	66,7%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	16,7%
	Bez umowy	12,5%	12,5%	12,5%	25,0%	0,0%	0,0%	37,5%	0,0%	0,0%
	Nie wiem, nie pamiętam lub odmowa odpowiedzi	3,7%	0,0%	33,3%	7,4%	3,7%	0,0%	3,7%	0,0%	48,1%

Źródło: badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=2561

Przedstawiona wyżej tabela pokazuje, że zmiany w obrębie form zatrudnienia mogły przebiegać w różnych kierunkach, zarówno korzystnych, jak i niekorzystnych. Jak wynika

z zaprezentowanych wyników badania (por. wykresy 22 i 23) u większości uczestników projektów mieliśmy do czynienia ze stabilizacją w zakresie form zatrudnienia na najwyższym poziomie (tj. zatrudnienie w oparciu o umowę o prace na czas nieokreślony oraz prowadzenie własnej działalności gospodarczej rolniczej lub nierolniczej). W niewielkim jedynie stopniu (ogółem w przypadku 3,8% respondentów) zaobserwowane zostały zmiany niekorzystne.

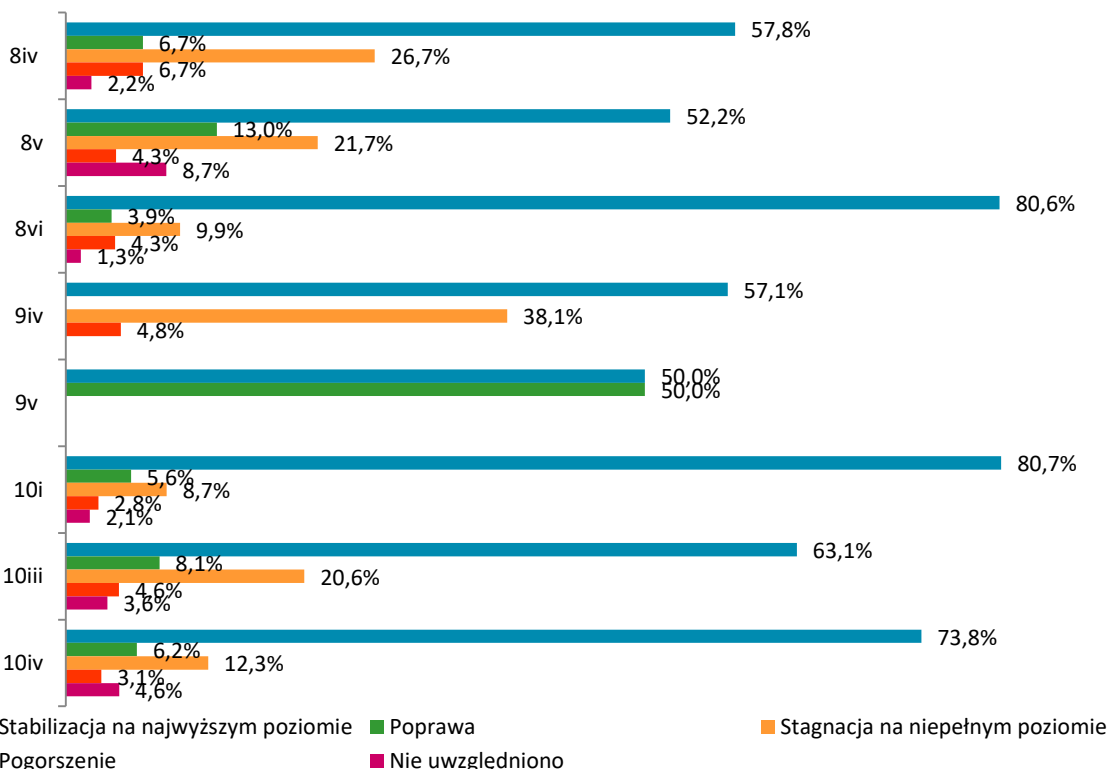
Wykres 22. Zmiany w formach zatrudnienia uczestników projektów 6 m-cy po zakończeniu udziału w projekcie ogółem oraz wg płci

■ Stabilizacja na najwyższym poziomie ■ Poprawa ■ Stagnacja na niepełnym poziomie ■ Pogorszenie ■ Nie uwzględniono

Źródło: badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=2561

Wykres 23. Zmiany w formach zatrudnienia uczestników projektów 6 m-cy po zakończeniu udziału w projekcie wg PI

■ Stabilizacja na najwyższym poziomie ■ Poprawa ■ Stagnacja na niepełnym poziomie
■ Pogorszenie ■ Nie uwzględniono

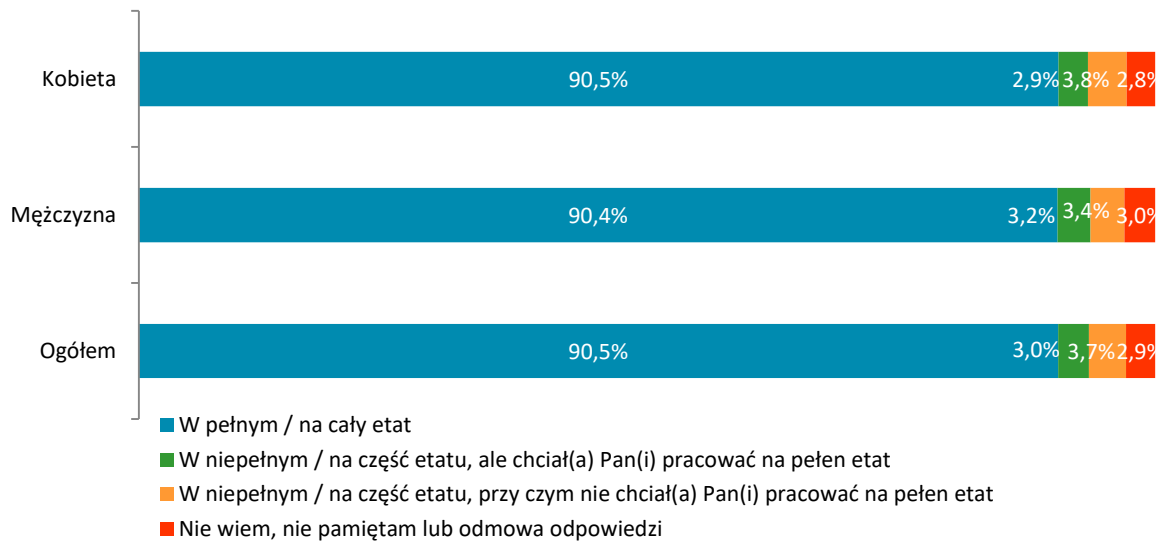
Źródło: badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=2561

Nie występują istotne różnice w występowaniu zmian w zakresie form zatrudnienia pomiędzy mężczyznami i kobietami. Z kolei jeśli weźmiemy pod uwagę PI (wykres 23), to poza najczęściej występującą stabilizacją w zakresie form zatrudnienia respondentów na najwyższym poziomie, poprawa w tym aspekcie relatywnie najczęściej występowała w przypadku uczestników projektów adaptacyjnych (PI 8v), odbiorców wsparcia w ramach kształcenia ustawicznego (PI 10 iii) oraz uczestników projektów edukacyjnych (Pi 10i, Pi 10iv).

5.3. Wymiar czasu pracy

Po upływie 6 miesięcy od momentu zakończenia udziału w projektach udział osób pracujących na pełen etat wzrósł o 0,6 p.p. w stosunku do momentu rozpoczęcia projektu (por. wykres 9). Zmniejszył się też nieznacznie udział osób, dla których niepełny etat był stanem niepożądanym. Po 6 miesiącach od zakończenia projektu pojawiły się też nieznaczne różnice pomiędzy wskazaniem kobiet i mężczyzn. W przypadku mężczyzn mamy niewielki wzrost udziału osób zatrudnionych w pełnym wymiarze (o 1,1 p.p.). Zauważalne są zatem niewielkie zmiany na korzyść.

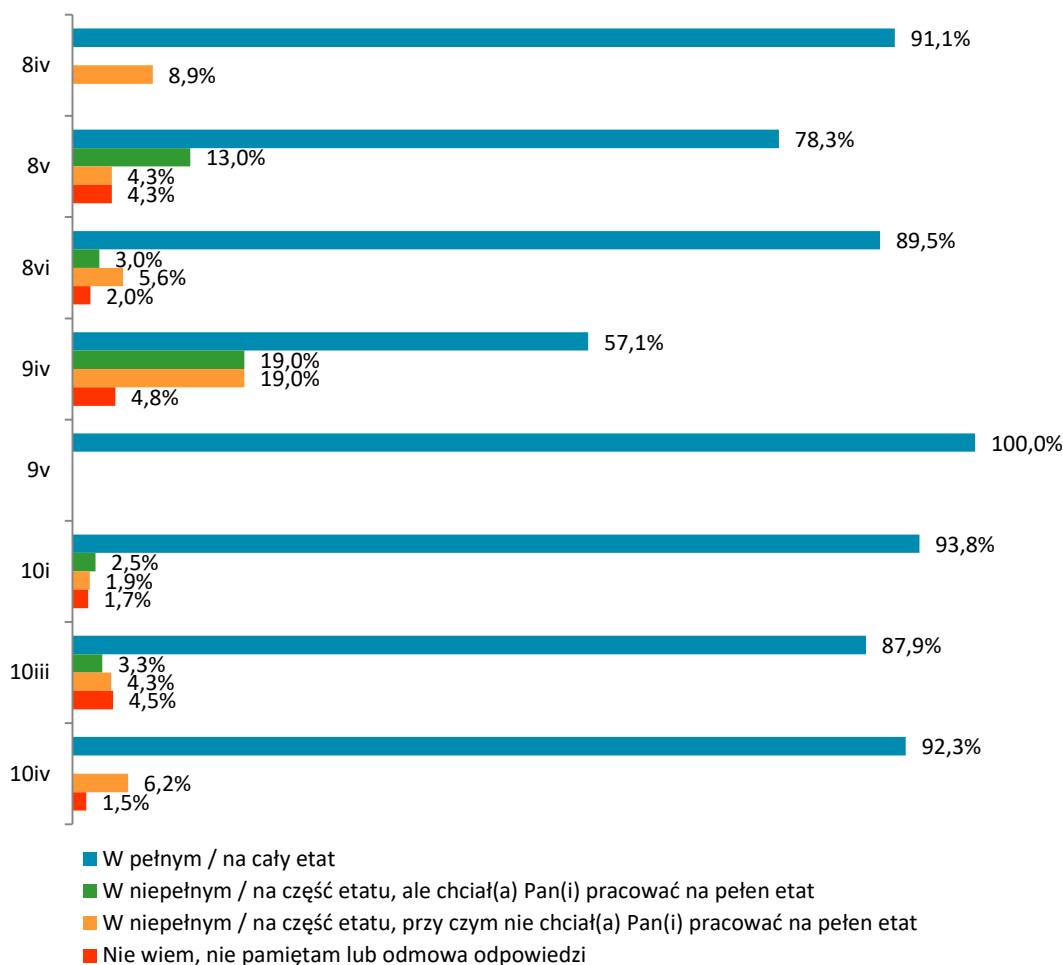
Wykres 24. Wymiar czasu pracy respondentów 6 m-cy po zakończeniu udziału w projekcie ogółem oraz wg płci

Źródło: badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=2561

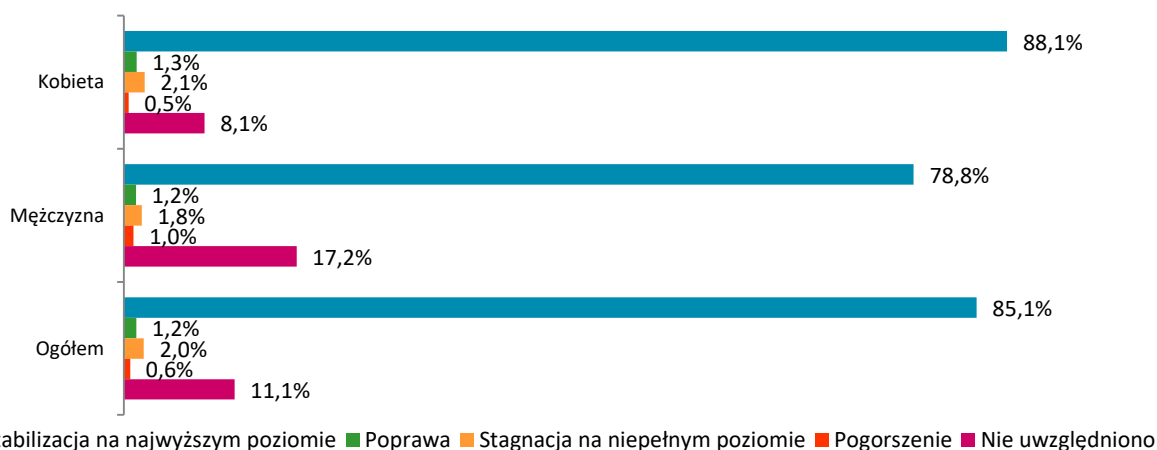
W kontekście PI można zauważyć, że wśród uczestników projektów w ramach OP 5. Zatrudnienie nieznacznie zmalał udział osób zatrudnionych w pełnym wymiarze, zwłaszcza w przypadku projektów adaptacyjnych oraz wspierających zatrudnienie osób opiekujących się dziećmi do lat 3. Zwiększyło się zatrudnienie na pełen etat uczestników projektów odnoszących się do edukacji zawodowej (PI 10iv), co mogło mieć związek ze specyfiką interwencji ukierunkowanej m.in. na uruchamianie/poszerzanie oferty kształcenia, co z kolei mogło pociągnąć za sobą zwiększenie zapotrzebowania na pracę nauczycieli.

Wykres 25. Wymiar czasu pracy respondentów 6 m-cy po zakończeniu udziału w projekcie wg PI

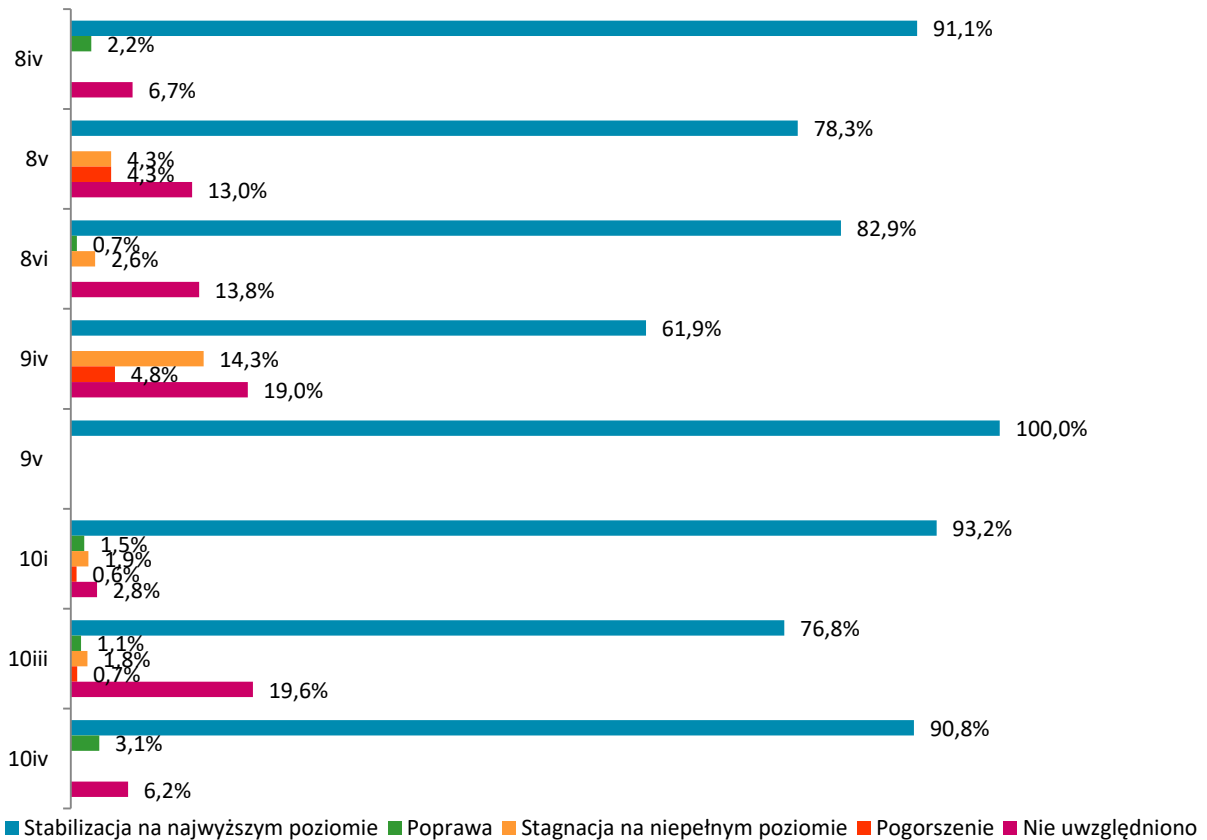
Źródło: Badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=2561

Wykres 26. Zmiany w wymiarze czasu pracy uczestników projektów 6 m-cy po zakończeniu udziału w projekcie ogółem oraz wg płci

Źródło: badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=2561

Wykres 27. Zmiany w wymiarze czasu pracy uczestników projektów 6 m-cy po zakończeniu udziału w projekcie wg PI

Źródło: badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=2561

Wymiar czasu pracy był tym aspektem sytuacji uczestników na rynku pracy, w ramach którego występowało relatywnie najmniej zmian niekorzystnych, choć jednocześnie znaczna część respondentów udzieliła odpowiedzi nie pozwalającej na ocenę zmian w analizowanym zakresie (np. odpowiedź "nie pamiętam, trudno powiedzieć").

5.4. Poczucie adekwatności zarobków do charakteru wykonywanej pracy

Ostatnim z aspektów, w odniesieniu do którego możliwe jest dokonanie porównania sytuacji z chwili rozpoczęcia udziału w projekcie do sytuacji 6 miesięcy po jego zakończeniu jest poczucie adekwatności zarobków do charakteru wykonywanej pracy. Jak wynika z przeprowadzonej analizy respondenci w momencie przystąpienia do Programu oceniali ten aspekt swojej sytuacji przeciętnie (por. wykres 11 i 12). Podobnie było także po upływie 6 miesięcy od opuszczeniu Programu, choć średnia ocena pomiędzy momentem rozpoczęcia projektu, a momentem po 6 miesiącach od zakończenia projektu wzrosła. Wzrost ten jest przy tym relatywnie bardziej zauważalny w przypadku mężczyzn.

Wykres 28. Adekwatność wynagrodzenia do wykonywanej pracy 6 m-cy po zakończeniu udziału w projekcie ogółem oraz wg płci (średnia ocena wg skali 10-stopniowej)

Źródło: badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, n=2433⁷

Z kolei jeśli weźmiemy pod uwagę PI, to największą poprawę w zakresie oceny adekwatności wynagrodzenia do wykonywanej pracy można zauważyć w przypadku uczestników projektów w ramach PI 8iv (działania na rzecz zwiększonego zatrudnienia osób opiekujących się dziećmi do lat 3) oraz PI 8v (poprawa sytuacji na rynku pracy osób zagrożonych zwolnieniem i zwolnionych) (por. wykres 12 odnoszący się do sytuacji w chwili rozpoczęcia udziału w projekcie). W przypadku tych uczestników działania projektowe mogły przyczynić się do większej swobody w zakresie wykonywania pracy zawodowej (PI 8iv) czy doprowadzenia do korzystnej zmiany w zakresie zagrożonej sytuacji zawodowej (PI 8v). W pozostałych przypadkach zmiany są mniej wyraźne bądź nawet mają charakter negatywny (np. PI 10i czy PI 10iii), choć niekoniecznie może wiązać się to z obniżeniem wynagrodzenia, ale np. zwiększeniem zakresu obowiązków wynikających z realizacji działań projektowych (PI 10i) czy poczucia nieadekwatności wynagrodzenia w sytuacji podniesionych kompetencji językowych czy z zakresu TIK (PI 10iii).

⁷ Nie uwzględniono respondentów, którzy skorzystali z opcji odpowiedzi: nie wiem, nie pamiętam lub odmowa odpowiedzi

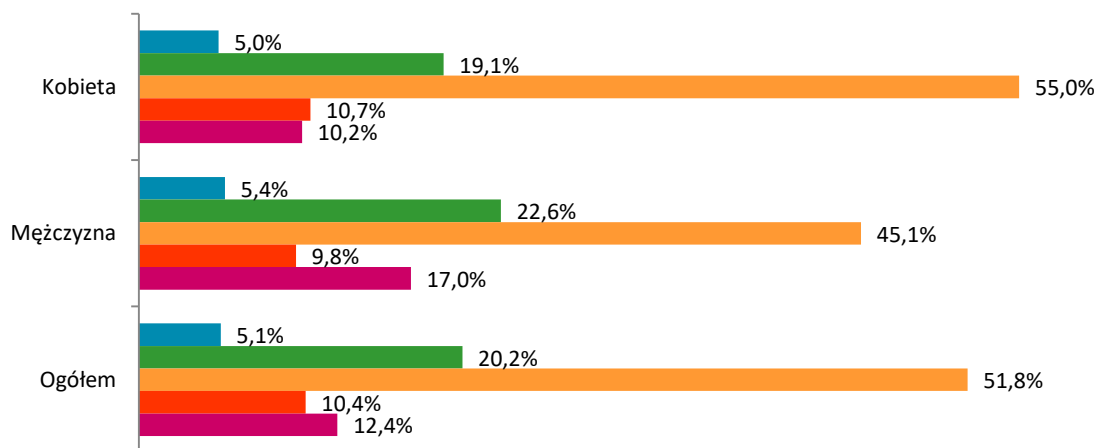
Wykres 29. Adekwatność wynagrodzenia do wykonywanej pracy 6 m-cy po zakończeniu udziału w projekcie wg PI (średnia ocena wg skali 10-stopniowej)

Źródło: badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, n=2433

Poczucie adekwatności wynagrodzenia do wykonywanej pracy było tym aspektem, który utrzymał się w większości na poziomie nie dającym respondentom satysfakcji (stabilizacja na niepełnym poziomie). Relatywnie korzystniejsza sytuacja po 6 miesiącach od zakończenia udziału w projekcie (częstsze wskazania na poprawę czy rzadziej występująca stagnacja na niepełnym poziomie) występuje w przypadku mężczyzn.

Wykres 30. Zmiany poczucia adekwatności wynagrodzenia do wykonywanej pracy 6 m-cy po zakończeniu udziału projekcie ogółem oraz wg płci

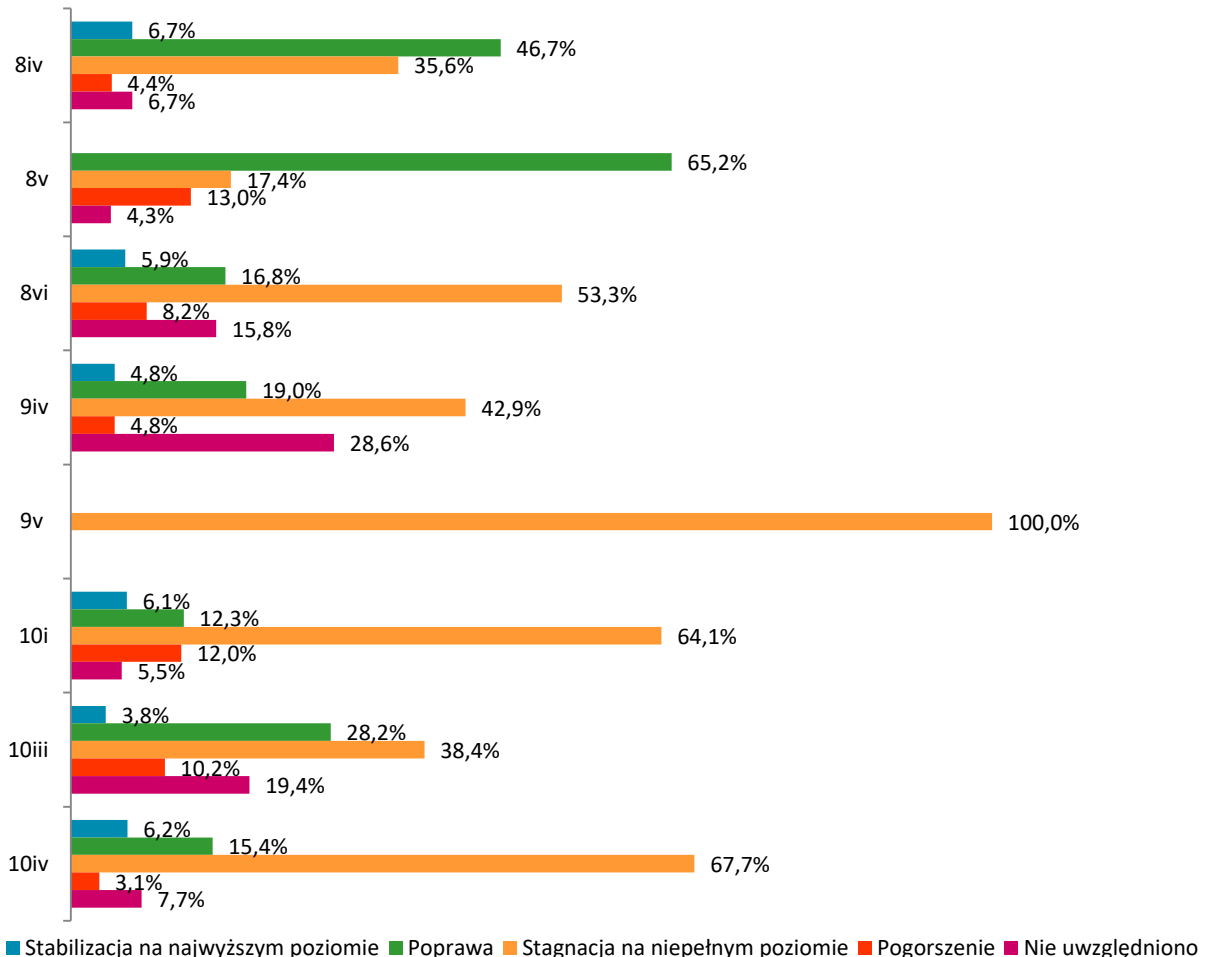
■ Stabilizacja na najwyższym poziomie ■ Poprawa ■ Stagnacja na niepełnym poziomie ■ Pogorszenie ■ Nie uwzględniono

Źródło: badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=2561

Jeśli weźmiemy pod uwagę PI, wówczas okaże się, że największy poziom poprawy w omawianym zakresie miał miejsce w przypadku uczestników projektów adaptacyjnych (PI 8v), a także odbiorców wsparcia polegającego na zapewnieniu/ułatwieniu opieki nad dziećmi do lat 3 (Pi 8iv).

Wykres 31. Zmiany poczucia adekwatności wynagrodzenia do wykonywanej pracy 6 m-cy po zakończeniu udziału projekcie wg PI

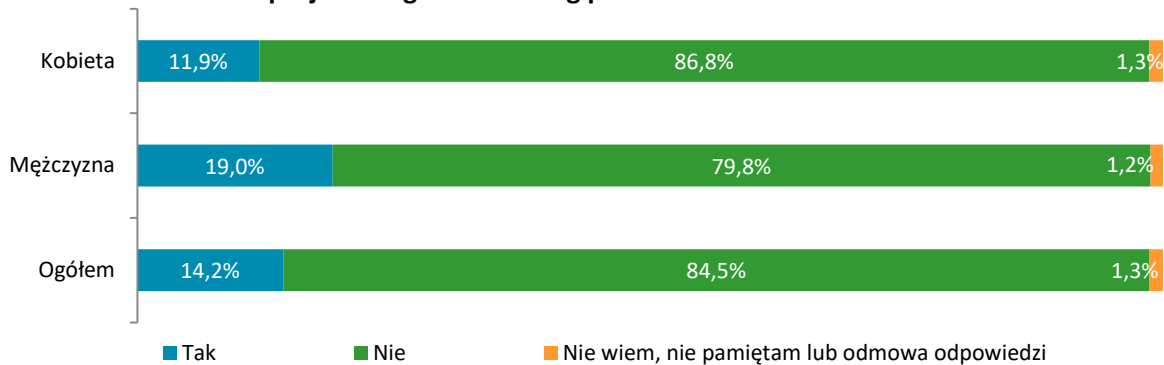

Źródło: badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=2561

5.5. Zmiana miejsca pracy

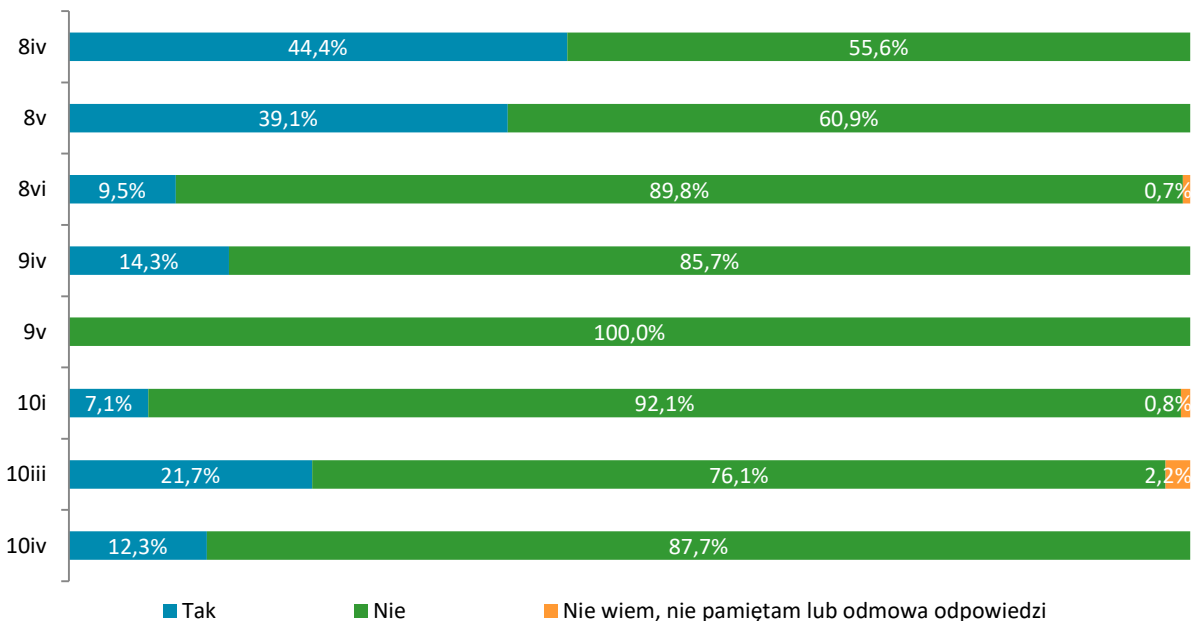
Jednym z efektów podniesienia lub zmiany kompetencji zawodowych czy zniwelowania barier wzrostu aktywizacji zawodowej może być nie tylko zmiana sytuacji w ramach dotychczasowego miejsca pracy, ale także zmiana miejsca pracy. Na wystąpienie tego rodzaju efektu po 6 miesiącach od zakończenia udziału w projekcie wskazało 14,3% uczestników badania. W największym stopniu zmiany te zaszły w przypadku mężczyzn oraz uczestników projektów realizowanych w ramach OP 5. Zatrudnienie (PI 8iv, PI 8v, PI 10iii).

Wykres 32. Zmiana przez uczestników projektów miejsca pracy lub stanowiska w okresie 6 m-cy od zakończenia udziału w projekcie ogółem oraz wg płci

Źródło: badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=2561

Wykres 33. Zmiana przez uczestników projektów miejsca pracy lub stanowiska w okresie 6 m-cy od zakończenia udziału w projekcie wg PI

Źródło: badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=2561

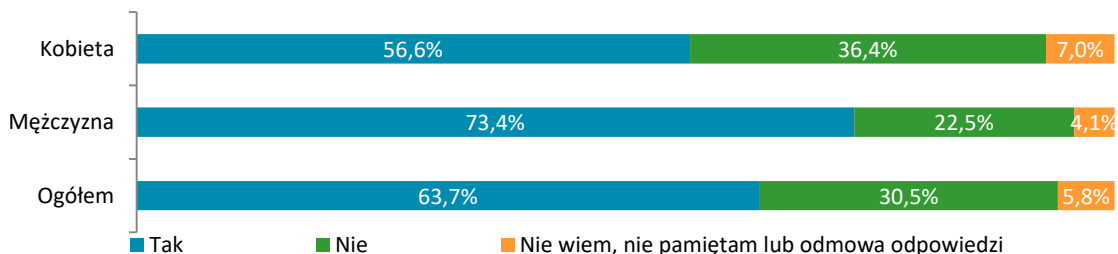
Uczestnicy projektów dość ostrożnie podchodzili do oceny wpływu projektów na zmiany miejsca pracy. Postępując się skalą 10-stopniową wpływ ten został oceniony średnio na 5. Relatywnie częściej taki związek dostrzegają mężczyźni niż kobiety. Na uwagę zasługują przy tym projekty oddziałujące na adaptacyjność pracowników (PI 8v), gdzie średnia ocen jest na wysokim poziomie (9,2), choć trzeba wziąć pod uwagę niewielką liczebność zbiorowości uczestników odpowiadającej na to pytanie (po zastosowaniu reguł przejścia wynikających z ankiety odpowiedziało na nie jedynie 10 uczestników tych projektów).

Tabela 7. Ocena wpływu projektów, w których uczestniczyli respondenci na zmianę miejsca pracy ogółem oraz wg płci i PI (średnia ocena wg skali 10-stopniowej)

	Średnia
Ogółem	5,01
PI 8iv	5,30
PI 8v	9,20
PI 8vi	1,53
PI 9i	-
PI 9iv	3,00
PI 9v	-
PI 10i	2,67
PI 10iii	6,14
PI 10iv	4,50
Kobieta	4,16
Mężczyzna	6,14

Źródło: badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=385⁸

Wykres 34. Zmiana pracy lub stanowiska na wyższe lub wymagające wyższych kompetencji/umiejętności/kwalifikacji albo wiążące się z większą odpowiedzialnością 6 m-cy po projekcie ogółem oraz wg płci

Źródło: badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, n=397⁹

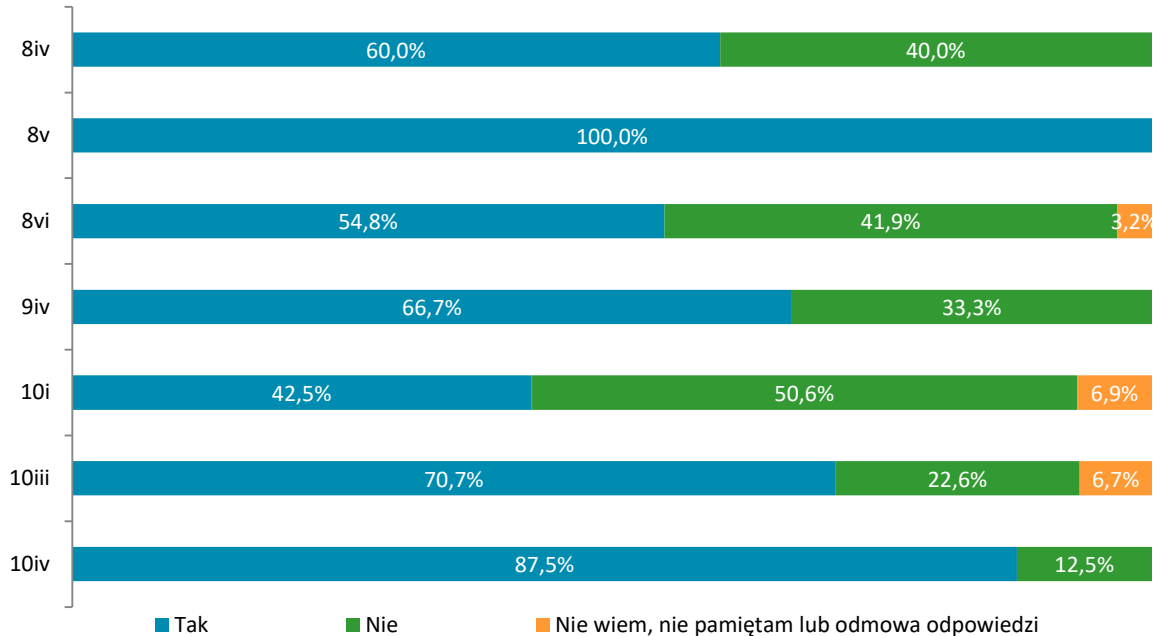
Wśród osób, które zmieniły pracę w niemal dwóch trzecich przypadków (63,7% po 6 miesiącach) wiązało się to z objęciem stanowiska pracy wyższego, wymagającego wyższych kompetencji / umiejętności/kwalifikacji albo wiążącego się z większą odpowiedzialnością. Częściej na tego rodzaju zmianę wskazywali mężczyźni (różnica pomiędzy kobietami i mężczyznami była większa niż w przypadku wskazania na zmianę miejsca pracy ogółem i

⁸ Pytanie zadawane było tylko osobom, które wskazały na fakt zmiany pracy 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie. Nie uwzględniono także respondentów, którzy skorzystali z opcji odpowiedzi: nie wiem, nie pamiętam lub odmowa odpowiedzi

⁹ Pytanie zadawane było tylko osobom, które wskazały na fakt zmiany pracy 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie.

wynosiła aż 16,8 p.p.). Jeśli chodzi o PI, to przedmiotowe zmiany zaznaczyły się w największym stopniu wśród uczestników projektów adaptacyjnych (PI 8v) oraz odnoszących się do kształcenia zawodowego i ustawicznego (PI 10iv).

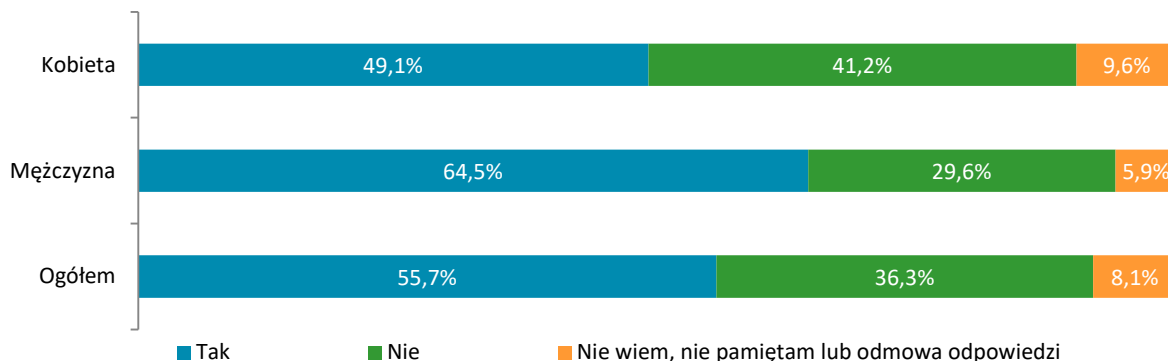
Wykres 35. Zmiana pracy lub stanowiska na wyższe lub wymagające wyższych kompetencji/umiejętności/kwalifikacji albo wiążące się z większą odpowiedzialnością 6 m-cy po projekcie wg PI

Źródło: badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, n=397

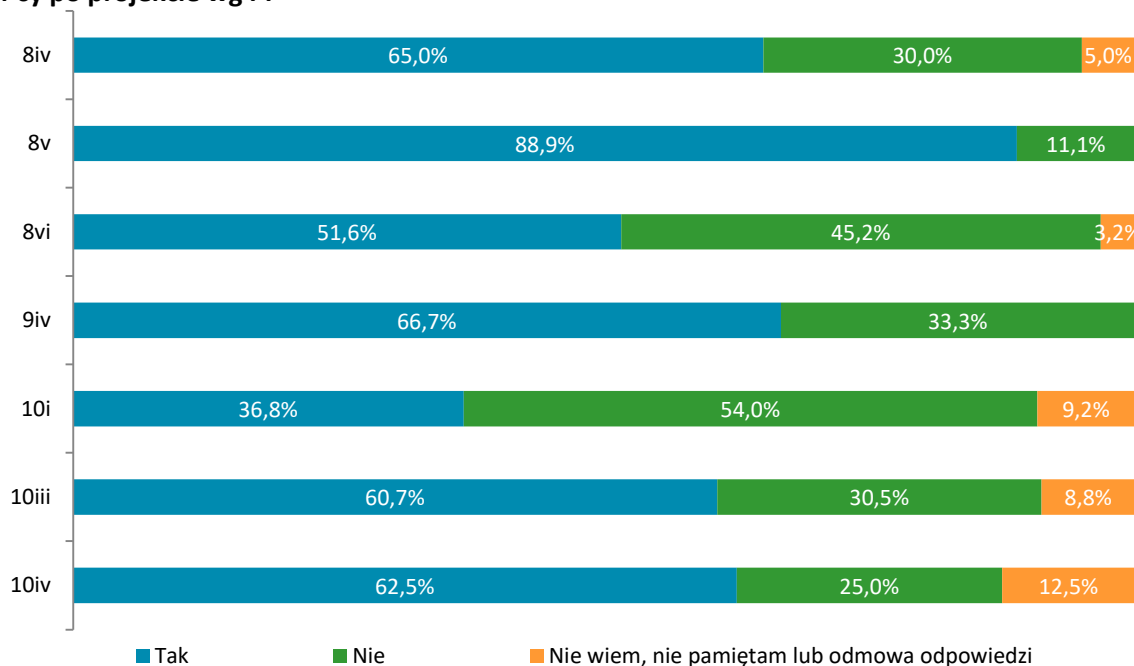
Nie zawsze zmiana pracy lub stanowiska na wyższe lub wymagające wyższych kompetencji/umiejętności/kwalifikacji albo wiążące się z większą odpowiedzialnością była traktowana przez respondentów jako awans. Dotyczy to nieco ponad połowy tych przypadków, dla których nastąpiła zmiana pracy. Relatywnie częściej awansowali mężczyźni, jak również odbiorcy wsparcia w ramach projektów adaptacyjnych (PI 8v).

Wykres 36. Traktowanie jako awansu zmiany pracy lub stanowiska na wyższe lub wymagające wyższych kompetencji/ umiejętności/kwalifikacji albo wiążące się z większą odpowiedzialnością 6 m-cy po projekcie ogółem oraz wg płci

Źródło: badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, n=397

Wykres 37. Traktowanie jako awansu zmiany pracy lub stanowiska na wyższe lub wymagające wyższych kompetencji/ umiejętności/kwalifikacji albo wiążące się z większą odpowiedzialnością 6 m-cy po projekcie wg PI

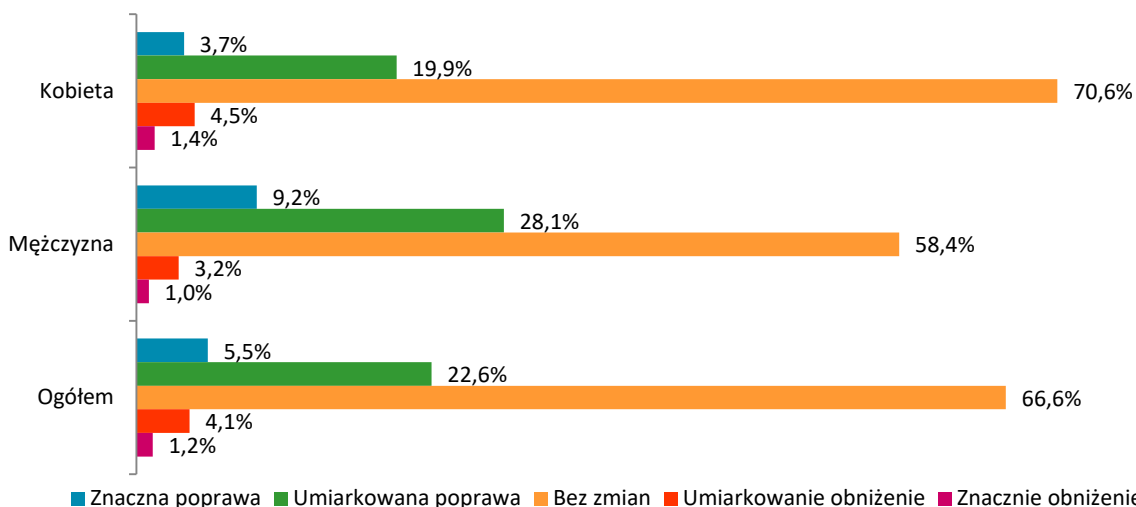
Źródło: badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, n=397

5.6. Zmiana wysokości zarobków

Kolejnym aspektem, który mógł wystąpić jako efekt zmiany w sytuacji uczestników projektów na rynku pracy jest zmiana wysokości zarobków. W przypadku dwóch trzecich respondentów (66,5%) wysokość uzyskiwanego wynagrodzenia nie uległa zmianie, a poprawy w tym zakresie doświadczyło 28,1% respondentów (z tego jedynie 5,5 p.p. w stopniu znacznym). Na wzrost wysokości zarobków wyraźnie częściej wskazywali mężczyźni. Po uwzględnieniu błędu szacowania można stwierdzić, że pozytywne zmiany w analizowanym zakresie w największym stopniu uwidoczniły się w przypadku uczestników projektów realizowanych w ramach PI 10i oraz PI 10iv.

Wykres 38. Zmiana wysokości zarobków 6 m-cy po projekcie ogółem oraz wg płci

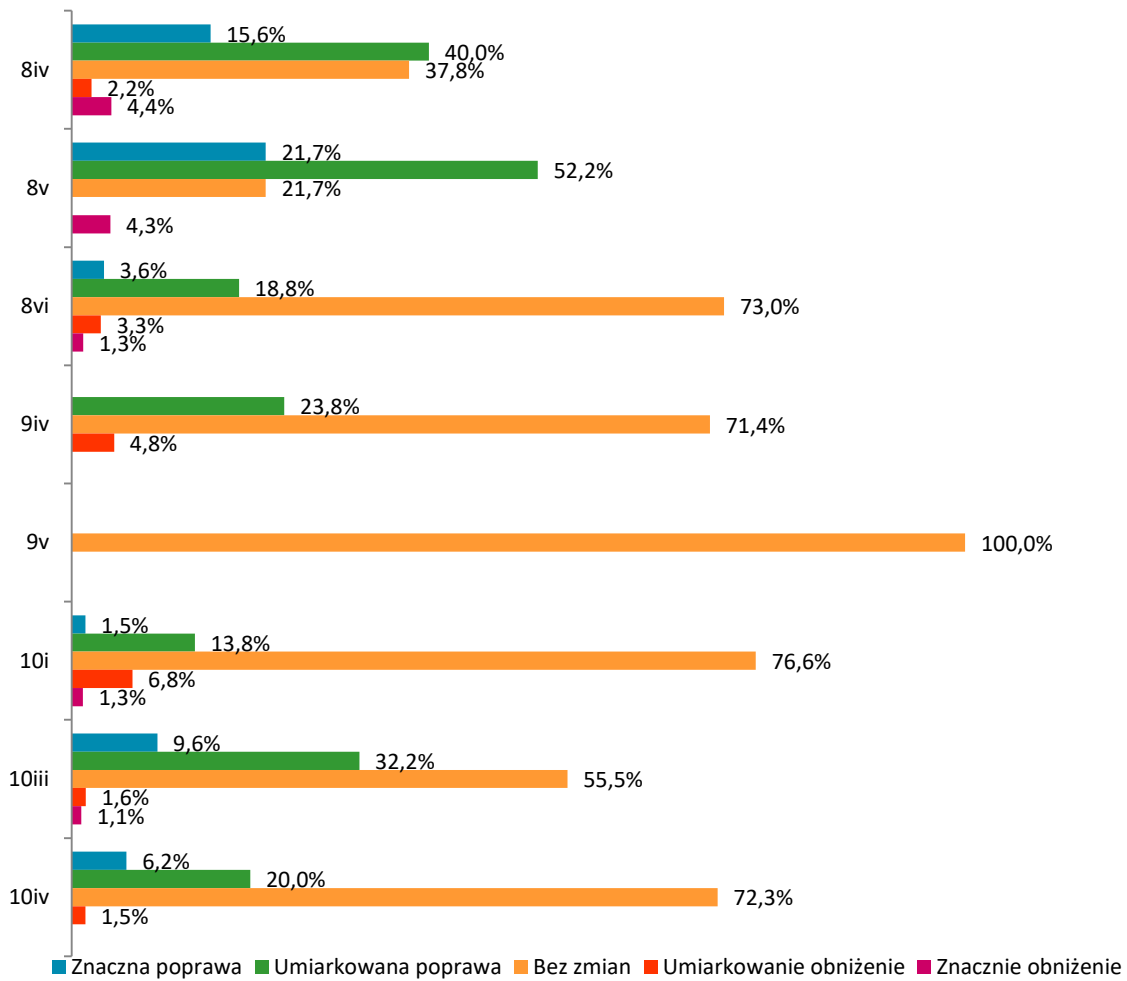

Źródło: badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=2561

Wykres 39. Zmiana wysokości zarobków 6 m-cy po projekcie wg PI

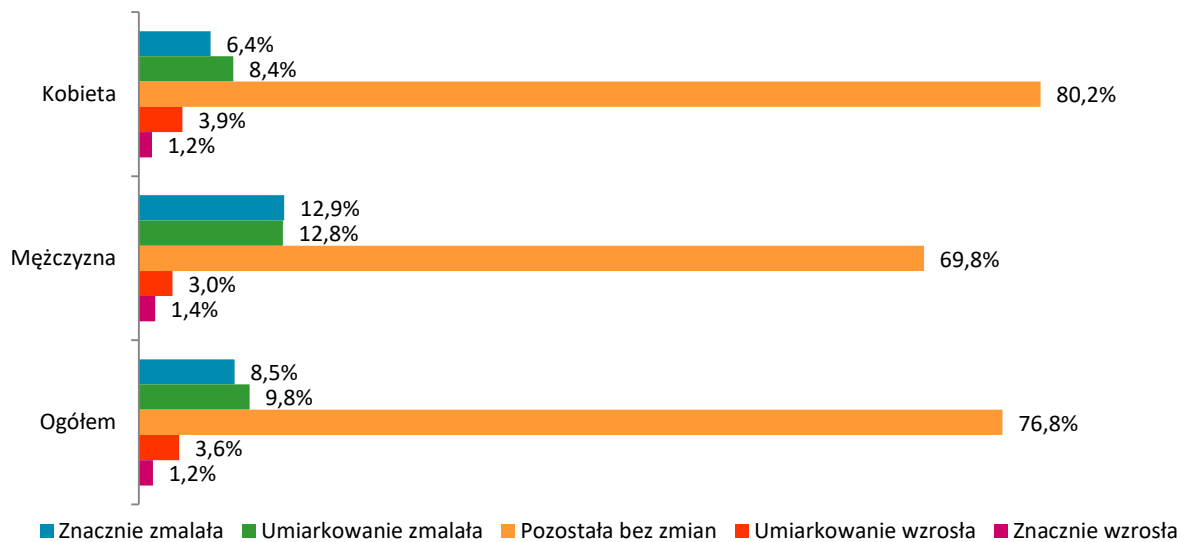
Źródło: badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=2561

5.7. Obawa przed utratą pracy

6 miesięcy od zakończenia udziału w projekcie tylko w nielicznych przypadkach wzrosła obawa o utratę pracy, co może wynikać z relatywnie dobrej koniunktury na regionalnym rynku pracy¹⁰. Nieznacznie częściej wzrost obaw (umiarkowany lub znaczny) miał miejsce w przypadku kobiet. Obawy wzrosły też relatywnie częściej w przypadku uczestników projektów realizowanych w ramach OP 5. Zatrudnienie, głównie tych mających na celu zwiększenie zatrudnienia osób opiekujących się dziećmi do lat 3 (PI 8iv), oferujących programy zdrowotne (Pi 8vi), ale też mających na celu podniesienie kompetencji językowych i TIK (PI 10iii). Trzeba jednak podkreślić, że nawet w tych przypadkach wzrost obaw nie był znaczący.

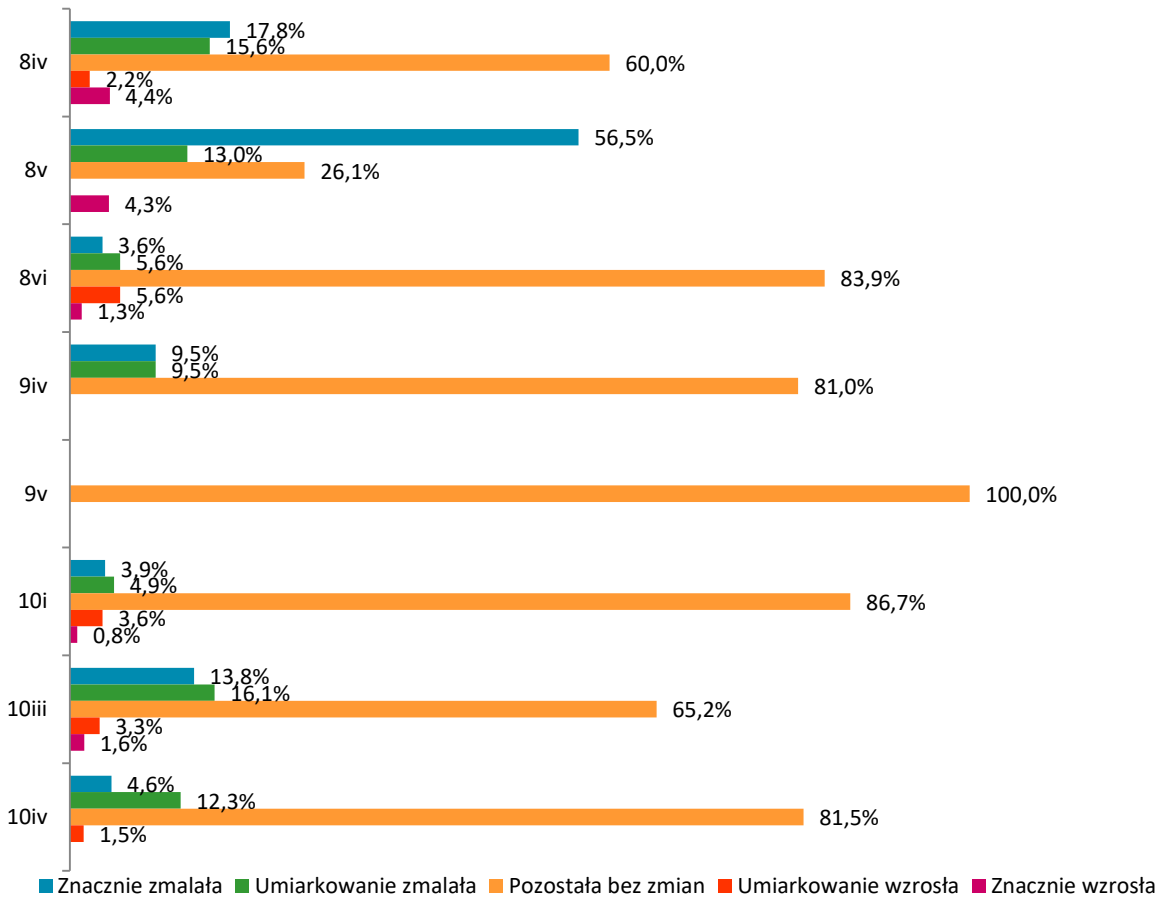
Wykres 40. Zmiana obaw o utratę pracy odczuwanych przez respondentów 6 m-cy po projekcie ogółem oraz wg płci

Źródło: badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=2561

¹⁰ Stopa bezrobocia rejestrowanego spadła z 13,4% w 2012 roku do 5,1% w grudniu 2018 roku (Źródło: BDL oraz WUP Gdańsk)

Wykres 41. Zmiana obaw o utratę pracy odczuwanych przez respondentów 6 m-cy po projekcie wg PI

Źródło: badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=2561

5.8. Podsumowanie

Przeprowadzona analiza pokazała, że sytuację uczestników projektów na rynku pracy zarówno w chwili przystąpienia do Programu jak i 6 miesięcy później można uznać za korzystną. Po upływie 6 miesięcy od momentu zakończenia udziału w projekcie niemal tyle samo respondentów, co przed rozpoczęciem udziału w projekcie posiadało status stałych pracowników najemnych. U większości uczestników projektów (ogółem u 94,4%) mieliśmy do czynienia ze stabilizacją sytuacji zawodowej na najwyższym poziomie (tj. wykonywanie regularnej pracy najemnej lub prowadzenie własnej działalności gospodarczej). Może to dowodzić występowania korzystnej sytuacji na regionalnym rynku pracy. W niewielkim jedynie stopniu (ogółem w przypadku 0,7% respondentów) zaobserwowane zostały zmiany niekorzystne. Nie występują przy tym istotne różnice pomiędzy mężczyznami i kobietami.

Dominującą formą zatrudnienia, zarówno w chwili przystąpienia do projektu jak i po upływie 6 miesięcy, była umowa o pracę. Prawie niezauważalnie zwiększył się udział osób pracujących na pełen etat (wzrost o 0,6 p.p. w stosunku do momentu rozpoczęcia udziału w projekcie). Zmniejszył się też nieznacznie udział osób, dla których niepełny etat był stanem niepożądanym. Z kolei średnia ocena adekwatności wynagrodzenia do wykonywanej pracy po 6 miesiącach od zakończenia udziału w projekcie wzrosła. Na wystąpienie efektu w rodzaju zmiany miejsca pracy po 6 miesiącach od zakończenia udziału w projekcie wskazało 14,3%. Natomiast poprawy w zakresie wynagrodzenia doświadczyło 28,1% respondentów. Nie odnotowano znaczącego wzrostu obaw o utratę pracy.

VI. Ocena trafności udzielonego wsparcia

Istotnym aspektem badania była ocena trafności wsparcia oferowanego uczestnikom projektów w kontekście poprawy sytuacji na rynku pracy. Jak wynika z poniższej tabeli głównymi formami wsparcia oferowanymi respondentom badania w ramach projektów były szkolenia/kursy (43,5%), wsparcie z wykorzystania TIK (27,6%) oraz programy zdrowotne (11,9%).

Tabela 8. Rodzaje wsparcia, z jakiego korzystali uczestnicy projektów objęci badaniem

	N	%
Szkolenie/ kurs	1115	43,5%
Wsparcie z wykorzystania TIK	707	27,6%
Program zdrowotny	304	11,9%
Doskonalenie zawodowe	166	6,5%
Doradztwo	114	4,5%
Studia/ kształcenie podyplomowe	55	2,1%
Opieka nad dzieckiem do lat 3	45	1,8%
Inne	18	0,7%
Usługa społeczna świadczona w interesie ogólnym	17	0,7%
Przygotowanie zawodowe dorosłych	11	0,4%
Zajęcia dodatkowe	4	0,2%
Usługa wsparcia ekonomii społecznej	2	0,1%
Program outplacementowy	1	0,0%
Staż/ praktyka	1	0,0%
Usługa rozwojowa dla pracownika przedsiębiorstwa	1	0,0%

Źródło: badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=2561

Kluczowa dla przeprowadzonego badania była ocena wpływu, jaki otrzymane formy wsparcia miały na sytuację respondentów na rynku pracy 6 miesięcy od zakończenia udziału w projektach. Jeśli chodzi o ogólną ocenę, to zdecydowanie najlepsze noty były przypisywane działaniom polegającym na ułatwianiu podejmowania zatrudnienia osobom opiekującym się dziećmi lub inną osobą zależną. Zbliżony poziom ocen (powyżej 60%) osiągnęły różne formy wsparcia ukierunkowane na podniesienie kwalifikacji i kompetencji zawodowych – przygotowanie zawodowe dorosłych, doskonalenie zawodowe czy szkolenia/kursy. Najbardziej dostrzegany był wpływ uczestnictwa w programach zdrowotnych, co z perspektywy percepcji uczestników projektów można uznać za postawę zrozumiałą. Intencją Programu w tym aspekcie jest długofalowe zapobieganie ubytkowi osób z rynku pracy w efekcie występowania określonych chorób cywilizacyjnych, z kolei dla korzystających z tego rodzaju wsparcia uczestników projektów programy zdrowotne mają przede wszystkim znaczenie z osobistego punktu widzenia. Ponadto dwa Regionalne Programy Polityki Zdrowotnej, kluczowe w kwestii oddziaływania na sytuację uczestników na rynku pracy (tj. rehabilitacja kardiologiczna i cukrzyca) w tym okresie nie były jeszcze realizowane.

Wykres 42. Formy wsparcia mające w opinii respondentów badania pozytywny wpływ¹¹ na ich sytuację zawodową po 6 miesiącach od zakończenia udziału w projekcie

Źródło: badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=2561

Analizując prezentowane poniżej tabele (nr 9-17) pod kątem zależności ocen od wykorzystanych zmiennych można dokonać następujących obserwacji odnośnie poszczególnych rodzajów wsparcia:

- **doradztwo** – ta forma wsparcia była relatywnie lepiej oceniana przez mężczyzn. Na uwagę zasługuje również fakt, że uczestnicy projektów adaptacyjnych niemal w całości uznali, że tego rodzaju działania miały pozytywny wpływ na ich sytuację zawodową;
- **doskonalenie zawodowe** – w tym przypadku mężczyźni także bardziej pozytywnie ocenili wpływ doskonalenia zawodowego, choć trzeba podkreślić, że różnica pomiędzy sumą ocen pozytywnych zgłoszonych przez kobiety była niewielka i wynosiła jedynie 3,3 p.p.;
- **opieka nad dzieckiem do lat 3 lub inną osobą zależną** – na fakt korzystania z tej usługi wskazywały tylko kobiety, które zgłosiły w większości oceny pozytywne (77,8%). Ta forma wsparcia była oferowana w ramach jednego PI;
- **program zdrowotny** – jego wpływ na sytuację zawodową był oceniany najgorzej spośród wszystkich oferowanych form wsparcia. Nie ma wyraźnej różnicy w ocenach zgłaszanych przez kobiety lub mężczyzn. Był on przypisany do jednego PI;

¹¹ Suma wskazań na odpowiedzi 'Zdecydowanie pozytywnie' oraz 'Raczej pozytywnie'

- **przygotowanie zawodowe dorosłych** – na fakt korzystania z tej usługi wskazywali tylko mężczyźni w projektach realizowanych w ramach jednego PI; była to jedna z form wsparcia ocenianych najlepiej pod kątem wywierania pozytywnego wpływ na ich sytuację zawodową;
- **studia / kształcenie podyplomowe** – zdecydowanie lepiej wpływ tej formy wsparcia na sytuację na rynku pracy ocenili mężczyźni. Wyraźnie bardziej pozytywne oceny były przy tym zgłaszane przez uczestników projektów w ramach PI 10iv;
- **szkolenie / kurs** – wpływ szkoleń / kursów na sytuację zawodową był relatywnie lepiej oceniony przez mężczyzn (różnica 8,1 p.p. odnośnie sumy ocen pozytywnych). Względnie mniej ocen pozytywnych pojawiło się ze strony uczestników projektów w ramach PI 10i, choć i tak suma ta przekraczała połowę wskazań. Najlepsze oceny zgłosili uczestnicy projektów w ramach PI 10iv (70% wskazań pozytywnych);
- **usługa społeczna świadczona w interesie ogólnym** – zdecydowanie lepiej wpływ tego rodzaju wsparcia ocenili kobiety. Wsparcie było przypisane do jednego PI;
- **wsparcie z wykorzystania narzędzi TIK** – forma wsparcia w kontekście wpływu na sytuację zawodową została relatywnie lepiej oceniona przez mężczyzn (różnica wskazań 1,6 p.p.). Najbardziej pozytywnie odnosili się do niej uczestnicy projektów w ramach PI 10iv (100% ocen pozytywnych).

Tabela 9. Wpływ doradztwa na sytuację zawodową respondentów 6 m-cy od zakończenia udziału w projekcie

Doradztwo	Zdecydowanie pozytywnie	Raczej pozytywnie	Nie wywarły istotnego wpływu	Raczej negatywnie	Zdecydowanie negatywnie	Nie wiem, nie pamiętam lub odmowa odpowiedzi
ogółem	25,0%	34,5%	31,9%	2,6%	0,0%	6,0%
PI 8v	52,2%	43,5%	0,0%	0,0%	0,0%	4,3%
PI 10i	14,3%	42,9%	33,3%	0,0%	0,0%	9,5%
PI 10iii	21,3%	24,6%	44,3%	3,3%	0,0%	6,6%
PI 10iv	9,1%	54,5%	27,3%	9,1%	0,0%	0,0%
Kobieta	12,5%	33,3%	37,5%	8,3%	0,0%	8,3%
Mężczyzna	28,3%	34,8%	30,4%	1,1%	0,0%	5,4%

Źródło: badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, n=116

Tabela 10. Wpływ doskonalenia zawodowego na sytuację zawodową respondentów 6 m-cy od zakończenia udziału w projekcie

Doskonalenie zawodowe	Zdecydowanie pozytywnie	Raczej pozytywnie	Nie wywarły istotnego wpływu	Raczej negatywnie	Zdecydowanie negatywnie	Nie wiem, nie pamiętam lub odmowa odpowiedzi
ogółem	18,7%	44,6%	31,9%	0,6%	0,6%	3,6%
PI 10i	13,4%	42,3%	40,2%	1,0%	1,0%	2,1%
PI 10iii	26,1%	47,8%	20,3%	0,0%	0,0%	5,8%
Kobieta	16,4%	46,1%	32,0%	0,8%	0,8%	3,9%
Mężczyzna	26,3%	39,5%	31,6%	0,0%	0,0%	2,6%

Źródło: badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, n=166

Tabela 11. Wpływ oferowanych form opieki nad dzieckiem do lat 3 na sytuację zawodową respondentów 6 m-cy od zakończenia udziału w projekcie

Opieka nad dzieckiem do lat 3	Zdecydowanie pozytywnie	Raczej pozytywnie	Nie wywarły istotnego wpływu	Raczej negatywnie	Zdecydowanie negatywnie	Nie wiem, nie pamiętam lub odmowa odpowiedzi
ogółem	37,8%	40,0%	17,8%	2,2%	2,2%	0,0%
PI 8iv	37,8%	40,0%	17,8%	2,2%	2,2%	0,0%
Kobieta	37,8%	40,0%	17,8%	2,2%	2,2%	0,0%
Mężczyzna	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.

Źródło: badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, n=45

Tabela 12. Wpływ udziału w programie zdrowotnym na sytuację zawodową respondentów 6 m-cy od zakończenia udziału w projekcie

Program zdrowotny	Zdecydowanie pozytywnie	Raczej pozytywnie	Nie wywarły istotnego wpływu	Raczej negatywnie	Zdecydowanie negatywnie	Nie wiem, nie pamiętam lub odmowa odpowiedzi
ogółem	6,6%	11,2%	75,0%	0,7%	0,3%	6,3%
PI 8vi	6,6%	11,2%	75,0%	0,7%	0,3%	6,3%
Kobieta	7,0%	10,7%	75,6%	0,7%	0,4%	5,5%
Mężczyzna	3,0%	15,2%	69,7%	0,0%	0,0%	12,1%

Źródło: badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, n=304

Tabela 13. Wpływ przygotowania zawodowego dorosłych na sytuację zawodową respondentów 6 m-cy od zakończenia udziału w projekcie

Przygotowanie zawodowe dorosłych	Zdecydowanie pozytywnie	Raczej pozytywnie	Nie wywarły istotnego wpływu	Raczej negatywnie	Zdecydowanie negatywnie	Nie wiem, nie pamiętam lub odmowa odpowiedzi
ogółem	27,3%	36,4%	27,3%	0,0%	0,0%	9,1%
PI 10iii	27,3%	36,4%	27,3%	0,0%	0,0%	9,1%
Kobieta	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Mężczyzna	27,3%	36,4%	27,3%	0,0%	0,0%	9,1%

Źródło: badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, n=11

Tabela 14. Wpływ studiów/ kształcenia podyplomowego na sytuację zawodową respondentów 6 m-cy od zakończenia udziału w projekcie

Studia/ kształcenie podyplomowe	Zdecydowanie pozytywnie	Raczej pozytywnie	Nie wywarły istotnego wpływu	Raczej negatywnie	Zdecydowanie negatywnie	Nie wiem, nie pamiętam lub odmowa odpowiedzi
ogółem	12,7%	38,2%	41,8%	1,8%	0,0%	5,5%
PI 10i	21,7%	47,8%	30,4%	0,0%	0,0%	0,0%
PI 10iii	3,3%	30,0%	53,3%	3,3%	0,0%	10,0%
PI 10iv	50,0%	50,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Kobieta	13,5%	34,6%	44,2%	1,9%	0,0%	5,8%
Mężczyzna	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Źródło: badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, n=55

Tabela 15. Wpływ szkoleń/kursów na sytuację zawodową respondentów 6 m-cy od zakończenia udziału w projekcie

Szkolenia / kursy	Zdecydowanie pozytywnie	Raczej pozytywnie	Nie wywarły istotnego wpływu	Raczej negatywnie	Zdecydowanie negatywnie	Nie wiem, nie pamiętam lub odmowa odpowiedzi
N ogółem	233	458	386	4	2	35
% ogółem	20,8%	41,0%	34,5%	0,4%	0,2%	3,1%
PI 10i	10,0%	43,4%	42,3%	0,4%	0,0%	3,9%
PI 10iii	24,7%	39,6%	32,1%	0,4%	0,3%	2,9%
PI 10iv	22,0%	48,0%	28,0%	0,0%	0,0%	2,0%
Kobieta	18,6%	39,7%	38,3%	0,3%	0,2%	2,8%
Mężczyzna	23,8%	42,6%	29,4%	0,4%	0,2%	3,5%

Źródło: badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, n=1118

Tabela 16. Wpływ usługi społecznej świadczonej w interesie ogólnym na sytuację zawodową respondentów 6 m-cy od zakończenia udziału w projekcie

Usługa społeczna świadczona w interesie ogólnym	Zdecydowanie pozytywnie	Raczej pozytywnie	Nie wywarły istotnego wpływu	Raczej negatywnie	Zdecydowanie negatywnie	Nie wiem, nie pamiętam lub odmowa odpowiedzi
ogółem	11,8%	41,2%	41,2%	0,0%	0,0%	5,9%
PI 9iv	11,8%	41,2%	41,2%	0,0%	0,0%	5,9%
Kobieta	15,4%	46,2%	30,8%	0,0%	0,0%	7,7%
Mężczyzna	0,0%	25,0%	75,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Źródło: badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, n=17

Tabela 17. Wpływ wsparcia z wykorzystania narzędzi TIK na sytuację zawodową respondentów 6 m-cy od zakończenia udziału w projekcie

Wsparcie z wykorzystania narzędzi TIK	Zdecydowanie pozytywnie	Raczej pozytywnie	Nie wywarły istotnego wpływu	Raczej negatywnie	Zdecydowanie negatywnie	Nie wiem, nie pamiętam lub odmowa odpowiedzi
ogółem	19,0%	37,9%	39,0%	0,4%	0,0%	3,7%
PI 10i	19,3%	37,9%	38,5%	0,4%	0,0%	3,9%
PI 10iii	12,1%	36,4%	51,5%	0,0%	0,0%	0,0%
PI 10iv	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Kobieta	18,5%	35,4%	41,3%	0,2%	0,0%	4,6%
Mężczyzna	20,4%	46,1%	31,7%	1,2%	0,0%	0,6%

Źródło: badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, n=707

6.1. Podsumowanie

Jeśli chodzi o ocenę trafności wsparcia oferowanego w projektach na sytuację zawodową uczestników 6 miesięcy od zakończenia udziału w Programie to zdecydowanie najlepsze noty były przypisywane działaniom polegającym na ułatwianiu podejmowania zatrudnienia osobom opiekującym się dziećmi do lat 3 (jakkolwiek w tym przypadku należy wziąć pod uwagę niewielką liczebność zbiorowości beneficjentów tej formy wsparcia). Zwraca jednak uwagę jej potencjał polegający na bezpośrednim umożliwianiu zainteresowanym osobom podjęcia pracy (w ogóle bądź w zwiększonym wymiarze), ale napotykać ograniczenia w postaci niemożności zapewnienia opieki. Zbliżony poziom ocen osiągnęły różne formy wsparcia ukierunkowane na podniesienie kwalifikacji i kompetencji zawodowych – przygotowanie zawodowe dorosłych, doskonalenie zawodowe czy szkolenia/kursy. Nieliczni uczestnicy projektów dostrzegali natomiast wpływ na sytuację zawodową uczestnictwa w programach zdrowotnych.

VII. Wpływ interwencji na sytuację uczestników projektów na rynku pracy

7.1. Wskaźnik poprawy sytuacji uczestników projektów na rynku pracy

Zgodnie z przyjętym założeniem przedmiotowe badanie miało dostarczyć informacji pozwalających na ocenę wpływu wsparcia udzielonego ze środków EFS w ramach wybranych Osi Priorytetowych RPO WP 2014-2020 na zmianę sytuacji uczestników projektów pracujących w momencie przystąpienia do projektów. Narzędziem służącym temu celowi jest **wskaźnik rezultatu długoterminowego: Uczestnicy znajdujący się w lepszej sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu Programu.**

Wyliczenie wartości wskaźnika wymagało uwzględnienia szeregu odpowiedzi udzielanych przez respondentów w trakcie wywiadów. Aby sytuacja uczestnika na rynku pracy w określonym przedziale czasowym mogła zostać uznana za lepszą musiał zostać spełniony szereg warunków zgodnie z zestawieniem znajdującym się w załączniku 2 do raportu. Zgodnie z nim wskaźnik rezultatu długoterminowego jest wyznaczany poprzez wyliczenie udziału procentowego osób, w przypadku których została odnotowana poprawa w co najmniej jednym z czterech wyszczególnionych wymiarów: **przejścia z niepewnego do stabilnego zatrudnienia, przejścia z niepełnego do pełnego zatrudnienia, uzyskania stanowiska wymagającego wyższych kompetencji, umiejętności, kwalifikacji oraz wiążącego się z większą odpowiedzialnością lub uzyskania awansu.** Do oceny sytuacji zawodowej na rynku pracy brane są pod uwagę osoby pracujące w momencie rozpoczęcia udziału w projekcie. Z tego też powodu z populacji uczestników projektów uczestniczących w badaniu na potrzeby wyliczenia wartości wskaźnika zostały pominięte osoby, które wskazały, że ich status na rynku pracy był inny niż wskazany powyżej, np. że były osobami bezrobotnymi lub biernymi zawodowo.

Mając na uwadze przyjęte wyżej założenia ustalono, że w lepszej sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu Programu znalazło się ogółem **17,4% uczestników projektów, przy czym jeśli nie uwzględnimy przy wyliczaniu wskaźnika projektów realizowanych w ramach PI 8vi (programy zdrowotne), wówczas wartość wskaźnika wzrośnie do 18,1% uczestników projektów.** Poniższa tabela prezentuje dane dotyczące uczestników, którzy znaleźli się w lepszej sytuacji na rynku pracy. Dane są zgrupowane według PI oraz płci. Jak wynika z prezentowanego zestawienia największa zmiana na lepsze zaszła w przypadku projektów ukierunkowanych na działania adaptacyjne skierowane do pracowników będących w okresie wypowiedzenia, zagrożonych zwolnieniem bądź osób zwolnionych z pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy. Niewiele niższą skuteczność mierzoną wartością wskaźnika osiągnęły także projekty nakierowane na zapewnienie usług społecznych, adresowane w głównej mierze do rodzin dotkniętych i zagrożonych ubóstwem

i wykluczeniem społecznym. Generalnie wysoką efektywność w zakresie wpływu na poprawę sytuacji zawodowej uczestników projektów można przypisać projektom realizowanym w ramach OP 5. Zatrudnienie, choć w przypadku zaliczanych do tej grupy działań zdrowotnych (PI 8vi) wpływ jest stosunkowo niski¹². Relatywnie wysoki wpływ projektów realizowanych w ramach OP 5. Zatrudnienie odnotowano w przypadku projektów odnoszących się do kształcenia ustawicznego.

Tabela 18. Wskaźnik: Uczestnicy znajdujący się w lepszej sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu Programu

Wskaźnik bez PI 8vi	N	408
	%	18,1%
Ogółem	N	445
	%	17,4%
Priorytet inwestycyjny	PI 8iv	33,3%
	PI 8v	52,2%
	PI 8vi	12,2%
	PI 9iv	9,5%
	PI 9v	50,0%
	PI 10i	10,5%
	PI 10iii	25,1%
	PI 10iv	16,9%
Płeć	Kobieta	14,6%
	Mężczyzna	23,1%

Źródło: Badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=2561

Dla dokonywanej oceny istotne jest zastrzeżenie, że badanie nie uwzględnia występowania innych niż uczestnictwo w projektach czynników wpływających na sytuację zawodową uczestników projektów. Istotna może być w tym kontekście koniunktura ekonomiczna w skali regionu czy podregionu (w tym sytuacja na rynku pracy), sprzyjająca bądź utrudniająca podejmowanie określonych decyzji zatrudnieniowych.

Struktura zmiany w sytuacji uczestników projektów na rynku pracy

Jednym z celów badania było także określenie struktury zmian, jakie zaszły w sytuacji uczestników projektów na rynku pracy. Zmiany te mogły mieć postać korzystnych lub niekorzystnych, jak również możliwa była sytuacja polegająca na utrzymaniu się stanu z momentu przystąpienia do Programu (brak zmian po projekcie). Analiza zmian pozwoliła na uzyskanie informacji, w których obszarach (tj. przejście z niepewnego do stabilnego zatrudnienia, przejście z niepełnego do pełnego zatrudnienia, uzyskanie stanowiska wymagającego wyższych kompetencji, umiejętności, kwalifikacji oraz wiążącego się z większą odpowiedzialnością lub uzyskanie awansu) oddziaływanie projektów było największe. Zasady

¹² W kontekście programów zdrowotnych (PI 8vi) należy podkreślić, że badanie obejmowało uczestników projektów, którzy zakończyli udział we wsparciu między grudniem 2015 r. a czerwcem 2018 r. W tym czasie w ramach 8vi realizowane były tylko działania wzmacniające (profilaktyka w ramach programów krajowych). Dwa Regionalne Programy Polityki Zdrowotnej, kluczowe w kwestii oddziaływania na sytuację uczestników na rynku pracy (rehabilitacja kardiologiczna i cukrzyca) nie były w tym czasie realizowane.

pozwalające na identyfikację każdego z trzech wymienionych wyżej stanów, tj. występowania zmiany korzystnej, braku zmiany lub występowania zmiany niekorzystnej znajdują się w załączniku 3.

W przypadku pierwszego z elementów struktury wskaźnika rezultatu (tj. obrazującego zmiany w zakresie stabilności zatrudnienia) zmiany mogą odnosić się do sytuacji zawodowej uczestników projektów (tabela 19), form zatrudnienia (tabela 20) bądź obydwu sytuacji występujących łącznie (tabela 21).

W przypadku pierwszego z aspektów przejście z niepewnego do stabilnego zatrudnienia po 6 miesiącach od opuszczenia Programu miało miejsce ogółem w przypadku 2,7% uczestników projektów, zaś gdy nie uwzględnimy uczestników projektów PI 8vi, wówczas wskaźnik wzrasta do 2,9%. Z kolei jeśli weźmiemy pod uwagę zmiany w obrębie form zatrudnienia, wówczas można stwierdzić, że przejście z niepewnego do stabilnego zatrudnienia po 6 miesiącach miało miejsce ogółem w przypadku 5,4% uczestników projektów (5,6% przy nieuwzględnieniu uczestników projektów z PI 8vi). W sytuacji, gdy jako podstawę wyliczania wskaźnika weźmiemy łączne występowanie zmiany w obrębie sytuacji zawodowej lub zmiany form zatrudnienia, wówczas wskaźnik ogółem przybiera wartość 7,7% (7,9% nie uwzględniając uczestników projektów z PI 8vi).

Jeśli chodzi o zmienne przyjęte jako punkt odniesienia prowadzonej analizy, tj. PI oraz płeć, można stwierdzić, że największe wartości wskaźnika w zakresie poprawy stabilności zatrudnienia występują w przypadku PI 8v oraz PI 9v, przy czym w ramach PI 9v populacja uczestników projektów wynosiła zaledwie 3 osoby, wśród których zrealizowano jedynie 2 efektywne wywiady. Zatem wnioskowanie jest tutaj obarczone największym błędem. W każdym przypadku wyższe wartości wskaźnika dotyczą mężczyzn.

Tabela 19. Wskaźnik: Odsetek osób, które przeszły z niepewnego do stabilnego zatrudnienia (zmiany w obrębie sytuacji zawodowej uczestników projektów)

Wskaźnik bez PI 8vi	N	65
	%	2,9%
Ogółem	N	70
	%	2,7%
Priorytet inwestycyjny	PI 8iv	0,0%
	PI 8v	8,7%
	PI 8vi	1,6%
	PI 9i	0,0%
	PI 9v	0,0%
	PI 10i	1,1%
	PI 10iii	4,8%
	PI 10iv	4,6%
Płeć	Kobieta	2,1%
	Mężczyzna	4,1%

Źródło: Badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=2561

Tabela 20. Wskaźnik: Odsetek osób, które przeszły z niepewnego do stabilnego zatrudnienia (zmiana w obrębie form zatrudnienia)

Wskaźnik bez PI 8vi	N	125
	%	5,5%
Ogółem	N	137
	%	5,3%
Priorytet inwestycyjny	PI 8iv	6,7%
	PI 8v	13,0%
	PI 8vi	4,3%
	PI 9iv	0,0%
	PI 9v	50,0%
	PI 10i	5,7%
	PI 10iii	5,3%
	PI 10iv	4,6%
Płeć	Kobieta	5,2%
	Mężczyzna	5,6%

Źródło: Badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=2561

Tabela 21. Wskaźnik: Odsetek osób, które przeszły z niepewnego do stabilnego zatrudnienia (występowanie korzystnej zmiany w obrębie sytuacji zawodowej lub form zatrudnienia)

Wskaźnik bez PI 8vi	N	179
	%	7,9%
Ogółem	N	196
	%	7,7%
Priorytet inwestycyjny	PI 8iv	6,7%
	PI 8v	21,7%
	PI 8vi	5,6%
	PI 9iv	0,0%
	PI 9v	50,0%
	PI 10i	6,6%
	PI 10iii	9,2%
	PI 10iv	7,7%
Płeć	Kobieta	7,1%
	Mężczyzna	8,9%

Źródło: Badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=2561

Jeśli chodzi o kolejny wymiar wskaźnika, obrazujący przejście z niepewnego do pełnego zatrudnienia (tabela 22) można stwierdzić, że jego wartość jest znacząco niższa niż w przypadku stabilności zatrudnienia. Po 6 miesiącach tylko 1,1% uczestników projektów (1,1% również bez uczestników projektów w ramach PI 8vi) zwiększyło swój wymiar czasu pracy do pełnego. Niewielki wymiar zmiany może wynikać z faktu, że w momencie rozpoczęcia udziału w projekcie niemal wszyscy pracowali w pełnym wymiarze. Przestrzeń do wystąpienia zmiany była zatem na wejściu znacząco ograniczona. W kontekście zmiennej w postaci płci nie odnotowujemy znaczącej zmiany (nie można za istotną uznać różnicy 0,1 p.p. na korzyść mężczyzn). Z kolei w obrębie PI największa zmiana zaszła w przypadku uczestników projektów w ramach PI 10iv i mogła się wiązać ze zwiększaniem wymiaru czasu

pracy pracownikom szkół, w których realizowano projekty polegające m. in. na poszerzaniu oferty kształcenia zawodowego i ustawicznego.

Tabela 22. Wskaźnik: Odsetek osób, które przeszły z niepełnego do pełnego zatrudnienia

Wskaźnik bez PI 8vi	N	25
	%	1,1%
Ogółem	N	27
	%	1,1%
Priorytet inwestycyjny	PI 8iv	0,0%
	PI 8v	0,0%
	PI 8vi	0,7%
	PI 9iv	0,0%
	PI 9v	0,0%
	PI 10i	1,3%
	PI 10iii	0,9%
	PI 10iv	3,1%
	Płeć	Kobieta
Mężczyzna		1,1%

Źródło: Badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=2561

Relatywnie znacząca zmiana w sytuacji uczestników projektów na rynku pracy dotyczy objęcia stanowiska wymagającego wyższych kompetencji, umiejętności, kwalifikacji lub wiążącego się z większą odpowiedzialnością. Po 6 miesiącach aż 9,9% uczestników projektów wskazało na tego rodzaju zmiany (10,5% bez uczestników projektów w ramach PI 8vi). W wyraźnie większym stopniu były one udziałem mężczyzn, jak również bardzo mocno zaznaczyły się w przypadku uczestników projektów realizowanych w ramach PI 8iv i PI 8v. W znacznie mniejszym stopniu zmiana tego rodzaju zaszła wśród uczestników projektów edukacyjnych (PI 10iv) i związanych z podnoszeniem kompetencji językowych i TIK (PI 10iii).

Tabela 23. Wskaźnik: Odsetek osób, które uzyskały stanowisko wymagające wyższych kompetencji, umiejętności, kwalifikacji lub wiążące się z większą odpowiedzialnością

Wskaźnik bez PI 8vi	N	236
	%	10,5%
Ogółem	N	253
	%	9,9%
Priorytet inwestycyjny	PI 8iv	26,7%
	PI 8v	39,1%
	PI 8vi	5,6%
	PI 9iv	9,5%
	PI 9v	0,0%
	PI 10i	3,4%
	PI 10iii	16,9%
	PI 10iv	10,8%
Płeć	Kobieta	7,5%
	Mężczyzna	14,9%

Źródło: Badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=2561

Ostatnim z wymiarów obrazujących zachodzące zmiany jest uzyskanie awansu przez zmieniających pracę lub stanowisko pracy uczestników projektów po 6 miesiącach od zakończenia udziału we wsparciu. Ogółem na taką opcję wskazało 8,6% uczestników (9,1% bez uczestników projektów w ramach PI 8vi), wśród których to mężczyźni niemal dwukrotnie częściej uzyskiwali awans. Najwyższe wartości w omawianym wymiarze wskaźnik osiągnął w projektach realizowanych w ramach PI 8v oraz 8iv.

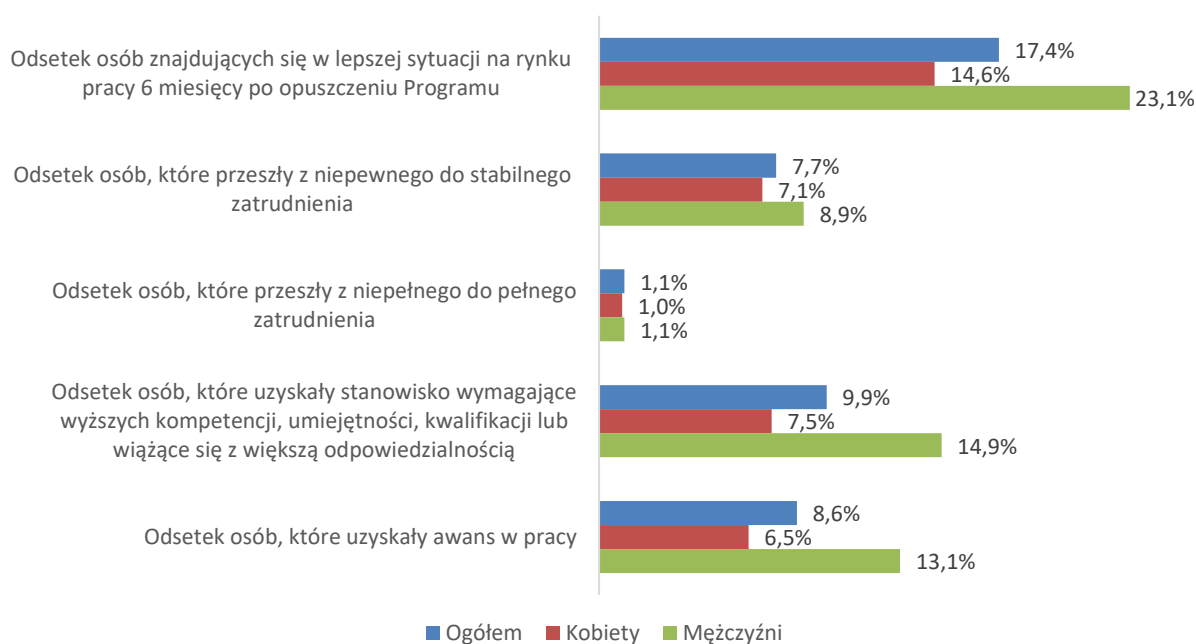
Tabela 24. Wskaźnik: Odsetek osób, które uzyskały awans w pracy

Wskaźnik bez PI 8vi	N	205
	%	9,1%
Ogółem	N	221
	%	8,6%
Priorytet inwestycyjny	PI 8iv	28,9%
	PI 8v	34,8%
	PI 8vi	5,3%
	PI 9iv	9,5%
	PI 9v	0,0%
	PI 10i	2,9%
	PI 10iii	14,5%
	PI 10iv	7,7%
Płeć	Kobieta	6,5%
	Mężczyzna	13,1%

Źródło: Badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=2561

Strukturę zmian w sytuacji uczestników projektów znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu Programu prezentuje wykres 43.

Wykres 43. Struktura zmian w sytuacji uczestników projektów znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu Programu ogółem oraz wg płci

Źródło: badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=2561

Tabela 25. Liczba pozytywnych zmian w sytuacji na rynku pracy, jakie wystąpiły u danego uczestnika projektów 6 m-cy po opuszczeniu Programu

		Brak	Jedna	Dwie	Trzy	Cztery	Nie uwzględniono ¹³
Ogółem	N	1922	230	181	31	3	194
	%	75,0%	9,0%	7,1%	1,2%	0,1%	7,6%
PI	8iv	64,4%	6,7%	24,4%	2,2%	0,0%	2,2%
	8v	43,5%	17,4%	26,1%	8,7%	0,0%	4,3%
	8vi	75,3%	7,9%	3,6%	0,7%	0,0%	12,5%
	9iv	76,2%	0,0%	9,5%	0,0%	0,0%	14,3%
	9v	50,0%	50,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
	10i	88,2%	7,4%	2,6%	0,4%	0,1%	1,3%
	10iii	61,6%	11,0%	12,0%	1,9%	0,2%	13,3%
	10iv	76,9%	9,2%	3,1%	4,6%	0,0%	6,2%
Płeć	Kobieta	80,0%	8,3%	5,4%	0,8%	0,2%	5,4%
	Mężczyzna	64,8%	10,4%	10,5%	2,2%	0,0%	12,1%

Źródło: Badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=2561

Osoby, które doświadczyły od jeden do czterech pozytywnych zmian w sytuacji na rynku pracy stanowią łącznie 17,4% uczestników projektów, których sytuacja uległa poprawie. Brak pozytywnej zmiany nie kwalifikuje natomiast automatycznie uczestnika projektu do grupy osób, których sytuacja nie uległa zmianie lub uległa pogorszeniu (por. zastrzeżenie 2 w Załączniku nr 6).

7.2. Występowanie braku zmian bądź pogorszenie sytuacji zawodowej uczestników projektów

Bazując na konstrukcji wskaźnika rezultatu długoterminowego: *Uczestnicy znajdujący się w lepszej sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu Programu* podjęta została próba określenia liczby osób, u których po 6 miesiącach od zakończenia udziału w projekcie nie wystąpiły żadne zmiany bądź też miało miejsce pogorszenie ich sytuacji na rynku pracy.

Mając na uwadze przyjęte wyżej założenia ustalono, że brak zmian w sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu Programu wystąpił ogółem u **2,2% uczestników projektów, przy czym jeśli nie uwzględnimy przy wyliczaniu wskaźnika projektów realizowanych w ramach PI 8vi, wówczas wskaźnik wzrośnie do 2,3% uczestników projektów**. Z kolei zmiany na gorsze wystąpiły u **5,9% uczestników projektów, przy czym jeśli nie uwzględnimy przy wyliczaniu wskaźnika projektów realizowanych w ramach PI 8vi, wówczas wskaźnik wzrośnie do 6,0% uczestników projektów**.

Poniższa tabela prezentuje dane dotyczące uczestników, u których 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie nie wystąpiły żadne zmiany bądź którzy znaleźli się w

¹³ Niniejsza pozycja dotyczy respondentów, w przypadku których w żadnym z czterech wymiarów wskaźnika zmiany w sytuacji uczestników projektów na rynku pracy nie padły odpowiedzi umożliwiające określenie zmiany w danym wymiarze.

gorszej sytuacji na rynku pracy. Podobnie jak w przypadku zmian na lepsze dane są zgrupowane według PI oraz płci.

Tabela 26. Wskaźnik: Odsetek osób, u których nie wystąpiły żadne zmiany bądź znajdujących się w gorszej sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu Programu

	Brak zmiany		Pogorszenie sytuacji na rynku pracy	
	N	%	N	%
Wskaźnik bez PI 8vi	50	2,3%	136	6,0%
Ogółem	57	2,2%	150	5,9%
Priorytet inwestycyjny	PI 8iv	8,9%	PI 8iv	6,7%
	PI 8v	0,0%	PI 8v	8,7%
	PI 8vi	2,3%	PI 8vi	4,6%
	PI 9iv	4,8%	PI 9iv	9,5%
	PI 9v	0,0%	PI 9v	0,0%
	PI 10i	2,2%	PI 10i	4,5%
	PI 10iii	2,1%	PI 10iii	7,7%
	PI 10iv	0,0%	PI 10iv	4,6%
Płeć	Kobieta	2,5%	Kobieta	5,4%
	Mężczyzna	1,6%	Mężczyzna	6,6%

Źródło: Badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=2561

Jak wynika z powyższej tabeli występowanie braku zmian najczęściej dotyczyło uczestników projektów ukierunkowanych na wsparcie osób opiekujących się dziećmi do lat 3, choć relatywnie dużo tego rodzaju sytuacji było także w przypadku projektów skierowanych na rozwój usług społecznych. Częściej braku zmian doświadczały przy tym kobiety. Z kolei zmiany na gorsze najbardziej widoczne są wśród uczestników projektów adaptacyjnych skierowanych do pracowników będących w okresie wypowiedzenia, zagrożonych zwolnieniem bądź osób zwolnionych z pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy.

Wskaźniki określające strukturę braku zmiany bądź pogorszenia się sytuacji na rynku pracy w populacji uczestników projektów

Podobnie jak przy określaniu wartości wskaźnika dotyczącego poprawy sytuacji uczestników projektów na rynku pracy dokonana została analiza struktury zmiany. Określenie tego rodzaju efektów zostało przeprowadzone zgodnie z zasadami określonymi w schematach będących niejako odwrotnością konstrukcji wskaźnika rezultatu długoterminowego (por. załącznik 3). Przyjmuje się przy tym zastrzeżenie, że w przypadku pogorszenia się sytuacji uczestników projektów na rynku pracy nie występuje zmiana w postaci zmiany pracy lub stanowiska na wyższe lub wymagające wyższych kompetencji /umiejętności/kwalifikacji albo wiążące się z większą odpowiedzialnością (w tym również awans).

Odnosząc się do pierwszego z aspektów wskaźnika obrazującego brak zmiany lub pogorszenie sytuacji w zakresie stabilności zatrudnienia można stwierdzić, że brak przejścia z niepewnego do stabilnego zatrudnienia po 6 miesiącach od opuszczenia Programu miał miejsce ogółem w przypadku 95,8% uczestników projektów, zaś gdy nie uwzględnimy

uczestników projektów PI 8vi wartość wskaźnika spada nieznacznie do 95,4%. Pogorszenie sytuacji w tym zakresie miało miejsce w przypadku 2,1% uczestników projektów (zarówno ogółem, jak i bez uczestników projektów z PI 8vi)

Z kolei jeśli weźmiemy pod uwagę zmiany w obrębie form zatrudnienia (tabela 28) można stwierdzić, że brak przejścia z niepewnego do stabilnego zatrudnienia po 6 miesiącach miał miejsce ogółem w przypadku 79,9% uczestników projektów (83,0% bez uwzględnienia uczestników projektów z PI 8vi). Pogorszenie sytuacji występowało w przypadku 3,6% uczestników projektów (3,5% bez PI 8vi).

W sytuacji natomiast, gdy jako podstawę wyliczenia wskaźnika weźmiemy jednocześnie występowanie zmian w obrębie aktywności zawodowej oraz form zatrudnienia, wówczas wskaźnik ogółem dla braku zmian przybiera wartość 77,4% (77,5% nie uwzględniając uczestników projektów z PI 8vi), a przy pogorszeniu sytuacji 5,3% (5,4% bez uczestników projektów z PI 8vi).

Jeśli chodzi o zmienne przyjęte jako punkt odniesienia prowadzonej analizy, tj. PI oraz płeć, można stwierdzić, że największe wartości wskaźnika w zakresie braku poprawy stabilności zatrudnienia występują w przypadku projektów z zakresu integracji społecznej, choć PI nie wydają się być istotną zmienną wpływającą na efekt interwencji. W każdym przypadku większe wartości wskaźnika są obserwowane w przypadku kobiet. Z kolei pogorszenie sytuacji relatywnie częściej ma miejsce w przypadku mężczyzn, zwłaszcza w przypadku występujących łącznie zmian w obrębie aktywności zawodowej lub zmiany w obrębie form zatrudnienia.

Tabela 27. Wskaźnik: Odsetek osób, których sytuacja się nie zmieniła lub się pogorszyła – zmiany w obrębie sytuacji zawodowej uczestników projektów

	Brak zmiany		Pogorszenie sytuacji na rynku pracy	
Wskaźnik bez PI 8vi	N	2154	N	48
	%	95,4%	%	2,1%
Ogółem	N	2454	N	53
	%	95,8%	%	2,1%
Priorytet inwestycyjny	PI 8iv	100,0%	PI 8iv	0,0%
	PI 8v	87,0%	PI 8v	0,0%
	PI 8vi	98,7%	PI 8vi	1,6%
	PI 9iv	100,0%	PI 9iv	0,0%
	PI 9v	100,0%	PI 9v	0,0%
	PI 10i	96,8%	PI 10i	1,4%
	PI 10iii	93,8%	PI 10iii	3,2%
	PI 10iv	95,4%	PI 10iv	1,5%
Płeć	Kobieta	96,0%	Kobieta	2,0%
	Mężczyzna	95,4%	Mężczyzna	2,2%

Źródło: Badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=2561

Tabela 28. Wskaźnik: Odsetek osób, których sytuacja się nie zmieniła lub się pogorszyła – zmiana w obrębie form zatrudnienia

	Brak zmiany		Pogorszenie sytuacji na rynku pracy	
Wskaźnik bez PI 8vi	N	1813	N	79
	%	80,3%	%	3,5%
Ogółem	N	2046	N	92
	%	79,9%	%	3,6%
Priorytet inwestycyjny	PI 8iv	80,0%	PI 8iv	6,7%
	PI 8v	73,9%	PI 8v	4,3%
	PI 8vi	77,0%	PI 8vi	4,3%
	PI 9iv	76,2%	PI 9iv	4,8%
	PI 9v	50,0%	PI 9v	0,0%
	PI 10i	89,1%	PI 10i	2,7%
	PI 10iii	72,1%	PI 10iii	4,2%
	PI 10iv	84,6%	PI 10iv	3,1%
Płeć	Kobieta	83,4%	Kobieta	3,4%
	Mężczyzna	72,7%	Mężczyzna	4,0%

Źródło: Badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=2561

Tabela 29. Wskaźnik: Odsetek osób, których sytuacja się nie zmieniła lub się pogorszyła – występowanie zmiany w obrębie sytuacji zawodowej lub form zatrudnienia

	Brak zmiany		Pogorszenie sytuacji na rynku pracy	
Wskaźnik bez PI 8vi	N	1750	N	121
	%	77,5%	%	5,4%
Ogółem	N	1983	N	135
	%	77,4%	%	5,3%
Priorytet inwestycyjny	PI 8iv	80,0%	PI 8iv	6,7%
	PI 8v	69,6%	PI 8v	4,3%
	PI 8vi	76,6%	PI 8vi	4,6%
	PI 9iv	76,2%	PI 9iv	4,8%
	PI 9v	50,0%	PI 9v	0,0%
	PI 10i	86,6%	PI 10i	3,9%
	PI 10iii	67,5%	PI 10iii	7,0%
	PI 10iv	81,5%	PI 10iv	4,6%
Płeć	Kobieta	81,1%	Kobieta	5,0%
	Mężczyzna	69,8%	Mężczyzna	6,9%

Źródło: Badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=2561

Jeśli chodzi o kolejny wymiar wskaźnika, obrazującego przejście z niepełnego do pełnego zatrudnienia (zmiany w wymiarze czasu pracy), można stwierdzić, że po 6 miesiącach u 87,1% uczestników projektów (87,3% bez uczestników projektów w ramach PI 8vi) nie wystąpiła żadna zmiana w zakresie wymiaru czasu pracy. Zmiany na gorsze z kolei miały miejsce w przypadku 0,6% uczestników ogółem (0,7% bez uczestników z PI 8vi) i w największym stopniu dotyczyły uczestników projektów mających na celu zwiększenie dostępu do usług społecznych (PI 9iv) oraz projektów adaptacyjnych skierowanych do pracowników zwolnionych bądź zagrożonych zwolnieniem (PI 8v). Jak wspomniano przy okazji analizy zmian korzystnych niewielki wymiar zmiany może wynikać z faktu, że w momencie rozpoczęcia udziału w projekcie niemal wszyscy pracowali w pełnym wymiarze. Przestrzeń do wystąpienia zmiany była zatem na wejściu znacząco ograniczona.

Tabela 30. Wskaźnik: Odsetek osób, których sytuacja się nie zmieniła lub się pogorszyła – wymiar czasu pracy

Wskaźnik bez PI 8vi	Brak zmiany		Pogorszenie sytuacji na rynku pracy	
	N		N	
		1970		16
	%	87,3%	%	0,7%
Ogółem	N	2230	N	16
	%	87,1%	%	0,6%
Priorytet inwestycyjny	PI 8iv	91,1%	PI 8iv	0,0%
	PI 8v	82,6%	PI 8v	4,3%
	PI 8vi	85,5%	PI 8vi	0,0%
	PI 9iv	76,2%	PI 9iv	4,8%
	PI 9v	100,0%	PI 9v	0,0%
	PI 10i	95,1%	PI 10i	0,6%
	PI 10iii	78,6%	PI 10iii	0,7%
	PI 10iv	90,8%	PI 10iv	0,0%
Płeć	Kobieta	90,2%	Kobieta	0,5%
	Mężczyzna	80,6%	Mężczyzna	1,0%

Źródło: Badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=2561

Jeśli chodzi o zmianę sytuacji uczestników projektów na rynku pracy polegającą na objęciu stanowiska wymagającego wyższych kompetencji, umiejętności, kwalifikacji lub wiążącego się z większą odpowiedzialnością, to na brak zmiany w tym zakresie po 6 miesiącach wskazało 4,7% uczestników projektów (4,8% bez uczestników projektów w ramach PI 8vi). Brak zmian w nieznacznie większym stopniu był udziałem kobiet, ponadto bardzo mocno zaznaczył się w przypadku uczestników projektów realizowanych w ramach PI 8iv oraz (choć w dużo mniejszym stopniu) w przypadku projektów związanych z podnoszeniem kompetencji językowych i TIK (Pi 10iii).

Tabela 31. Wskaźnik: Odsetek osób, które nie uzyskały stanowiska wymagającego wyższych kompetencji, umiejętności, kwalifikacji lub wiążącego się z większą odpowiedzialnością

Wskaźnik bez PI 8vi	N	108
	%	4,8%
Ogółem	N	121
	%	4,7%
Priorytet inwestycyjny	PI 8iv	17,8%
	PI 8v	0,0%
	PI 8vi	4,3%
	PI 9iv	4,8%
	PI 9v	0,0%
	PI 10i	4,0%
	PI 10iii	5,4%
	PI 10iv	1,5%
Płeć	Kobieta	4,8%
	Mężczyzna	4,6%

Źródło: Badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=2561

Z kolei w sytuacji braku zmian w zakresie uzyskania awansu znalazło się 5,6% uczestników projektów ogółem (5,8% razem z uczestnikami projektów w ramach PI 8vi).

Tabela 32. Wskaźnik: Odsetek osób, które nie uzyskały awansu w pracy

Wskaźnik bez PI 8vi	N	130
	%	5,8%
Ogółem	N	144
	%	5,6%
Priorytet inwestycyjny	PI 8iv	13,3%
	PI 8v	4,3%
	PI 8vi	4,6%
	PI 9iv	4,8%
	PI 9v	0,0%
	PI 10i	4,3%
	PI 10iii	7,3%
	PI 10iv	3,1%
	Płeć	Kobieta
	Mężczyzna	6,0%

Źródło: Badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=2561

7.3. Wartość netto wskaźnika rezultatu długoterminowego

W ramach prowadzonej analizy oprócz określenia wartości wskaźnika rezultatu długoterminowego odnoszącego się do sytuacji uczestników projektów na rynku pracy sześć miesięcy po opuszczeniu Programu dokonano także wyliczenia wartości netto wskaźnika. Wartość netto uwzględnia subiektywną ocenę wpływu wsparcia odnosząc się jedynie do tych respondentów, którzy dostrzegali zależności pomiędzy udziałem w projekcie, a występowaniem określonych zmian w swojej sytuacji na rynku pracy.

Analiza pokazuje, że podobnie jak w ujęciu brutto wskaźnika (rozdziały 7.1-7.2) stosunkowo mniejszy jest wpływ na sytuację na rynku pracy programów zdrowotnych (PI 8vi). Generalnie jednak wskaźniki przybierają korzystniejsze wartości, co może wynikać z tego, że odnoszą się one do tych respondentów, u których wystąpiła zmiana sytuacji w postaci zmiany miejsca pracy lub stanowiska. U większości z tych osób zmiany miały charakter pozytywny (86,0%, 216 uczestników projektów). W największym stopniu przy tym miały one miejsce w przypadku uczestników projektów z zakresu adaptacyjności pracowników (Pi 8v) oraz kształcenia ustawicznego (PI 10iii). Pozytywne zmiany w sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu Programu nie uwidoczniły się natomiast w ogóle w przypadku uczestników projektów realizowanych w ramach OP 6. Integracja społeczna. Względnie częściej zmiany korzystne dostrzegali mężczyźni.

Tabela 33. Wskaźnik netto: Uczestnicy znajdujący się w lepszej sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu Programu

Wskaźnik bez PI 8vi	N	215
	%	81,4%
Ogółem	N	216
	%	86,0%
Płeć	Kobieta	73,4%
	Mężczyzna	87,1%
PI	8iv	75,0%
	8v	100,0%
	8vi	25,0%
	9i	0,0%
	9iv	0,0%
	9v	0,0%
	10i	67,7%
	10iii	83,0%
	10iv	100,0%

Źródło: Badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=268

Tabela 34. Wskaźnik netto: Odsetek uczestników, u których nie wystąpiły zmiany w sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu Programu

Wskaźnik bez PI 8vi	N	29
	%	11,0%
Ogółem	N	32
	%	11,9%
Płeć	Kobieta	16,4%
	Mężczyzna	7,9%

Źródło: Badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=268

Tabela 35. Wskaźnik netto: Odsetek uczestników znajdujących się w gorszej sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu Programu

Wskaźnik bez PI 8vi	N	44
	%	16,7%
Ogółem	N	44
	%	16,4%
Płeć	Kobieta	18,0%
	Mężczyzna	15,0%

Źródło: Badanie wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=268

7.4. Podsumowanie

Biorąc pod uwagę różnorodne aspekty zmian, jakie zachodziły w sytuacji uczestników projektów widzimy, że można mówić w zasadzie o dwóch z nich: poprawie stabilności zatrudnienia oraz uzyskaniu stanowiska wymagającego wyższych kompetencji, umiejętności, kwalifikacji lub wiążącego się z większą odpowiedzialnością. Znikomy odsetek uczestników projektów deklarował zwiększenie wymiaru czasu pracy, co było efektem bardzo korzystnej sytuacji wyjściowej w tym aspekcie.

Jeśli chodzi o poszczególne obszary interwencji, to relatywnie wysoką efektywność w zakresie poprawy sytuacji zawodowej uczestników projektów można przypisać projektom zatrudnieniowym (np. w przypadku projektów ukierunkowanych na działania adaptacyjne skierowane do pracowników będących w okresie wypowiedzenia, zagrożonych zwolnieniem bądź osób zwolnionych z pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy).

Uzyskane w badaniu wartości wskaźników mogą mieć związek z jednej strony z efektami projektów, z drugiej mogą być efektami innych czynników, wykraczających poza te mierzone wskaźnikami. Chodzi o aspekt związany ze wzmocnieniem poczucia własnej wartości u uczestników projektów i zwiększoną motywacją do zmian sytuacji na rynku pracy. Z drugiej strony jednak, z uwagi na konstrukcję wskaźnika, nie jesteśmy w stanie szczegółowo zidentyfikować pozostałych czynników, które mogły wpływać na sytuację uczestników projektów na rynku pracy (jak np. działania podejmowane przez samych uczestników poza udziałem w projekcie).

Wreszcie wspomniana wcześniej specyfika wsparcia nie zawsze ukierunkowana jest na wywoływanie określonych zmian sytuacji uczestników na rynku pracy, zwłaszcza w

relatywnie krótkim przedziale czasowym. Efekty te będą dostrzegalne w perspektywie długofalowej, czego przykładem mogą być chociażby programy zdrowotne czy projekty zakładające podnoszenie jakości kształcenia.

Syntetyczne podsumowanie dotyczące oszacowania wartości wskaźnika Uczestnicy znajdujący się w lepszej sytuacji na rynku pracy sześć miesięcy po opuszczeniu Programu oraz liczebności próby badawczej/populacji przedstawia poniższa tabela.

Tabela 36. Wartości wskaźnika rezultatu długoterminowego oraz liczebność próby badawczej/populacji objętej badaniem

OP/PI		Płeć	Uczestnicy znajdujący się w lepszej sytuacji na rynku pracy 6 m-cy po opuszczeniu Programu			Uczestnicy pracujący w momencie przystąpienia do projektu, którzy zakończyli udział do 30 czerwca 2018 r.		Uczestnicy projektów powyżej 54 r.ż.		
			(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
			%	Liczba osób wynikająca z badania	Liczba osób po ekstrapolacji na populację ¹⁴	Liczba osób wynikająca z badania	Liczba osób w populacji	Liczba osób w próbie	Liczba osób w populacji	Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy 6 m-cy po opuszczeniu Programu
OP 3	10i	Kobieta	10,0%	83	455	833	4 452	85	540	6
		Mężczyzna	12,3%	33	80	268	629	30	87	1
		Ogółem	10,5%	116	535	1101	5 081	115	627	7
	10iv	Kobieta	20,0%	6	7	30	37	2	3	0
		Mężczyzna	14,3%	5	7	35	46	7	11	0
Ogółem	16,9%	11	14	65	83	9	14	0		
OP 5	8iv	Kobieta	33,3%	15	20	45	59	0	0	0
		Mężczyzna	0,0%	0	nd.	0	0	0	0	0
		Ogółem	33,3%	15	20	45	59	0	0	0
	8v	Kobieta	16,7%	1	4	6	18	0	1	0
		Mężczyzna	64,7%	11	21	17	29	0	2	0
		Ogółem	52,2%	12	25	23	47	0	3	0
	8vi	Kobieta	13,3%	36	656	271	5 090	37	1 411	1
		Mężczyzna	3,0%	1	10	33	380	18	207	0
		Ogółem	12,2%	37	666	304	5 470	55	1 618	1
	10iii	Kobieta	20,8%	109	782	525	3 675	46	638	5
Mężczyzna		29,9%	142	805	475	2 646	27	350	7	
Ogółem		25,1%	251	1 587	1 000	6 321	73	988	12	

¹⁴ Przy dokonywaniu ekstrapolacji kierowano się relacjami między płciami występującymi w populacji. Różnice między sumą osób z kolumny (3), a liczbą osób obliczoną z oszacowanego odsetka uczestników znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu Programu (17,4%) wynikają z błędów szacowania. Należy mieć to na uwadze analizując dane zawarte w powyższej tabeli.

OP/PI	Płeć	Uczestnicy znajdujący się w lepszej sytuacji na rynku pracy 6 m-cy po opuszczeniu Programu			Uczestnicy pracujący w momencie przystąpienia do projektu, którzy zakończyli udział do 30 czerwca 2018 r.		Uczestnicy projektów powyżej 54 r.ż.			
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	
		%	Liczba osób wynikająca z badania	Liczba osób po ekstrapolacji na populację ¹⁴	Liczba osób wynikająca z badania	Liczba osób w populacji	Liczba osób w próbie	Liczba osób w populacji	Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy 6 m-cy po opuszczeniu Programu	
OP 6	9i	Kobieta	0,0%	0	nd.	0	5	0	0	0
		Mężczyzna	0,0%	0	nd.	0	0	0	0	0
		Ogółem	0,0%	0	nd.	0	5	0	0	0
	9iv	Kobieta	13,3%	2	4	15	30	0	1	0
		Mężczyzna	0,0%	0	0	6	8	0	0	0
		Ogółem	9,5%	2	4	21	38	0	1	0
	9v	Kobieta	0,0%	0	1	1	2	0	0	0
		Mężczyzna	100,0%	1	1	1	1	0	0	0
		Ogółem	50,0%	1	2	2	3	0	0	0

Źródło: Opracowanie na podstawie bazy SL2014 oraz wyników badania wśród uczestników projektów technikami CAWI i CATI, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, N=2561

VIII. Wnioski i rekomendacje

Na podstawie obliczeń wskaźnika dokonanych zgodnie z założeniami zawartymi w Wytycznych w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020 **w lepszej sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu Programu znalazło się 17,4% uczestników projektów**. Najwięcej zmian na lepsze zaszło w przypadku projektów ukierunkowanych na działania adaptacyjne. Generalnie rzecz biorąc wysoką efektywność w zakresie wpływania na poprawę sytuacji zawodowej uczestników projektów można przypisać projektom realizowanym w ramach OP 5. Zatrudnienie. Korzystne zmiany występowały częściej w przypadku mężczyzn – 23,1% zmian korzystnych w porównaniu z 14,6% zmian korzystnych u kobiet. Jeśli chodzi o wartość wskaźnika netto, tj. liczoną dla osób, które dostrzegały wpływ projektów na zmiany w swojej sytuacji na rynku pracy, to wyniosła ona 86%.

Jeśli chodzi o strukturę ujętych we wskaźniku rezultatu zmian w sytuacji na rynku pracy, jakich doświadczyli uczestnicy projektów po opuszczeniu Programu, można dopatrzeć się następujących prawidłowości:

- w przypadku 7,7% uczestników projektów nastąpiło przejście z niepewnego do stabilnego zatrudnienia;
- 1,1% uczestników projektów przeszło z niepełnego do pełnego zatrudnienia;
- 9,9% uczestników projektów uzyskało stanowisko pracy wymagające wyższych kompetencji, umiejętności, kwalifikacji lub wiążące się z większą odpowiedzialnością;
- 8,6% uczestników projektów uzyskało awans w pracy.

W trakcie badania były także identyfikowane inne korzystne zmiany w sytuacji uczestników projektów. Były one identyfikowane w obrębie takich aspektów, jak adekwatność zarobków względem wykonywanej pracy, zmiana wysokości zarobków czy obawa o utratę pracy.

Przeprowadzona analiza ujawniła generalnie korzystne zmiany polegające na tym, że:

- u 25,3% uczestników projektów nastąpił wzrost poczucia adekwatności zarobków względem wykonywanej pracy bądź jego utrzymanie na najwyższym poziomie; Średnia ocena adekwatności zarobków względem charakteru wykonywanej pracy wzrosła z 5,69 do 5,94;
- 28,1% uczestników projektów odczuło umiarkowany lub znaczny wzrost wysokości zarobków;
- u 18,3% respondentów zmalał poziom obaw o utratę pracy (suma wskazań na znaczny i umiarkowany spadek). Z kolei blisko 76,8% respondentów odczuwało taki sam poziom obawy przed utratą pracy, jak w chwili przystępowania do projektu.

Wskaźnik braku jakichkolwiek zmian w sytuacji uczestników projektów na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu Programu wynosił 2,2%, z kolei pogorszenie sytuacji miało

miejsce jedynie w przypadku 5,9% uczestników projektów. Jeśli chodzi o ujęte we wskaźniku niekorzystne zmiany w sytuacji uczestników projektów, to ich struktura była następująca:

- w przypadku 5,3% uczestników projektów nastąpiło przejście ze stabilnego do niepewnego zatrudnienia;
- 0,6% uczestników projektów przeszło z pełnego do niepełnego zatrudnienia.

Inne niekorzystne zmiany zidentyfikowane w trakcie badania:

- u 10,4% uczestników projektów nastąpił spadek poczucia adekwatności zarobków względem wykonywanej pracy;
- 84,5% uczestników projektów nie zmieniło miejsca pracy;
- 5,3% uczestników projektów odczuło umiarkowany lub znaczny spadek wysokości zarobków;
- u 4,8% uczestników projektów w sposób umiarkowany lub znaczny wzrosły obawy o utratę pracy.

Formami wsparcia mającymi w opinii respondentów największy wpływ na ich sytuację na rynku pracy są:

- Opieka nad dzieckiem do lat 3 (77,8% wskazań uczestników korzystających z tej formy wsparcia);
- Przygotowanie zawodowe dorosłych (63,7% wskazań);
- Doskonalenie zawodowe (63,3% wskazań);
- Szkolenia/kursy (61,8% wskazań).

Tabela 37. Wnioski i rekomendacje

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Bazowy status rekomendacji	Uzasadnienie odrzucenia rekomendacji lub podjęcia decyzji o częściowym wdrożeniu	Bieżący status rekomendacji
1.	<p>Istotną kwestią wpływającą na realizację badania jest zalecana jako obligatoryjna konstrukcja kwestionariusza. Jej ograniczenia w negatywny sposób wpływają na proces analizy i wnioskowanie odnośnie wpływu interwencji na sytuacje uczestników projektów na rynku pracy. Zidentyfikowane problemy polegają na:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wykluczeniu osób, które nie pracowały <u>po zakończeniu projektu</u> i w ten sposób ograniczaniu możliwości identyfikacji pełnego pakietu zmian niekorzystnych, - nieuwzględnianiu w badaniu czynników wpływających na sytuację uczestników na rynku pracy, które pozostają poza sferą oddziaływania projektowego. Duże znaczenie (poza czynnikami związanymi z koniunkturą gospodarczą) mają chociażby kwestie leżące po stronie samych uczestników – ich aktywność na rynku pracy, gotowość do zmian czy podejmowania ryzyka związanego z prowadzeniem własnej działalności gospodarczej. 	<p>Dokonanie w konstrukcji kwestionariusza następujących korekt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potraktowanie braku pracy jako jednego z możliwych niekorzystnych stanów sytuacji zawodowej po zakończeniu projektu; - dodanie pytania identyfikującego inne niż korzystanie ze wsparcia projektowego działania, które uczestnicy projektów podejmowali na rzecz zmiany swojej sytuacji zawodowej. Pozwoli to na trafniejszą identyfikację oddziaływania form wsparcia na sytuację uczestników projektów na rynku pracy. 	Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju	Podjęcie przed przyszłą perspektywą finansową dyskusji na temat treści i metodologii szacowania wskaźników opisujących wpływ interwencji na analizowane zjawiska na rynku pracy, między innymi w kontekście identyfikacji oddziaływania czynników pozaprojektowych czy włączenia osób niepracujących po zakończeniu projektu jako kategorii uczestników, w odniesieniu do których konieczne pozyskanie informacji na temat ocen uzyskanego wsparcia.	Horyzontalna operacyjna	System realizacji polityki spójności			

Źródło: opracowanie własne, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku

Spis wykresów i tabel

Spis wykresów

Wykres 1. Struktura badanej populacji uczestników projektów wg /PI, w ramach których realizowane były projekty.....	30
Wykres 2. Struktura badanej populacji uczestników projektów wg płci	31
Wykres 3. Struktura badanej populacji uczestników projektów wg wieku.....	31
Wykres 4. Struktura badanej populacji uczestników projektów wg wykształcenia.....	32
Wykres 5. Sytuacja zawodowa uczestników projektów w chwili rozpoczęcia udziału w projekcie ogółem oraz wg płci.....	33
Wykres 6. Sytuacja zawodowa uczestników projektów w chwili rozpoczęcia udziału w projekcie wg PI	34
Wykres 7. Forma zatrudnienia w chwili rozpoczęcia udziału w projekcie ogółem oraz wg płci	35
Wykres 8. Forma zatrudnienia w chwili rozpoczęcia udziału w projekcie wg PI.....	35
Wykres 9. Wymiar czasu pracy w chwili rozpoczęcia udziału w projekcie ogółem oraz wg płci	37
Wykres 10. Wymiar czasu pracy w chwili rozpoczęcia udziału w projekcie wg PI	37
Wykres 11. Adekwatność wynagrodzenia do wykonywanej pracy przed przystąpieniem do Programu ogółem oraz wg płci (średnia ocena wg skali 10-stopniowej).....	38
Wykres 12. Adekwatność wynagrodzenia do wykonywanej pracy przed przystąpieniem do Programu wg PI (średnia ocena wg skali 10-stopniowej)	38
Wykres 13. Poziom obaw o utratę pracy przed rozpoczęciem udziału w projekcie ogółem oraz wg płci	39
Wykres 14. Poziom obaw o utratę pracy przed rozpoczęciem udziału w projekcie wg PI	40
Wykres 15. Utrzymywanie przez respondentów aktywności zawodowej 6 m-cy po zakończeniu udziału w projekcie ogółem oraz wg płci	44
Wykres 16. Sytuacja zawodowa uczestników projektów 6 m-cy po zakończeniu udziału w projekcie ogółem oraz wg płci.....	45
Wykres 17. Sytuacja zawodowa uczestników projektów 6 m-cy po zakończeniu udziału w projekcie wg PI	46
Wykres 18. Zmiany w sytuacji zawodowej uczestników projektów 6 m-cy po zakończeniu udziału w projekcie ogółem oraz wg płci.....	47
Wykres 19. Zmiany w sytuacji zawodowej uczestników projektów 6 m-cy po zakończeniu udziału w projekcie wg PI	47
Wykres 20. Forma zatrudnienia respondentów po 6 m-cach od zakończenia udziału w projekcie ogółem oraz wg płci.....	49
Wykres 21. Forma zatrudnienia respondentów po 6 m-cach od zakończenia udziału w projekcie wg PI	50

Wykres 22. Zmiany w formach zatrudnienia uczestników projektów 6 m-cy po zakończeniu udziału w projekcie ogółem oraz wg płci.....	52
Wykres 23. Zmiany w formach zatrudnienia uczestników projektów 6 m-cy po zakończeniu udziału w projekcie wg PI	52
Wykres 24. Wymiar czasu pracy respondentów 6 m-cy po zakończeniu udziału w projekcie ogółem oraz wg płci.....	54
Wykres 25. Wymiar czasu pracy respondentów 6 m-cy po zakończeniu udziału w projekcie wg PI....	55
Wykres 26. Zmiany w wymiarze czasu pracy uczestników projektów 6 m-cy po zakończeniu udziału w projekcie ogółem oraz wg płci.....	55
Wykres 27. Zmiany w wymiarze czasu pracy uczestników projektów 6 m-cy po zakończeniu udziału w projekcie wg PI	56
Wykres 28. Adekwatność wynagrodzenia do wykonywanej pracy 6 m-cy po zakończeniu udziału w projekcie ogółem oraz wg płci (średnia ocena wg skali 10-stopniowej)	57
Wykres 29. Adekwatność wynagrodzenia do wykonywanej pracy 6 m-cy po zakończeniu udziału w projekcie wg PI (średnia ocena wg skali 10-stopniowej).....	58
Wykres 30. Zmiany poczucia adekwatności wynagrodzenia do wykonywanej pracy 6 m-cy po zakończeniu udziału projekcie ogółem oraz wg płci	58
Wykres 31. Zmiany poczucia adekwatności wynagrodzenia do wykonywanej pracy 6 m-cy po zakończeniu udziału projekcie wg PI	59
Wykres 32. Zmiana przez uczestników projektów miejsca pracy lub stanowiska w okresie 6 m-cy od zakończenia udziału w projekcie ogółem oraz wg płci.....	60
Wykres 33. Zmiana przez uczestników projektów miejsca pracy lub stanowiska w okresie 6 m-cy od zakończenia udziału w projekcie wg PI	60
Wykres 34. Zmiana pracy lub stanowiska na wyższe lub wymagające wyższych kompetencji/umiejętności/kwalifikacji albo wiążące się z większą odpowiedzialnością 6 m-cy po projekcie ogółem oraz wg płci.....	61
Wykres 35. Zmiana pracy lub stanowiska na wyższe lub wymagające wyższych kompetencji/umiejętności/kwalifikacji albo wiążące się z większą odpowiedzialnością 6 m-cy po projekcie wg PI. 62	62
Wykres 36. Traktowanie jako awansu zmiany pracy lub stanowiska na wyższe lub wymagające wyższych kompetencji/umiejętności/kwalifikacji albo wiążące się z większą odpowiedzialnością 6 m-cy po projekcie ogółem oraz wg płci	63
Wykres 37. Traktowanie jako awansu zmiany pracy lub stanowiska na wyższe lub wymagające wyższych kompetencji/umiejętności/kwalifikacji albo wiążące się z większą odpowiedzialnością 6 m-cy po projekcie wg PI.....	63
Wykres 38. Zmiana wysokości zarobków 6 m-cy po projekcie ogółem oraz wg płci	64
Wykres 39. Zmiana wysokości zarobków 6 m-cy po projekcie wg PI.....	65
Wykres 40. Zmiana obaw o utratę pracy odczuwanych przez respondentów 6 m-cy po projekcie ogółem oraz wg płci.....	66
Wykres 41. Zmiana obaw o utratę pracy odczuwanych przez respondentów 6 m-cy po projekcie wg PI	67
Wykres 42. Formy wsparcia mające w opinii respondentów badania pozytywny wpływ na ich sytuację zawodową po 6 miesiącach od zakończenia udziału w projekcie	70

Wykres 43. Struktura zmian w sytuacji uczestników projektów znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu Programu ogółem oraz wg płci 81

Spis tabel

Tabela 1. Powiązanie pytań badawczych z technikami badawczymi i kryteriami ewaluacyjnymi.....	17
Tabela 2. Populacja uczestników projektów, próba badawcza oraz wielkość błędów szacowania w poszczególnych warstwach próby.....	19
Tabela 3. Liczba uczestników projektów realizowanych w ramach wybranych OP/PI od początku wdrażania Programu do 30 czerwca 2018 r. oraz ich status na rynku pracy w chwili przystąpienia do projektu	24
Tabela 4. Sytuacja uczestników projektów realizowanych w ramach wybranych OP/PI w momencie zakończenia udziału w projekcie	27
Tabela 5. Rodzaje wsparcia, z jakiego korzystali uczestnicy projektów realizowanych w ramach wybranych OP/PI	28
Tabela 6. Zmiany w obrębie form zatrudnienia 6 m-cy po zakończeniu udziału w projekcie w porównaniu z chwilą rozpoczęcia udziału w projekcie.....	51
Tabela 7. Ocena wpływu projektów, w których uczestniczyli respondenci na zmianę miejsca pracy ogółem oraz wg płci i PI (średnia ocena wg skali 10-stopniowej)	61
Tabela 8. Rodzaje wsparcia, z jakiego korzystali uczestnicy projektów objęci badaniem	69
Tabela 9. Wpływ doradztwa na sytuację zawodową respondentów 6 m-cy od zakończenia udziału w projekcie.....	71
Tabela 10. Wpływ doskonalenia zawodowego na sytuację zawodową respondentów 6 m-cy od zakończenia udziału w projekcie	72
Tabela 11. Wpływ oferowanych form opieki nad dzieckiem do lat 3 na sytuację zawodową respondentów 6 m-cy od zakończenia udziału w projekcie.....	72
Tabela 12. Wpływ udziału w programie zdrowotnym na sytuację zawodową respondentów 6 m-cy od zakończenia udziału w projekcie	72
Tabela 13. Wpływ przygotowania zawodowego dorosłych na sytuację zawodową respondentów 6 m-cy od zakończenia udziału w projekcie.....	73
Tabela 14. Wpływ studiów/ kształcenia podyplomowego na sytuację zawodową respondentów 6 m-cy od zakończenia udziału w projekcie.....	73
Tabela 15. Wpływ szkoleń/kursów na sytuację zawodową respondentów 6 m-cy od zakończenia udziału w projekcie.....	73
Tabela 16. Wpływ usługi społecznej świadczonej w interesie ogólnym na sytuację zawodową respondentów 6 m-cy od zakończenia udziału w projekcie.....	74
Tabela 17. Wpływ wsparcia z wykorzystania narzędzi TIK na sytuację zawodową respondentów 6 m-cy od zakończenia udziału w projekcie.....	74
Tabela 18. Wskaźnik: Uczestnicy znajdujący się w lepszej sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu Programu	77
Tabela 19. Wskaźnik: Odsetek osób, które przeszły z niepewnego do stabilnego zatrudnienia (zmiany w obrębie sytuacji zawodowej uczestników projektów)	78
Tabela 20. Wskaźnik: Odsetek osób, które przeszły z niepewnego do stabilnego zatrudnienia (zmiana w obrębie form zatrudnienia)	79

Tabela 21. Wskaźnik: Odsetek osób, które przeszły z niepewnego do stabilnego zatrudnienia (występowanie korzystnej zmiany w obrębie sytuacji zawodowej lub form zatrudnienia)	79
Tabela 22. Wskaźnik: Odsetek osób, które przeszły z niepełnego do pełnego zatrudnienia.....	80
Tabela 23. Wskaźnik: Odsetek osób, które uzyskały stanowisko wymagające wyższych kompetencji, umiejętności, kwalifikacji lub wiążące się z większą odpowiedzialnością.....	80
Tabela 24. Wskaźnik: Odsetek osób, które uzyskały awans w pracy	81
Tabela 25. Liczba pozytywnych zmian w sytuacji na rynku pracy, jakie wystąpiły u danego uczestnika projektów 6 m-cy po opuszczeniu Programu.....	82
Tabela 26. Wskaźnik: Odsetek osób, u których nie wystąpiły żadne zmiany bądź znajdujących się w gorszej sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu Programu	83
Tabela 27. Wskaźnik: Odsetek osób, których sytuacja się nie zmieniła lub się pogorszyła – zmiany w obrębie sytuacji zawodowej uczestników projektów	84
Tabela 28. Wskaźnik: Odsetek osób, których sytuacja się nie zmieniła lub się pogorszyła – zmiana w obrębie form zatrudnienia	85
Tabela 29. Wskaźnik: Odsetek osób, których sytuacja się nie zmieniła lub się pogorszyła – występowanie zmiany w obrębie sytuacji zawodowej lub form zatrudnienia	85
Tabela 30. Wskaźnik: Odsetek osób, których sytuacja się nie zmieniła lub się pogorszyła – wymiar czasu pracy	86
Tabela 31. Wskaźnik: Odsetek osób, które nie uzyskały stanowiska wymagającego wyższych kompetencji, umiejętności, kwalifikacji lub wiążącego się z większą odpowiedzialnością.....	86
Tabela 32. Wskaźnik: Odsetek osób, które nie uzyskały awansu w pracy	87
Tabela 33. Wskaźnik netto: Uczestnicy znajdujący się w lepszej sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu Programu	88
Tabela 34. Wskaźnik netto: Odsetek uczestników, u których nie wystąpiły zmiany w sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu Programu	89
Tabela 35. Wskaźnik netto: Odsetek uczestników znajdujących się w gorszej sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu Programu	89
Tabela 36. Wartości wskaźnika rezultatu długoterminowego oraz liczebność próby badawczej/populacji objętej badaniem	91
Tabela 37. Wnioski i rekomendacje	95

Załączniki

Załącznik 1. Wzór kwestionariusza

Szanowni Państwo,

Jesteśmy instytutem badawczym ASM Centrum Badań i Analiz Rynku. Obecnie realizujemy dla **Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego** badanie wpływu bieżącego Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na zatrudnienie i rynek pracy w województwie. W związku z tym, że brał(a) Pan(i) udział w projekcie [*wskazanie nazwy projektu*], zapraszamy Pana/ią do udziału w badaniu. Pana/i odpowiedzi przyczynią się do poprawy jakości projektów oferowanych mieszkańcom regionu.

[Rozwinięcie wstępu narzędzia dla techniki CAWI]	[Rozwinięcie wstępu narzędzia dla techniki CATI]
Zapewniamy, że Pana/i wypowiedzi są całkowicie poufne i będą prezentowane jedynie w zbiorczych statystykach z badania, bez możliwości powiązania ich z konkretną osobą. Wypełnianie kwestionariusza powinno potrwać 10 minut. Jeśli wyraża Pan/i zgodę na udział w badaniu, proszę kliknąć w poniższy link.	Zapewniamy, że Pana/i wypowiedzi są całkowicie poufne i będą prezentowane jedynie w zbiorczych statystykach z badania, bez możliwości powiązania ich z konkretną osobą. Rozmowa powinna potrwać 10 minut. Czy wyraża Pan/i zgodę na udział w badaniu?

Pytania kwalifikujące do próby badawczej

M1. Priorytet inwestycyjny poddziałanie [*przyporządkowanie na podstawie bazy danych uczestników*]

- 1) **8iv** (Działanie 5.3);
- 2) **8v** (Działanie 5.6);
- 3) **8vi** (Poddziałanie 5.4.2);
- 4) **9i** (Poddziałania 6.1.1, 6.1.2);
- 5) **9iv** (Poddziałanie 6.2.1);
- 6) **9v** (Poddziałania 6.3.1, 6.3.2);
- 7) **10i** (Działanie 3.1, Poddziałania 3.2.1, 3.2.2);
- 8) **10iii** (Działanie 5.5);
- 9) **10iv** (Poddziałania 3.3.1, 3.3.2).

M2. Płeć [*przyporządkowanie na podstawie bazy danych uczestników*]

- 1) Kobieta
- 2) Mężczyzna

Pytanie filtrujące

1. Proszę spróbować sobie przypomnieć, czy w momencie rozpoczęcia udziału w tym projekcie, tj. [*ROK I MIESIĄC ROZPOCZĘCIA UDZIAŁU W PROJEKCIE Z BAZY*]:

Uwaga: w pytaniu możliwe jest udzielenie więcej niż jednej odpowiedzi.

- 1) Był(a) Pan(i) zarejestrowany(a) w urzędzie pracy jako bezrobotny(a) [*zakończyć wywiad*]
- 2) Nie pracował(a) Pan(i), ale nie był(a) Pan(i) zarejestrowany w urzędzie pracy [*zakończyć wywiad*]
- 3) Prowadził(a) Pan(i) własną działalność gospodarczą [*przejsć do pytania 6*]
- 4) Był(a) Pan(i) regularnym pracownikiem¹⁵, ale nie we własnej firmie
- 5) Pracował(a) Pan(i) dorywczo

¹⁵ Pracownik zatrudniony na stałe lub na stałe współpracujący z daną firmą, nawet jeśli jego podstawową umową jest umowa cywilnoprawna.

- 6) Prowadził(a) Pan(i) własne gospodarstwo rolne **[przejdź do pytania 6]**
- 7) Pomagał(a) Pani(i) w rodzinnej działalności gospodarczej lub gospodarstwie rolnym
- 8) Był(a) Pan(i) na płatnym stażu lub praktyce
- 9) Żadne z powyższych **[dopytać i odnotować]:** ____
- 10) **[NIE CZYTAĆ]** Nie wiem, nie pamiętam lub odmowa odpowiedzi **[zakończyć wywiad nieefektywny]**

Pytania o sytuację przed projektem

2. Na podstawie jakiej umowy był(a) Pan(i) wtedy zatrudniony/a?

- 1) Umowy o pracę na czas nieokreślony
- 2) Umowy o pracę na czas określony
- 3) Umowy o dzieło/ umowy zlecenia
- 4) Innej umowy **[dopytać i odnotować]:** ____
- 5) Pracował(a) Pan(i) ale bez umowy
- 6) **[NIE CZYTAĆ]** Nie wiem, nie pamiętam lub odmowa odpowiedzi

3. W jakim wymiarze czasu pracy Pan(i) wtedy pracował(a)?

- 1) W pełnym / na cały etat
- 2) W niepełnym / na część etatu, ale chciał(a) Pan(i) pracować na pełen etat
- 3) W niepełnym / na część etatu, przy czym nie chciał(a) Pan(i) pracować na pełen etat
- 4) **[NIE CZYTAĆ]** Nie wiem, nie pamiętam lub odmowa odpowiedzi

4. Proszę ocenić relację otrzymywanego wynagrodzenia do wykonywanej wówczas pracy. Proszę wskazać liczbę na skali od 1 do 10, gdzie 1 oznacza „wynagrodzenie było za niskie w stosunku do wykonywanej pracy”, a 10 oznacza „wynagrodzenie było adekwatne do wykonywanej pracy”.

1 – wynagrodzenie było za niskie w stosunku do wykonywanej pracy	2	3	4	5	6	7	8	9	10 – wynagrodzenie było adekwatne do wykonywanej pracy	[NIE CZYTAĆ] Nie wiem, nie pamiętam lub odmowa odpowiedzi

5. W jakim stopniu w momencie rozpoczęcia udziału w projekcie obawiał się Pan(i) utraty pracy?

W bardzo dużym	W dużym	W średnim	W małym	W bardzo małym	Nie obawiałem(am) się utraty pracy	[NIE CZYTAĆ] Nie wiem, nie pamiętam lub odmowa

Pytania o sytuację po projekcie

6. Proszę teraz spróbować sobie przypomnieć swoją sytuację sześć miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie tj. w **[podać datę określoną jako: ROK I MIESIĄC ZAKOŃCZENIA UDZIAŁU W PROJEKCIE Z BAZY + 6 miesięcy]**. Kolejne pytania będą dotyczyły właśnie tego okresu. Czy wtedy pracował(a) Pan(i) w jakiegokolwiek formie, w tym odbywał(a) staż, prowadził(a) działalność gospodarczą lub rolniczą?

- 1) Tak
- 2) Nie – **[zakończyć wywiad]**
- 3) **[NIE CZYTAĆ]** Nie wiem, nie pamiętam lub odmowa odpowiedzi

7. W jakiej formie był(a) Pan(i) wtedy zatrudniony?

Uwaga: w pytaniu możliwe jest udzielenie więcej niż jednej odpowiedzi.

- 1) Prowadził(a) Pan(i) własną działalność gospodarczą

- 2) Był(a) Pan(i) regularnym pracownikiem¹⁶, ale nie we własnej firmie
- 3) Pracował(a) Pan(i) dorywczo
- 4) Prowadził(a) Pan(i) własne gospodarstwo rolne
- 5) Pomagał(a) Pani(i) w rodzinnej działalności gospodarczej lub gospodarstwie rolnym
- 6) Był(a) Pan(i) na płatnym stażu lub praktyce
- 7) W innej formie (dopytać i odnotować)
- 8) **[NIE CZYTAĆ]** Nie wiem, nie pamiętam lub odmowa odpowiedzi

8. Czy w tamtym okresie, czyli sześć miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie, zmieniał(a) Pan(i) pracę lub stanowisko?

- 1) Tak
- 2) Nie – **[przejsć do pyt. nr 12]**
- 3) **[NIE CZYTAĆ]** Nie wiem, nie pamiętam lub odmowa odpowiedzi

9. W jakim stopniu udział w projekcie przyczynił się do tej zmiany? Proszę o odpowiedź na skali od 1 do 10, gdzie 1 oznacza "w ogóle się nie przyczynił", a 10 oznacza, że "bardzo się przyczynił".

1 – w ogóle się nie przyczynił	2	3	4	5	6	7	8	9	10 – bardzo się przyczynił	[NIE CZYTAĆ] Nie wiem, nie pamiętam lub odmowa odpowiedzi

10. Czy zmienił(a) Pan(i) pracę lub stanowisko na wyższe lub wymagające wyższych kompetencji/umiejętności/kwalifikacji albo wiążące się z większą odpowiedzialnością?

- 1) Tak
- 2) Nie
- 3) **[NIE CZYTAĆ]** Nie wiem, nie pamiętam lub odmowa odpowiedzi

11. Czy zmianę tę traktuje Pan(i) jako awans?

- 1) Tak
- 2) Nie
- 3) **[NIE CZYTAĆ]** Nie wiem, nie pamiętam lub odmowa odpowiedzi

12. Proszę spróbować sobie przypomnieć na podstawie jakiej umowy był(a) Pan(i) wtedy zatrudniony(a)?

- 1) Umowy o pracę na czas nieokreślony
- 2) Umowy o pracę na czas określony
- 3) Umowy o dzieło/ umowy zlecenia
- 4) Samozatrudnienie/działalność gospodarcza na zasadach ogólnych
- 5) Innej umowy **[dopytać i odnotować]**: ____
- 6) Pracował(a) Pan(i) ale bez umowy
- 7) **[NIE CZYTAĆ]** Nie wiem, nie pamiętam lub odmowa odpowiedzi

13. Proszę spróbować sobie przypomnieć w jakim wymiarze czasu pracy Pan(i) wtedy pracował(a)?

- 1) W pełnym / na cały etat
- 2) W niepełnym / na część etatu, ale chciał(a) Pan(i) pracować na pełen etat
- 3) W niepełnym / na część etatu, przy czym nie chciał(a) Pan(i) pracować na pełen etat
- 4) **[NIE CZYTAĆ]** Nie wiem, nie pamiętam lub odmowa odpowiedzi

¹⁶ Pracownik zatrudniony na stałe lub na stałe współpracujący z daną firmą, nawet jeśli jego podstawową umową jest umowa cywilno-prawna.

14. W jakim stopniu po zakończeniu udziału w projekcie uległa zmianie wysokość Pana(i) zarobków?

Powiązany z bazą dd-mm-rrrr, tj. po 6 miesiącach	Znaczna poprawa	Umiarkowana poprawa	Bez zmian	Umiarkowanie obniżenie	Znacznie obniżenie

15. Proszę ocenić relację otrzymywanego wynagrodzenia do wykonywanej pracy po 6 miesiącach od zakończenia projektu [tj. dd-mm-rrrr]. Proszę wskazać liczbę na skali od 1 do 10, gdzie 1 oznacza „wynagrodzenie było za niskie w stosunku do wykonywanej pracy”, a 10 oznacza "wynagrodzenie było adekwatne do wykonywanej pracy".

1 – wynagrodzenie było za niskie w stosunku do wykonywanej pracy	2	3	4	5	6	7	8	9	10 – wynagrodzenie było adekwatne do wykonywanej pracy	[NIE CZYTAĆ] Nie wiem, nie pamiętam lub odmowa odpowiedzi

16. W jakim stopniu po zakończeniu udziału w projekcie uległa zmianie Pana(i) obawa przed utratą pracy?

Powiązany z bazą dd-mm-rrrr, tj. po 6 miesiącach	Znacznie zmalała	Umiarkowanie zmalała	Pozostała bez zmian	Umiarkowanie wzrosła	Znacznie wzrosła

17. W ramach projektu korzystał(a) Pan(i) z takich form wsparcia jak: [wykaz form wsparcia automatycznie pobrany z bazy respondentów]. Proszę ocenić, w jaki sposób otrzymane formy wsparcia wpłynęły na Pana(i) sytuację zawodową po sześciu miesiącach od zakończenia udziału w projekcie? [Pojawienie się poszczególnych form uwarunkowane odpowiedzią na pytanie 16]

	Zdecydowanie pozytywnie	Raczej pozytywnie	Nie wywarły istotnego wpływu	Raczej negatywnie	Zdecydowanie negatywnie	[Nie czytać] Nie wiem, nie pamiętam lub odmowa odpowiedzi
Forma wsparcia 1						
Forma wsparcia 2						
Forma wsparcia 3						
Forma wsparcia 4						
.....						

Dodatkowe informacje o uczestnikach projektów

M3. Miejsce zamieszkania – powiat

- 1) Gdańsk (miasto na prawach powiatu)
- 2) Gdynia (miasto na prawach powiatu)
- 3) Słupsk (miasto na prawach powiatu)

- 4) Sopot (miasto na prawach powiatu)
- 5) bytowski
- 6) chojnicki
- 7) człuchowski
- 8) gdański
- 9) kartuski
- 10) kościerski
- 11) kwidzyński
- 12) lęborski
- 13) malborski
- 14) nowodworski
- 15) pucki
- 16) słupski
- 17) starogardzki
- 18) tczewski
- 19) wejherowski
- 20) sztumski
- 21) **[Nie czytać]** Brak odpowiedzi, odmowa odpowiedzi

M4. Poziom wykształcenia

- 1) Podstawowe
- 2) Gimnazjalne
- 3) Zasadnicze zawodowe
- 4) Średnie
- 5) Policealne
- 6) Wyższe
- 7) **[Nie czytać]** Brak odpowiedzi, odmowa odpowiedzi

Załącznik 2. Zasady wyliczania wskaźnika rezultatu długoterminowego

Jako świadczące o poprawie sytuacji uczestników projektów na rynku pracy należy interpretować następujące odpowiedzi na pytania zadawane w trakcie wywiadów:

W wzorcowym kwestionariuszu zamieszczonym w Załączniku nr 6 do <i>Wytycznych</i>)	W kwestionariuszu wykorzystanym w badaniu <i>Oszacowanie wartości wskaźnika dotyczącego uczestników znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy sześć miesięcy po opuszczeniu RPO WP 2014-2020</i>
Para pytań o sytuację zawodową uczestnika projektu: w chwili przystąpienia do projektu oraz 6 miesięcy po jego zakończeniu	
W pytaniu nr 1 odpowiedź e i jednocześnie w pytaniu nr 6 odpowiedzi: a lub b lub d	W pytaniu nr 1 odpowiedź e i jednocześnie w pytaniu nr 7 odpowiedzi: a lub b lub d
W pytaniu nr 1 odpowiedź g i jednocześnie w pytaniu nr 6 odpowiedzi: a lub b lub d	W pytaniu nr 1 odpowiedź g i jednocześnie w pytaniu nr 7 odpowiedzi: a lub b lub d
W pytaniu nr 1 odpowiedź h i jednocześnie w pytaniu nr 6 odpowiedzi: a lub b lub d	W pytaniu nr 1 odpowiedź h i jednocześnie w pytaniu nr 7 odpowiedzi: a lub b lub d
Para pytań o formę zatrudnienia uczestnika projektu: w chwili przystąpienia do projektu oraz 6 miesięcy po jego zakończeniu	
W pytaniu nr 2 odpowiedź b i jednocześnie w pytaniu nr 10 odpowiedzi: a	W pytaniu nr 2 odpowiedź b i jednocześnie w pytaniu nr 12 odpowiedź a
W pytaniu nr 2 odpowiedź c i jednocześnie w pytaniu nr 10 odpowiedzi: a	W pytaniu nr 2 odpowiedź c i jednocześnie w pytaniu nr 12 odpowiedź a
W pytaniu nr 2 odpowiedź d i jednocześnie w pytaniu nr 10 odpowiedzi: a	W pytaniu nr 2 odpowiedź d i jednocześnie w pytaniu nr 12 odpowiedź a
W pytaniu nr 2 odpowiedź e i jednocześnie w pytaniu nr 10 odpowiedzi: a lub b lub c lub d	W pytaniu nr 2 odpowiedź e i jednocześnie w pytaniu nr 12 odpowiedź a lub b lub c lub d
Pytanie o uzyskanie przez uczestnika projektu stanowiska wymagającego wyższych kompetencji, kwalifikacji oraz wiążącego się z większą odpowiedzialnością: 6 miesięcy po zakończeniu projektu	
W pytaniu nr 9 odpowiedź a	W pytaniu 10 odpowiedź a
Pytanie o uzyskanie przez uczestnika projektu awansu zawodowego: 6 miesięcy po zakończeniu projektu	
<i>Uwaga: wzorcowy kwestionariusz nie uwzględnił pytania o traktowanie zmiany w kategoriach awansu</i>	W pytaniu 11 odpowiedź a
Para pytań o wymiar czasu pracy uczestnika projektu: w chwili przystąpienia do projektu oraz 6 miesięcy po jego zakończeniu	
W pytaniu nr 11 odpowiedź a i jednocześnie w pytaniu nr 3 odpowiedź: b	W pytaniu nr 13 odpowiedź a i jednocześnie w pytaniu nr 3 odpowiedź b

Załącznik 3. Zasady określania struktury zmiany w sytuacji uczestników projektów na rynku pracy (występowanie korzystnej zmiany, braku zmiany lub niekorzystnej zmiany)

Występowanie korzystnej zmiany ma miejsce, gdy w przypadku danego uczestnika projektu po 6 miesiącach spełniony zostanie co najmniej jeden z warunków:

Nastąpiła poprawa sytuacji na rynku pracy wyrażająca się udzieleniem którejś z par odpowiedzi (zmiany wskaźnikowe):

Nastąpiło przejście z niepewnego do stabilnego zatrudnienia

W pytaniu nr 1 odpowiedź e lub g lub h	i jednocześnie	w pytaniu nr 7 odpowiedzi a lub b lub d
W pytaniu nr 2 odpowiedź b lub c lub d	i jednocześnie	w pytaniu nr 12 odpowiedź a
W pytaniu nr 2 odpowiedź e	i jednocześnie	w pytaniu nr 12 odpowiedź a lub b lub c lub d

Nastąpiło przejście z niepełnego do pełnego zatrudnienia

W pytaniu nr 3 odpowiedź b	i jednocześnie	w pytaniu nr 13 odpowiedź a
----------------------------	----------------	-----------------------------

Uzyskane zostało stanowisko wymagające wyższych kompetencji/ umiejętności/ kwalifikacji oraz wiążące się z większą odpowiedzialnością lub miał miejsce awans

W pytaniu 10 padła odpowiedź a

Awans

W pytaniu 11 padła odpowiedź a

Wystąpienie u uczestnika braku zmiany po upływie 6 miesięcy od zakończenia projektu ma miejsce wówczas, gdy jednocześnie wystąpią wszystkie poniższe warunki:

Na poniższe pytania dotyczące zmian wskaźnikowych w parach udzielone zostały albo wyłącznie odpowiedzi przypisane do pewnego lub pełnego zatrudnienia, albo wyłącznie odpowiedzi przypisane do mniej pewnego lub niepełnego zatrudnienia, zaś w przypadku pytania o awans nastąpiło zaprzeczenie:

Nastąpiło utrzymanie stabilnego zatrudnienia

W pytaniu nr 1 odpowiedź c lub d lub f	i jednocześnie	w pytaniu nr 7 odpowiedź a lub b lub d
W pytaniu nr 2 odpowiedź a	i jednocześnie	w pytaniu nr 12 odpowiedź a

Nastąpiło utrzymanie niepewnego zatrudnienia

W pytaniu nr 1 odpowiedź e lub g lub h	i jednocześnie	w pytaniu nr 7 odpowiedź c lub e lub f
W pytaniu nr 2 odpowiedź e	i jednocześnie	w pytaniu nr 12 odpowiedź f
W pytaniu nr 2 odpowiedź b lub c lub d	i jednocześnie	w pytaniu nr 12 odpowiedź b lub c lub e

Nastąpiło utrzymanie pełnego lub niepełnego zatrudnienia

W pytaniu nr 3 odpowiedź a	i jednocześnie	w pytaniu nr 13 odpowiedź a
W pytaniu nr 3 odpowiedź b	i jednocześnie	w pytaniu nr 13 odpowiedź b
W pytaniu nr 3 odpowiedź c	i jednocześnie	w pytaniu nr 13 odpowiedź c

Nieuzyskane zostało stanowisko wymagające wyższych kompetencji/ umiejętności/ kwalifikacji oraz wiążące się z większą odpowiedzialnością oraz nie miał miejsca awans

W pytaniu 10 padła odpowiedź b

Występowanie korzystnej zmiany ma miejsce, gdy w przypadku danego uczestnika projektu po 6 miesiącach spełniony zostanie co najmniej jeden z warunków:

Nie wystąpił awans

W pytaniu 11 padła odpowiedź b

Występowanie niekorzystnej zmiany ma miejsce, gdy w przypadku danego uczestnika projektu po 6 miesiącach spełniony zostanie co najmniej jeden z warunków:

Nastąpiło pogorszenie sytuacji na rynku pracy wyrażające się udzieleniem którejś z par odpowiedzi wyszczególnionych powyżej, lecz w wariantcie odwrotnym względem ustalonego dla wystąpienia korzystnej zmiany wskaźnikowej:

Nastąpiło przejście ze stabilnego do niestabilnego zatrudnienia:

W pytaniu nr 1 odpowiedź c lub d lub e	i jednocześnie	w pytaniu nr 7 odpowiedź c lub e lub f
W pytaniu nr 2 odpowiedź a	i jednocześnie	w pytaniu nr 12 odpowiedź b lub c lub d
W pytaniu nr 2 odpowiedź a lub b lub c lub d	i jednocześnie	w pytaniu nr 12 odpowiedź f

Nastąpiło przejście z pełnego do niepełnego niepreferowanego zatrudnienia

W pytaniu nr 3 odpowiedź a	i jednocześnie	w pytaniu nr 13 odpowiedź b
----------------------------	----------------	-----------------------------

Zastrzec należy, że w tym przypadku nie zostało uwzględnione pytanie o uzyskanie stanowiska wymagającego wyższych kompetencji, kwalifikacji lub wiążącego się z większą odpowiedzialnością – jako że fakt ten można logicznie powiązać jedynie z korzystną zmianą, a nieuzyskanie takiego stanowiska – z brakiem zmiany.

Dodatkowo uwzględnione zostało pytanie 6 (o aktywność zawodową po 6 i 12 miesiącach od zakończenia projektu), które w zestawieniu z kwalifikującymi odpowiedziami z pytania 1 oznacza pogorszenie się sytuacji respondenta na rynku pracy.

W pytaniu nr 1 dowolna odpowiedź poza a lub b	i jednocześnie	w pytaniu 6 odpowiedź a
---	----------------	-------------------------

Załącznik 4. Wskaźniki rezultatu długoterminowego wg PI oraz płci

Wskaźnik: liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu Programu			Wskaźnik: liczba osób, w przypadku których nie wystąpiła żadna zmiana 6 miesięcy po opuszczeniu Programu			Wskaźnik: liczba osób znajdujących się w gorszej sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu Programu		
8iv	Kobieta	33,3%	8iv	Kobieta	8,9%	8iv	Kobieta	6,7%
	Mężczyzna	0,0%		Mężczyzna	0,0%		Mężczyzna	0,0%
8v	Kobieta	16,7%	8v	Kobieta	0,0%	8v	Kobieta	0,0%
	Mężczyzna	64,7%		Mężczyzna	0,0%		Mężczyzna	11,8%
8vi	Kobieta	13,3%	8vi	Kobieta	2,6%	8vi	Kobieta	4,8%
	Mężczyzna	3,0%		Mężczyzna	0,0%		Mężczyzna	3,0%
9iv	Kobieta	13,3%	9iv	Kobieta	0,0%	9iv	Kobieta	6,7%
	Mężczyzna	0,0%		Mężczyzna	16,7%		Mężczyzna	16,7%
9v	Kobieta	0,0%	9v	Kobieta	0,0%	9v	Kobieta	0,0%
	Mężczyzna	100,0%		Mężczyzna	0,0%		Mężczyzna	0,0%
10i	Kobieta	10,0%	10i	Kobieta	2,3%	10i	Kobieta	4,3%
	Mężczyzna	12,3%		Mężczyzna	1,9%		Mężczyzna	4,9%
10iii	Kobieta	20,8%	10iii	Kobieta	2,7%	10iii	Kobieta	7,6%
	Mężczyzna	29,9%		Mężczyzna	1,5%		Mężczyzna	7,8%
10iv	Kobieta	20,0%	10iv	Kobieta	0,0%	10iv	Kobieta	0,0%
	Mężczyzna	14,3%		Mężczyzna	0,0%		Mężczyzna	8,6%

Załącznik 5. Wyjaśnienie dotyczące stosowania różnicznych grup respondentów przy obliczaniu wskaźników dotyczących poprawy, braku zmian oraz pogorszenia sytuacji uczestników na rynku pracy

Ww. wskaźniki w każdym przypadku wyliczane były ze zbioru mniejszego niż pełna próba badawcza (czyli próba 2 561 osób była pomniejszana o zbiór respondentów nieuwzględnionych). Jest to następstwo przyjętej zasady wyliczania wskaźników na podstawie pytań w zastosowanym kwestionariuszu (wg Załącznika nr 6 do Wytycznych). O ile samo stwierdzenie zajścia zmiany (lub stwierdzenie jej braku) zastało precyzyjnie opisane w treści raportu, to wyjaśnienia wymaga zasada obliczania zbioru, który stanowi odniesienie (czyli n uwzględnionych obserwacji), a który jest jednocześnie w większości przypadków mniejszy od próby badawczej ($N=2\ 561$). Dzieje się tak, ponieważ wskaźnik jest wyliczany w oparciu o ściśle określony zbiór odpowiedzi udzielonych na parę pytań bądź też łączy ze sobą większą grupę pytań na zasadzie koniunkcji (muszą zajść wszystkie warunki) lub alternatywy (musi zajść co najmniej jeden ze wskazanych warunków). W przypadku, gdy respondent udzieli choć jednej odpowiedzi spoza zbioru odpowiedzi wliczanych do wskaźnika, musi zostać on wykluczony ze zbioru respondentów ujętych we wskaźniku. Jest wówczas zarówno poza grupą, w której zaszła zmiana, jak i poza grupą, w której nie zaszła zmiana, ponieważ żaden z tych stanów nie może zostać stwierdzony. Każdorazowe odnoszenie zachodzenia zmian do zbioru równego próbie ($N=2\ 561$) oznaczałoby zarówno błąd logiczny, jak i – będąc obarczone tym błędem – pomniejszałyby wskaźniki efektywności projektów.

Przykład 1: Respondent w pytaniu 1 wskazał, że w chwili rozpoczęcia projektu pracował na umowę o dzieło, lecz w pytaniu 7 (o formę zatrudnienia) odmówił odpowiedzi. Nie mając możliwości ustalenia jego sytuacji 6 miesięcy po projekcie w sposób inny niż reaktywny (ankietowy), nie możemy zatem stwierdzić, czy sytuacja uczestnika projektu uległa poprawie, pogorszeniu, czy też pozostała bez zmian. Zastosowanie formuły logicznej w programie SPSS skutkuje trzykrotnym niestwierdzeniem, czyli: (1) niestwierdzeniem poprawy, (2) niestwierdzeniem niewystąpienia zmiany (co nie oznacza zniesienia się dwóch „nie”) oraz (3) niestwierdzeniem wystąpienia zmiany niekorzystnej (co nie może prowadzić do wniosku, że wystąpiła zmiana korzystna). Poprawność logiczna nakazuje zestawiać osoby, u których stwierdziliśmy poprawę, wyłącznie z osobami, u których stwierdziliśmy jej brak. Następnie: zestawiać osoby, u których stwierdziliśmy brak jakichkolwiek zmian, z osobami u których stwierdziliśmy zajście zmiany (w jakimkolwiek kierunku). Na koniec zaś: osoby, u których stwierdziliśmy wystąpienie zmiany niekorzystnej, z osobami, u których nie stwierdziliśmy wystąpienia jakiegokolwiek zmiany niekorzystnej. Jeśli o danej osobie nie można niczego orzec (np. odmówiła odpowiedzi), to w takim przypadku nie można włączać jej do zbioru dopełniającego wystąpienie danego stanu/zdarzenia. Byłby to logiczny błąd. Osoby te należy albo pomijać (pomniejszając wartość n), albo wyodrębnić dla nich kategorię „nie uwzględniono”.

Przykład 2: Inny przykład rozbieżności pomiędzy wielkością próby badawczej, a n uwzględnionych elementów (choć spoza projektu badawczego) stanowi obliczenie średniego wynagrodzenia na podstawie deklaracji respondentów. Zawsze wśród respondentów znajdują się osoby, które odmówią udzielenia odpowiedzi, a rzadko stosowanym rozwiązaniem jest całkowite wykluczenie tych osób ze zrealizowanej próby badawczej. Odmowa jest zatem kodowana pewnym z góry ustalonym numerem spoza przewidywanego zakresu odpowiedzi, np. 99. Wyliczając średnie wynagrodzenie należy takie odpowiedzi uznać za brak danych. W innym wypadku będą one oddziaływały na średnią arytmetyczną tak, jakby wskazana została kwota 99 zł, co byłoby oczywistym błędem. Jeśli zatem 30% osób nie zdecydowało się na ujawnienie swoich dochodów, a próba liczyła 1000 osób, to przy wyliczeniu przeciętnego wynagrodzenia n uwzględnionych elementów wyniosło 700 osób, choć badanie było realizowane na próbie 1000 osób.

Załącznik 6. Wyjaśnienie przyczyn, dla których wartości wskaźników dotyczących poprawy, braku zmian i pogorszenia sytuacji uczestników na rynku pracy nie sumują się do 100%

Ww. wskaźniki obliczane są na podstawie odpowiedzi na kilka pytań. W przypadku każdego respondenta możliwe jest, że w aspekcie ogólnej sytuacji na rynku pracy nastąpiło pogorszenie, np. przejście ze stałej pracy do pracy dorywczej, lecz równocześnie w aspekcie formy zatrudnienia nastąpiła poprawa, np. przejście z pracy na czarno do pracy w oparciu o umowę o dzieło. Przyjęte założenia zatem niemal wykluczają możliwość sumowania się udziałów do 100% (jest to teoretycznie możliwe, lecz niemal nieprawdopodobne). Do 100% powinna sumować się każda składowa każdego ze wskaźników. Przykładowo: stwierdzeniu faktu, że u 17% respondentów nastąpiła poprawa w aspekcie formy zatrudnienia, musi towarzyszyć stwierdzenie dopełniające: u 83% nie stwierdzono takiej poprawy. W tym miejscu należy jednak poczynić dwa zastrzeżenia:

Zastrzeżenie 1: Wskazany wariant (17% plus 83%) w praktyce będzie miał miejsce, jeśli zastosujemy zestawienie wyłącznie dla *n* uwzględnionych, czyli mniejsze od pełnej próby badawczej (2 561 osób). Jeśli chcemy natomiast prezentować pełną próbę badawczą ($N=2\ 561$), to wówczas przykładowe zestawienie będzie wyglądało następująco: 16% (poprawa) plus 82% (brak poprawy) plus 2% (respondenci nieuwzględnieni, zob. punkt I).

Zastrzeżenie 2: Niestwierdzenie poprawy u respondenta może oznaczać zarówno stwierdzenie pogorszenia sytuacji, jak i niewystąpienie żadnej zmiany. Analogicznie wygląda to w przypadku pogorszenia: niewystąpienie pogorszenia nie oznacza, że sytuacja uczestnika się poprawiła. Może to też bowiem oznaczać, że nie uległa ona zmianie. Poprawa i pogorszenie sytuacji są stwierdzane według założeń logicznej alternatywy, czyli poprawa lub pogorszenie odnotowywane są już wówczas, gdy choć jeden z wymiarów poprawy lub pogorszenia został wskazany. U danego respondenta może zajść zarówno poprawa, jak i pogorszenie. Inaczej sytuacja kształtuje się natomiast w przypadku stwierdzenia braku jakiegokolwiek zmiany. Stwierdzenie to przyjmuje bowiem postać logicznej koniunkcji, czyli o stwierdzeniu braku jakiegokolwiek zmiany mówimy wówczas, gdy żaden z wymiarów nie uległ zmianie (w każdym przypadku stwierdzony został brak zmiany).